

LATVIJAS NEREDZĪGO BIBLIOTĒKA

Pārskats par darbu 2025. gadā

Saturs

1. Vispārīgs Latvijas Neredzīgo bibliotēkas raksturojums	5
2. Finansiālais nodrošinājums	5
3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums	6
4. Personāls	7
5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība	8
Medijpratība	13
Pielāgotās literatūras pakalpojums Latvijā.....	15
6. Krājums.....	25
Krājuma un datubāzu popularizēšana.....	30
7. Darbs ar bērniem un jauniešiem.....	32
Veiksmīgākie pasākumi, lasīšanas veicināšanas aktivitātes.....	33
8. Novadpētniecība.....	34
9. Projekti.....	37
10. Publicitāte.....	37
11. Sadarbības tīkla raksturojums	40
12. Metodiskais un konsultatīvais darbs	42
Pielikumi	46

Darba prioritātes un sasniegumi

Latvijas Neredzīgo bibliotēka (turpmāk – LNERB) 2025. gadā mērķtiecīgi strādājusi, lai pakāpeniski sasniegtu bibliotēkas darbības dokumentā “LNERB stratēģija 2024-2028 gadam” izvirzītos mērķus un rezultātus. Viens no tiem – nodrošināt ar nepieciešamajiem izdevumiem pielāgojumiem jebkuru personu, kam tas nepieciešams (ievērojot Autortiesību likuma 19.panta 22¹ punktā minētos kritērijus), ir jau ievērojami rezultējies. Pielāgoto resursu izmantotāju skaits Latvijā palielinājies, pārskata periodā sasniedzot 5279 lasītājus. LNERB sabiedrībā kļuvusi daudz atpazīstamāka un aptver ievērojamu sadarbības partneru loku, tai skaitā citās valstīs. Sadarbībā ar LNB, bibliotēkas darbinieki piedalījušies vairākos starptautiskos projektos un dalījušies LNERB pieredzē pielāgoto resursu ražošanā un izmantošanā.

Izmantojot Mākslīgo intelektu (MI), pirmo reizi Latvijā, LNERB, izdota grāmata vieglajā valodā “Mazie stāsti”. Tas ir aizsākums MI izmantošanai kā palīgu darbam ar vieglās valodas grāmatām. Šāda iespēja palīdz samazināt laiku tekstu adaptācijai vieglajā valodā. Jāpiebilst, ka MI tiek izmantots tikai, lai identificētu vietas, kur nepieciešami labojumi, jo pamatteksta adaptāciju veic LNERB darbinieki paši. Gada nogalē LNERB sāka izmantot MI ilustrāciju veidošanā.

LNERB darbs ar vieglās valodas grāmatām ir starptautiski novērtēts IBBY (International Board on Books for Young People). Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padome ir izskatījusi bibliotēku krājumus, lai atrastu darbus, kas būtu piemēroti 2027. gada IBBY izlasei “Outstanding Books for Young People with Disabilities”. Šī izlase ir starptautisks projekts, kura mērķis ir izcelt izcilas grāmatas bērniem un jauniešiem ar invaliditāti vai grāmatas, kas atspoguļo invaliditātes tēmu. Projekts veicina pieejamību un iekļaujošu literatūru, kam ir liela nozīme starptautiskajā bērnu grāmatu aprītē. Rezultātā padome izlasei **izvirzījusi septiņas LNERB izdotās grāmatas** vieglajā valodā.

Jauni pakalpojumi, esošo pakalpojumu pilnveide

LNERB uzsākta otrās skaņu ierakstu studijas iekārtošana, kura dos iespēju paplašināt audiogrāmatu klāstu ar nozaru literatūru un daiļliteratūru. Tā paredzēta kā studija brīvprātīgajiem ielasītājiem.

Domājot par LNERB tiešās mērķauditorijas jaunās paaudzes digitālo prasmju attīstīšanu un lasītveicināšanu, krājums 2026. gadā tiks papildināts ar jaunu pielāgojumu formātu. Visas 2025. gada reproducētās grāmatas Braila rakstā ir iespēja lasītājam piedāvāt digitāli.

Piecu gadu programmas “Latviešu grāmatai 500” nozīmīgākie notikumi

- 2022.gadā LNERB iesaistījās ar savu stāstu ceļā uz nozīmīgo pasākumu. Braila raksta un pielāgotās drukas nodaļas vadītāja Gunta Bite video esejā sniedza stāstījumu par pirmajām grāmatām latviešu valodā Braila rakstā, par bibliotēkā izveidoto Braila raksta grāmatu ekspozīciju, kas nodrošina uzkrāto vēstures liecību pieejamību sabiedrībai. (Video pieejams YouTube platformā: <https://youtu.be/rgy5MaP1evw>).
- 2025. gadā programmas “Latviešu grāmatai – 500” ietvaros bibliotēkā izveidotas divas izstādes:
 - “Latviešu grāmata laiku lokos” piedāvāja apmeklētājiem iespēju iepazīties ar bibliotēkas lielākā pielāgojuma veida – audiogrāmatu, attīstības ceļu no lentām un kasetēm, līdz iespējai to ierakstīt dažādos datu nesējos.
 - “Seniespiedumu kopkatalogs” vēstīja par izdevumiem latviešu valodā no 1525. līdz 1855. gadam. Izstādē bija aplūkojama pirmā ar roku pārrakstītā grāmata Braila rakstā: Augusts Deglavs „Pastarā diena. Stāsts iz tautas dzīves.” (izdota Vācijā 1899.gadā), kā arī 1894. gadā Parīzes Neredzīgo institūtā iespiestā grāmata „Deuxieme valse pour le piano. Opera 64. Par Fred Chopin” („Otrais valsis klavierēm. 64. Opera. Autors Fridrihs Šopēns.). Šīs grāmatas

eksemplārs 1913.gadā tika atsūtīts uz Rīgas Neredzīgo un vājredzīgo institūtu Strazdumuižā, un no tā neredzīgie audzēkņi varēja mācīties mūziku.

- Bibliotēkā organizētā tikšanās ar Nacionālā rakstniecības un mūzikas muzeja pētnieci Ilonu Miezīti “Svētī, Dievs, šo zemi dzimto. Ludis Bērziņš dzīvē un darbā”, godināja teologu, izcilu pedagogu, literatūrzinātnieku, folkloristu un dzejnieku, kurš nepelnīti aizmirsts. Paliekoša ir viņa vieta arī latviešu literatūrzinātnē ar monogrāfiskajiem apcerējumiem par G. Manceli, E. Gliku, Veco Stenderu, Neredzīgo Indriķi. Viņš ir arī Jāzepa Vītola pazīstamās dziesmas “Svētī, Dievs, šo zemi dzimto” vārdu autors.
- 2025. gada 8.novembrī LNerB tiešsaistē pieslēdzās pasākumu cikla “Latviešu grāmatai 500” kulminācijas pasākumam “Cauri tumsai ar grāmatu”. Iespēja sekot līdzi notiekošajam bija nodrošināta gan lasītājiem, gan bibliotekāriem.

LNerB atšķirīgās lasītveicināšanas aktivitātes bērniem un jauniešiem

1. “Lasām kopā ar suni” ir pirmsskolas izglītības iestāžu un sākumskolas audzēkņiem organizēts tikšanās cikls ar kanisterapijas suņiem. Mazie lasītāji klausās grāmatas lasījumā, paši lasa priekšā pūkainajiem draugiem, darbojas radoši. Papildus prieku bērniem sagādā iespēja suņus samīļot, izķemmēt un pabarot ar kārumiem.
2. Neredzīgu, vājredzīgu vai bērnu ar citādām lasīšanas grūtībām iekļaušana LNB programmas “**Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija**” aktivitātēs. Lai skolēni varētu aktīvi līdzdarboties lasīšanas procesā, grāmatas tiek reproducētas Braila rakstā, palielinātā drukā, audio un digitālā formātā.

1. Vispārīgs Latvijas Neredzīgo bibliotēkas raksturojums

Īss situācijas apraksts

LNERB ir Kultūras ministrijas pārraudzībā esoša kultūras, izglītības un informācijas iestāde, kas darbojas kā publiskā un speciālā bibliotēka. Tās funkcijas līdz ar 2018. gada 12. oktobrī ES ratificēto Marrakešas līgumu un Autortiesību likuma izmaiņām, kas atvieglo piekļuvi pielāgotiem resursiem personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ, ir paplašinājušās.

2025. gadā LNERB pildījusi tai **Deleģēšanas līgumos** paredzēto pārraudzību par valsts pārvaldes uzdevumu izpildi septiņu valstspilsētu un novadu bibliotēkās:

- sniegusi metodisko un konsultatīvo atbalstu pašvaldību publiskajām bibliotēkām lietotāju ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītspēju apkalpošanā;
- izvērtējusi pašvaldību publisko bibliotēku LNERB iesniegto pārskats/atskaite rezultātīvo un finanšu rādītāju izpildi.

LNERB ievērojusi **Deleģēšanas līgumu** nosacījumus:

- nodrošinājusi septiņu valstspilsētu un novadu pašvaldību (Balvu, Cēsu, Daugavpils, Jelgavas, Liepājas, Rēzeknes un Ventspils) bibliotēku deponēto reproducēto darbu krājumu sistematisku papildināšanu;
- veikusi pielāgoto resursu eksemplāru izslēgšanu no deponējumu krājumiem;
- sagatavojusi un sniegusi Deponējumu saņēmējam katra ceturkšņa pārskatus par deponēto krājumu izmaiņām.

Pārskata periodā uzsākta Ministru kabineta 2022. gadā rīkojuma Nr.311 konceptuālā ziņojuma “Par bibliotēku nozares politikas īstenošanas pilnveides pasākumiem” izpilde. Pamatojoties uz noslēgtajiem sadarbības līgumiem ar katru reģiona galveno bibliotēku, tām nodrošinātas reproducēto darbu kopas pielāgotā formātā, izmantošanai ilgtermiņā. Plašāka informācija par citu iestāžu, tai skaitā publisko bibliotēku, iesaisti pielāgoto resursu izmantošanā sniegta pārskata sadaļā “Pielāgotās literatūras pakalpojums Latvijā”.

2025. gadā izmaiņas bibliotēkas struktūrā un bibliotēkas akreditācija pārskata periodā nav notikušas.

2. Finansiālais nodrošinājums

LNERB **finanšu resursus** kopsummā 879 397 EUR izdevumu segšanai 2025. gadā veido:

- valsts budžeta dotācija budžeta programmā 21.00.00 “Kultūras mantojums” 878 345 EUR apmērā pamatdarbības nodrošināšanai;
- valsts budžeta dotācija budžeta programmā 97.00.00 “Nozaru vadība un politikas plānošana” 1052 EUR apmērā pamatdarbības nodrošināšanai sakarā ar grāmatvedības funkcijas centralizāciju Valsts kasē. Ziedojumu un dāvinājumu ieņēmumu 2025.gadā nav.

Tabula Nr.1 “Bibliotēkas izdevumi”

	2023	2024	2025
Izdevumi kopā (EUR)	871 545	904 238	879396
Darbinieku atalgojums (bruto)	670 732	578 376	596732
Krājuma komplektēšana	3066	3069	3096
Grāmatu reproducēšana	5113	4965	8848

Salīdzinājumā pret iepriekšējo gadu, izdevumi kopumā samazinājušies par 24 842 EUR jeb 2,75 %. No bibliotēkas pamatbudžeta 67,9 % izlietoti darbinieku atlīdzībai (atalgojumam, valsts

sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un pabalstiem), 11,3 % izlietoti precēm un pakalpojumiem darbības nodrošināšanai (galvenokārt telpu nomai, apsaimniekošanai, izdevumiem par elektrību, transporta nomai, reproducēšanas darbu izejmateriālu iegādei), 0,4 % kapitālajiem izdevumiem. 20,4 % kopējo izdevumu ir uzturēšanas izdevumu transferti pašvaldībām.

2025. gadā piešķirtais finansējums atlīdzībai, tajā skaitā atalgojuma palielināšanai, nodrošināja darbiniekiem mēnešalgas virs 70,19% no mēnešalgu skalas viduspunkta noteiktajā mēnešalgu grupā, kā arī iespēju veikt darbinieku veselības apdrošināšanu uz gadu un citas atlīdzības izmaksas darbinieku materiālai stimulēšanai.

Pārskata periodā Kultūras ministrija saskaņā ar 18.02.2025. noslēgto līgumu "Par valsts budžeta finansējuma izlietošanu" piešķīrusi LNERB papildus finansējumu 20 781 EUR. Šie līdzekļi izlietoti atbilstoši līgumā noteiktajam mērķim:

- 1) transportlīdzekļa nomas (operatīvā līzings) izdevumu segšanai (4591 EUR). Nomātā automašīna Renault Trafic tiek izmantota LNERB darbības un tiešajai mērķauditorijai sniegto pakalpojumu nodrošināšanai - braucieniem uz bibliotēkām un sociālās aprūpes centriem, resursu piegādei mājās un ārējās apkalpošanas punktos, kā arī saņemot un nogādājot sūtījumus Latvijas Pastā;
- 2) telpu nomai un apsaimniekošanas izdevumiem (16 190 EUR). Papildus nomātās telpas nepieciešamas pielāgoto resursu sagatavošanai palielinātā apjomā un palielinātās drukas apmaiņas krājuma izvietošanai.

Saskaņā ar 2023. gadā noslēgtajiem deleģēšanas līgumiem par valsts pārvaldes uzdevuma – iedzīvotāju ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītnespēju bibliotēkā apkalpošana – deleģēšanu, Balvu, Cēsu, Daugavpils, Jelgavas, Liepājas, Rēzeknes un Ventspils pašvaldībām no LNERB budžeta 2025.gadā pārskaitīts finansējums – uzturēšanas transferti 179 424 EUR. LNERB vērtēšanas komisija izskatījusi pašvaldību bibliotēku iesniegtos pārskatus/atskaites par rezultātīvo un finanšu rādītāju izpildi pārskata periodā, apstiprināja pārskatos pamatoto izdevumu summas un sniedza bibliotēkām savu vērtējumu un secinājumus. Neizlietotie transfertu līdzekļu atlikumi atgriezti valsts budžetā.

LNERB pamatbudžeta **bāzes finansējums** nodrošina tikai bibliotēkas pamatfunkciju veikšanu. Kultūras ministrijas piešķirtais **papildus finansējums** ļauj īstenot uzdevumus, kas noteikti konceptuālajā ziņojumā "Par bibliotēku nozares politikas īstenošanas pilnveides pasākumiem" (MK rīkojums Nr.311, 03.05.2022.) - sagatavot pielāgotās literatūras resursus pietiekamā apjomā, lai ar tiem nodrošinātu iedzīvotājus ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītnespēju ne tikai LNERB Rīgā un tās ārējās apkalpošanas punktos, bet arī mērķauditoriju visā Latvijā – 29 reģionu galvenajās bibliotēkās un 14 novadu bibliotēkās.

3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums

LNERB atrodas Rīgā, nomātās telpās ēkā ar normatīvajiem aktiem atbilstošu inženiertehnisko aprīkojumu un drošības sistēmām, telpas remontētas un pielāgotas bibliotēkas vajadzībām 2017. gadā. Telpas pārskata periodā ir labā tehniskā stāvoklī, remontdarbi nav nepieciešami. Bibliotēka ir pieejama cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Lai 2025. gadā uzsāktu iepriekšējā gada beigās iegādātās profesionālās drukas iekārtas ekspluatāciju, tika veikti elektroapgādes montāžas darbi elektrotīkla jaudas palielināšanai. Bet, lai mazinātu iekārtas izdalītā siltuma un krāsu izgarojumu ietekmi darba vidē, ierīkota piespiedu nosūces ventilācijas sistēma un veikta klimata kontroles iekārtu uzstādīšana.

Kopš 2024. gada aprīļa ēkā tiek nomāta papildus platība - telpa grāmatu krājuma izvietošanai, palielinot bibliotēkas pielāgoto resursu izdošanas apjomu, un telpa grāmatu ieskaņošanas darba vietas (2. studija) ierīkošanai. Studijas telpai izbūvēta atsevišķa ieeja, sienas pārklātas ar skaņas absorbcijas materiāliem, iegādāts nepieciešamais inventārs darba vietas aprīkošanai. Uzsākt darbu studijā paredzēts 2026. gada 1.ceturksnī.

Iekārtas, aprīkojums (t. sk. IKT nodrošinājums)

2025. gadā vairāk uzmanības vērsts uz nomāto telpu iekārtošanu un piemērošanu to izmantošanas mērķim - iegādāti plaukti un žalūzijas grāmatu krātuvei, kā arī mēbeles, datortehnika un skaņu ierakstu tehnikas 2. studijas aprīkojumam. Grāmatu palielinātā drukā izdošanas apjoma palielināšanai, papildus tipogrāfijas iekārtai iegādātas jaunas laminēšanas un iesiešanas iekārtas un grāmatu izejmateriāli. IKT iekārtu tehniskais stāvoklis ir apmierinošs. Tās pilda nepieciešamās funkcijas un ir ekspluatējamās arī nākamajā gadā.

Problēmas un to risinājumi materiālā un tehniskā stāvokļa jomā

LNERB BPDN (Braila un pielāgotās drukas nodaļā) ir novecojusi Braila raksta tehnika, kas apgrūtina kvalitatīvu Braila raksta grāmatu izdruku. Bet gada noslēgumā tika uzsākta grāmatu apstrāde atbilstoši digitālā Braila nodrošināšanai, lai sākot ar 2026. gadu neredzīgiem lasītājiem grāmatas būtu iespējams lasīt uz digitālā Braila ierīcēm, tā attīstot mūsdienīgākas lasīšanas iespējas.

Apmeklētājiem pieejamais bezmaksas bezvadu tīkls neatbilst mūsdienu interneta lietojumiem zemā datu pārraides ātruma dēļ.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

4. Personāls

Personāla raksturojums

LNERB strādā speciālisti, kas laika gaitā ieguvuši pieredzi darbā ar mērķauditoriju, nodrošina pielāgotās literatūras apriti, kā arī veic kvalitatīvu pielāgotās literatūras reprodukciju audioformātā, Braila rakstā un palielinātā drukā. Pārskata perioda beigās Latvijas Neredzīgo bibliotēkā strādāja 32 darbinieki, t.sk., 23 sievietes un 9 vīrieši. Gada laikā LNERB darbinieku kopskaits nav mainījies – darbā pieņemti 3 darbinieki un darba tiesiskās attiecības pārtrauktas ar 3 darbiniekiem. Uz nepilnu slodzi pārskata periodā strādājuši 4 darbinieki.

No kopējā darbinieku skaita 11 ir bibliotekārie darbinieki, kuri nodarbināti metodikas, lasītāju apkalpošanas un krājuma komplektēšanas nodaļās. Desmit darbiniekiem ir bibliotekārā, vienam – profesionālā izglītība citā jomā. Viens darbinieks 2025. gadā turpina bakalaura studijas LU Informācijas un bibliotēku nodaļā. Bibliotekāru vidējais vecums ir 53,4 gadi.

15 darbinieki nodarbināti LNERB divās reprodukcijas nodaļās: Skaņu ierakstu un informāciju tehnoloģiju nodaļā, un Braila un pielāgotās drukas nodaļā.

Bibliotēkas darbiniekiem ar invaliditāti tiek nodrošināta atbilstoša pieejamība darba videi un tehniskajiem palīgīdzekļiem, kā arī pielāgota darba pienākumu izpildei nepieciešamā informācija. Šobrīd bibliotēkā strādā viens neredzīgs darbinieks, 4 – vājredzīgi un 3 – ar cita veida invaliditāti. Bibliotēkas skaņu ierakstus papildinājuši trīs brīvprātīgie, kuri grāmatas ielasījuši mājas studijās.

Profesionālā pilnveide

Lai attīstītu darbinieku kompetences un paaugstinātu viņu kvalifikāciju, LNERB veicina personāla iesaistīšanos dažādos profesionālās pilnveides pasākumos un iespēju robežās finansē mācības. Tiek izmantotas dažādas apmācību formas – piedaloties klātienē, tiešsaistes platformās, vai arī klausoties vebināru ierakstus. Darbinieki izmantojuši LNB, KISC un citu iestāžu piedāvātos kursus un seminārus. **(Pielikums Nr.1 “LNERB darbinieku profesionālā pilnveide”)** Bibliotekāri izvēlas tos profesionālās pilnveides pasākumus, kuros var gūt viņa darba specifikai noderīgas

zināšanas vai jaunākās atziņas un citu kolēģu pieredzi. Pēc kursu vai semināru apmeklējuma bibliotekāri tiekas un pārrunā jaunāko informāciju, kas var noderēt LNERB darbā. 2025. gada 8.decembrī LNERB darbinieki seminārā “Strādāsim kopā!” stāstīja par pieredzi darbā ar bērniem, kuriem ir dažādi lasīšanas traucējumi. LNERB LAN vadītāja V. Circāne un bibliotekāre-sociālo mediju speciāliste Ieva Jēkabsons Latvijas bibliotekārus iepazīstināja ar aktivitātēm bibliotēkā tiešās mērķauditorijas bērniem un jauniešiem. To sagatavošana un norise prasa krietni atšķirīgākas bibliotēkārās prasmes un iemaņas nekā jebkurā citā publiskajā bibliotēkā.

Finansējums personāla attīstībai

2025. gadā LNERB darbinieku profesionālo pilnveidi atbalstījusi arī finansiāli. 203,71 EUR izlietojums lielākoties bijis saistīts ar autortiesībām, dokumentu pārvaldību un drošas darba vides nodrošināšanu.

Tabula Nr.2 “Izdevumi profesionālai pilnveidei”

Apmācības	Pakalpojuma sniedzējs	Summa, EUR
Autortiesības un to regulēšana līgumos, digitālajā vidē un mākslīgā intelekta modeļos.	Libera, SIA	69,42
Ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas darbu likums.	ID Fabers, SIA	59,29
Obligāti nepieciešamie dokumenti: glabāšanas termiņu noteikšana, klasificēšana, saskaņošana ar Latvijas Nacionālo arhīvu.	Valsts administrācijas skola	75,00

Problēmas un to risinājumi personāla jomā

LNERB BPDN notika darbinieku maiņa sakarā ar Braila raksta grāmatu maketētājas pensijas vecuma sasniegšanu. Tā kā minētā profesija nav citur apgūstama, tad jauna darbinieka meklējumi ir liels izaicinājums. Jaunais darbinieks veiksmīgi tika atrasts un apmācīts ļoti īsā laikā, tāpēc darbi noritēja bez kavējumiem un izpildīti ieplānotajā laikā.

5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība

Galvenie rādītāji

2025. gadā lasītājiem bijusi atvērta 249 darba dienas jeb 1987 stundas. Tas, ka bibliotēka sestdienās ir slēgta, lasītāju aktivitāti un bibliotēkas kopīgo apmeklējumu nav mazinājis.

Pārskata periodā LNERB lietotāju skaits pieaudzis par 2%, sasniedzot **2058 lasītājus. 1694** no viņiem izmanto LNERB pielāgotos resursus un pakalpojumus. Lielāko daļu (1301) veido personas ar citādām lasīšanas grūtībām. Par 19 samazinājies vājredzīgo lasītāju skaits (2025. gadā - 331). Braila rakstu izmanto tikpat lietotāju, cik iepriekšējā gadā. LNERB apkalpo arī **487** lasītājus, kuri reģistrēti Latvijas publiskajās bibliotēkās.

2025. gadā LNERB lasītāju aktivitāte apmeklēt bibliotēku gada laikā nav mainījusies. Apmeklējums saglabājies iepriekšējā gada līmenī. Nedaudz samazinājies bibliotēkas sociālo tīklu apmeklējums.

Vidējais izsniegums uz 1 lasītāju ir 36,5 dokumentu vienības. Pielāgoto resursu izsniegums (60867) uz 1 pielāgotās literatūras lasītāju (1694) ir 35,9 vienības. Kopējais dokumentu izmantojums LNERB 2025. gadā palielinājies par 7,2% Tas tādēļ, ka atsevišķu resursu izmantojums (digitālie dokumenti, grāmatas palielinātā drukā) palielinājies ievērojami, bet ir arī procentuāli lielāki vai mazāki izsniegumu kritumi (grāmatas parastajā iespiedrakstā un Braila rakstā, audiogrāmatas CD_mp3 formātā). Par 40,3% pieaudzis mūzikas CD izsniegums, sākot no tautas mūzikas līdz klasiskās mūzikas ierakstiem. Īpaši iecienīti ir Raimonda Paula, Olgas Rajeckas un citu latviešu mūziķu izdotie albumi, kā arī latviešu kino mūzikas ieraksti.

Grāmatu vieglajā valodā izsniegums atsevišķi nav izdalīts. Tas iekļauts konkrētā pielāgojuma formāta uzskaitījumā. Kopējais grāmatu vieglajā valodā izsniegums – 3105 eksemplāri, no tiem 135 audioformātā, 1180 palielinātā drukā un 44 Braila rakstā. Vidēji katrs no 281 grāmatu vieglajā valodā lasītājiem izmantojis 11 izdevumus. Lai arī bērnu grāmatu izsniegums ir apjomīgs – 3841 vienības, bērnu auditorijai tas mazināties. Lielo izmantojumu veido izsniegums sociālās aprūpes iestādēs un nevalstisko organizāciju vadītajos centros.

Tabula Nr.3 “Bibliotēkas pamatrādītāji”

	2023	2024	2025	% salīdzinot ar iepř. gadu
Aktīvo lietotāju skaits	2006	2010	2058	+2,4
t. sk. bērni līdz 18.g.	181	177	132	-25,
t.sk. sistēmas BALSS lietotāji	145	222	245	+1,04
Bibliotēkas apmeklējums	15564	18 568	18568	0
t. sk. bērni līdz 18.g.	796	951	789	-17
Virtuālais apmeklējums	163747	184063	181870	-1,2
Sociālo tīklu apmeklējums	163747	163761	160350	
Izsniegums kopā	60018	70105	75155	+7,2
audiovizuālie dokumenti	33014	34905	33800	-3,2
no tiem audiogrāmatas	28183	29625	26665	-9,9
no tiem audiožurnāli	634	490	414	-15,5
no tiem mūzikas CD un DVD	4197	4790	6721	+40,3
digitālie dokumenti	8677	16095	21586	+34,1 %
no tiem izsniegti USB	4246	7766	8046	+3,6 %
no tiem lejupielādēti attālināti (BALSS)	4229	8116	13259	+63,4 %
no tiem e-žurnāls “Doma”	202	213	281	+31,9 %
grāmatas palielinātā drukā	6638	8907	10655	+19,6
grāmatas Braila rakstā	2530	1533	1236	-19,4
seriālizdevumi Brailā	297	305	311	+2
grāmatas parastajā iespiedrakstā	4214	4844	4288	-11,5
seriālizdevumi par. iespiedr.	4604	3399	3253	-4,3
citi dokumenti (spēles, mapes, kartogrāfiskie)	44	117	26	-77,7
Izsniegums bērniem līdz 18.g.	1148	762	503	-33,9

Digitālie pakalpojumi

Arvien lielāks izmantojums ir LNERB digitāli radītam resursam (21586 izsniegumi) un LNERB audiogrāmatu lejupielādes sistēmai BALSS (LNERB – 245 lasītāji). Jāuzsver, ka to iespējams izmantot ne tikai LNERB un Latvijā, bet jebkurā vietā pasaulē, kur pieejams internets. Līdz ar to kopīgais BALSS izmantotāju skaits sasniedz 445 un lejupielādētas ir 21390 audiogrāmatas.

Pārskata periodā Tifloloģijas sektorā sagatavota virtuāla izstāde **“Helēnai Kellerei – 145”**, kas veltīta amerikāņu nedzirdīgi neredzīgai rakstniecei un sabiedriskajai darbiniecei Helēnai Kellerei viņas jubilejas gadā. Tā skatāma bibliotēkas tīmekļvietnē <https://neredzigobiblioteka.lv/virtuala-izstade-helena-kellerei-1880-1968/>

Bibliomāts (grāmatu pakomāti)

Ņemot vērā LNERB tiešās mērķauditorijas apkalpošanas vajadzības, bibliomāts nav nepieciešams. 3td E-grāmatu bibliotēka nav izmantota.

Sabiedrības, lasītāju viedokļa izziņošana par bibliotēkas darba kvalitāti, to rezultāti

2025. gadā organizēta aptauja, lai noskaidrotu, kā pielāgotās literatūras lasītāji Latvijas bibliotēkās vērtē LNERB piedāvāto pielāgoto resursu klāstu. Tā organizēta laika posmā no 15.maija līdz 30.jūnijam. Respondentiem bija uzdoti gan informatīvi, gan padziļināti resursu vērtēšanas jautājumi. Dalībnieki bija aicināti norādīt ziņas par sevi – dzimumu, vecumu, sociālo piederību, nodarbošanos un lasīšanas stāžu. Izvērstāk bija jāvērtē izmantoto resursu formāti, to tematiskais aptvērums un izmantošanas iespējas. Aptaujā bija ietverti arī atvērtie jautājumi, kurā lasītāji varēja brīvi komentēt atbildi un sniegt savus ieteikumus.

Aktīvākie aptaujas dalībnieki bijuši Cēsu novada (41 aizpildīta anketa) un Čiekuru bibliotēkas (39) lasītāji. Vidēji 20 anketas aizpildītas Jelgavas, Alūksnes, Ventspils un Rēzeknes bibliotēkās. Lai arī kopš sadarbības noslēgšanas ar Pierīgas bibliotēkām ir pagājis aptuveni pusgads, anketu aizpildīšanā no tām cerējām sagaidīt lielāku atsaucību.

Secinājumi:

1. Aptaujā piedalījās 301 jeb 55,3 % (no 4470 2024. gadā fiksētajiem pielāgotās literatūras lasītājiem). Lielākā daļa aptaujāto ieteikumu izmantot pielāgoto literatūru saņēmuši no bibliotēkā.
2. LNERB resursu lielāko lietotāju skaitu (66,4 %) veido lasītāji, kuri sasnieguši 61 un vairāk gadus.
3. Respondenti visvairāk pielāgotos resursus izmanto izklaidei jeb brīvā laika pavadīšanai (90,4 %)
4. Kopumā secināms, ka LNERB reproducēto grāmatu tematika atbilst lasītāju interesēm. 71,4 % aptaujāto lasītāju LNERB resursus kopumā novērtējuši ar “Ļoti labi” vai “Labi”.

Sniegtās atbildes palīdzēs bibliotēkas darbiniekiem izvēlēties grāmatas reproducēšanai – tematiski un žanriski. Respondentu norādes par izmantoto grāmatu veidu (palielinātā druka, audio, Braila raksts) ļaus izvērtēt katra resursa formāta nepieciešamo ražošanas apjomu.

Lai noskaidrotu pielāgoto resursu izvēli un izmantošanu **sociālās aprūpes iestādēs**, tika pielietota lasītāju pieprasījumu analīze. Dati ņemti no LNERB BIS statistikas uz 2025. gada 1. jūliju. No LNERB BIS reģistrētajām **75** sociālās aprūpes iestādēm pielāgoto literatūru izmanto **64**: grāmatas palielinātā drukā izvēlas 37 no tām, audiogrāmatas CD_mp3 formātā – 40, audiožurnālu Doma” – 4, bet vienā arī grāmatas Braila rakstā.

Kopskaitā tās ir 982 personas, respektīvi 59,2 % no visiem 1659 LNERB pielāgoto resursu izmantotājiem. 551 reģistrētajiem lasītājiem izsniegtas grāmatas palielinātā drukā, 843 – audiogrāmatas CD_mp3 formātā. Viens un tas pats lasītājs bieži vien izmanto dažādus resursu veidus – gan audiogrāmatas, gan grāmatas palielinātā drukā.

Secinājumi:

1. Pielāgoto resursu izmantojums sociālās aprūpes iestādēs ir nevienmērīgs un mainīgs. To bieži nosaka iestāžu vadītāju vai darbinieku maiņa.
2. Pielāgotās literatūras izsniegums uz SAC sasniedz 37,78 % no kopējā 2025. gada 1. pusgada izsnieguma.
3. Visvairāk izmantotie pielāgoto resursu formāti ir audiogrāmatas un grāmatas palielinātā drukā, maz izmanto grāmatas Braila rakstā, vieglās valodas izdevumus visos formātos un audiožurnālu "Doma".
4. Vidēji 75% no izmantotās literatūras ir latviešu rakstnieku darbi.
5. LNERB reproducētie izdevumi tematiski atbilst pieprasījumam - cilvēku dzīvesstāsti, ceļojumu apraksti, krimināllietu risināšana, dzīve Latvijā 20.gs.20.–30.gados, dzīvnieku pasaule.

Bibliotēkas pieejamība un pakalpojumi personām ar īpašām vajadzībām – īss situācijas raksturojums

LNERB pakalpojumi un pasākumi paredzēti galvenokārt bibliotēkas tiešajai mērķauditorijai – neredzīgām, vājredzīgām vai personām ar redzes traucējumiem vai citādām lasīšanas grūtībām.

Ap bibliotēku ir speciāli aprīkota vide, lai izmantojot balto spieķi vai suni-pavadoni, jebkurš redzes invalīds var patstāvīgi apmeklēt bibliotēku. LNERB atrodas ēkā, kam nodrošināta piekļuve arī personām ar kustību traucējumiem. Bibliotēka nodrošina atbilstošu un pieejamu vidi tiešās mērķauditorijas pārstāvjiem ar suņiem – pavadoņiem.

Lietotājiem ar redzes traucējumiem tiek nodrošināts pakalpojums – grāmatu priekšā lasīšana. Lasītāji uz klausīšanos ierodas gan grupā, gan individuāli. Bieži vien pēc lasīšanas seko domu apmaiņa un debates par dzirdēto. Pārskata periodā veikti **207 priekšā lasījumi**, pakalpojuma sniegšanas kopējais laiks – **217 stunda**. Lasīšanas tēmu vai konkrēto darbu no LNERB krājuma izvēlas lasītāji, vai to piedāvā bibliotēkas darbinieki.

LNERB tiešajai mērķauditorijai bibliotekāri Braila rakstā bibliotekāri izdrukā nepieciešamos materiālus, pasākumu programmas, dziesmu tekstus, ēdienkartes vai TV programmas. Bibliotēkā neredzīgiem lietotājiem tiek piedāvāta iespēja pašiem strādāt ar tekstiem un veikt to izdrucku uz Braila raksta tehnikas, kā arī saņemt iesiešanas pakalpojumu. Lai lasītājiem būtu vieglāk uztveramas iekārtotās izstādes, papildus sniegta informācija pielāgotā formātā, visbiežāk audio ieraksta veidā. Pasākumos apmeklētājiem tiek nodrošināta informācija nepieciešamā formātā.

2025. gadā veiktas 3508 izdruckas-kopijas redzīgo rakstā un **4012 izdruckas Braila rakstā**. Svarīgākā informācija par LNERB un tās pakalpojumiem bibliotēkas tīmekļvietnē pielāgota vieglajā valodā. Imigrantiem LNERB piedāvā grāmatas vieglajā valodā sekmīgai latviešu valodas apguvei.

Tematiskie pasākumi LNERB atsevišķām lasītāju mērķgrupām (Pielikumā Nr.2 "2025. gads attēlos")

LNERB tiešā mērķauditorija ir personas, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām, kas minētas Autortiesību likuma 22¹. panta kritērijos. Būtiska ir viņu vajadzība pēc kultūras pasākumiem (koncertiem, izstādēm), kuros nodrošināta informācija pielāgotā formātā, kā arī tiek dota iespēja piedalīties un paust savus radošos talantus. Tie papildus izglītojošai un kultūras funkcijai sniedz nozīmīgu saskarsmes, informācijas un pieredzes apmaiņas iespēju.

Bibliotēkas organizētajos pasākumos piedalās bibliotēkas lasītāji no Strazdumuižas ciemata un VSAC "Rīga" filiāles "Jugla" pansionāta, kā arī Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra skolotāji un skolēni. Lai bibliotēkas piedāvājums būtu daudzveidīgs, lasītāji tiek aicināti uz tikšanos ar sabiedrībā pazīstamām personībām, kā arī vietējās kopienas radošajiem cilvēkiem. Katrs nozares pārstāvis pasākumu dalībniekus "aizved" sev līdzīgos dzīves un darba ceļos.

TV personība un uzņēmēja Una Ulme iedvesmoja klausītājus ar aicinājumu mainīt ieradumus, pievērsties savai pašizausmei, kas iespējama jebkurā vecumā.

Tikšanās reizē ar Latvijas Leļļu teātra izrādes “Gaisma, es tevi dzirdu” dalībniecēm – trīs meitenēm ar redzes traucējumiem – Agnesi Puisāni, Sindiju Šteinbergu un Elīzu Kupruku un aktrisi Daci Vītolu, lasītāji ar aizkustinājumu varēja sekot līdzi meiteņu stāstījumam par viņu izjūtām izrādē un citās dzīves situācijās. (Plašāk pārskata sadaļā “Sadarbības partneri”)

Klusajā Ziemassvētku pārdomu laikā un Lieldienu ticībā uz gaismu, bibliotēkas lasītājiem bijusi iespēja tikties ar dažādu konfesiju pārstāvjiem un sirsnīgā atmosfērā izjust līdzcilvēku labestību un atbalstu. Pasākumos uz sarunu ieradās Rīgas Mateja baptistu draudzes mācītājs Ainars Baštiks un Ikšķiles evaņģēliski luteriskās draudzes mācītājs Dzintars Laugalis. Lai kuplinātu muzikāli garīgās pēcpusdienas, savu radošo talantu izpaust bijusi iespēja vietējās kopienas mūziķiem un Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra audzēkņiem.

2025. gadā tradicionāli LNERB kopā ar saviem lasītājiem ieskandināja Līgo svētkus. Šoreiz apmeklētājiem bija iespēja tikties ar vietējās kopienas mūziķiem, kuri iesaistījušies Strazdumuižas pūtēju orķestrī Armanda Ozola vadībā.

Organizēti arī citi muzikāli pasākumi:

- Valentīndiena ar mūziķiem Dmitriju Gavrilovu un Evu Maiju Fogeli, ko pazīst ne tikai vietējā kopiena, bet arī plašāka sabiedrības daļa;
- Starptautiskā Romu diena, kad apmeklētājus priecēja samtainā Kaspara Antesa balss, kurš savu muzikālo karjeru sācis bērnu popgrupā “Jūras akmentiņi”. Atraktīvais komponists un dziedātājs uz līdzdziedāšanu “iesūpoja” arī visus klātesošos.

Latvijas Neredzīgo bibliotēka dod iespēju vietējās kopienas pārstāvjiem iesaistīties un iepazīstināt apmeklētājus ar saviem radošajiem darbiem. Izstāžu zāle ir vieta, kur satiekas gan izstāžu veidotāji, gan darbu autori, līdzgaitnieki un visi interesenti. Bieži izstādēs skatāmi Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra skolotāju darbi:

- Izstādē **“Pavasara priekšnojautas”** piedalījās trīs Rīgas Strazdumuižas vidusskolas — attīstības centra skolotājas: Anita Andžāne ar keramikas darbiem, Agnese Ozoliņa ar svilpauniekiem un Dace Izotova ar krāšņiem ziediem apgleznotām somām.
- Šīs skolas vizuālās mākslas pedagoģe Ligita Zvirbule sanākušos ar savu dzeju, ceļojumu aprakstiem un gleznām iepazīstināja izstādes **“Es ienirstu jūras dziļumos”** atklāšanā.

Bibliotēka piedāvā apmeklētājiem iepazīt arī maz zināmu personību radošos darbus:

- Septembrī LNERB bija skatāmas divas apvienotas izstādes – VSAC “Rīga” filiāles “Jugla” iemītnieku darbu izstāde **“Ziedi vēja zvanos”**, kurā redzami darbi tapuši keramikas, jaunrades, rokdarbu un interešu nodarbībās pie mākslinieces Evitas Kromules. To papildināja Gaļinas Lobzovas gleznas – **“Ziedēšanas prieks”**.
- Arī izstāde **“Dabā ar krāsu kasti”** apvienoja divas radošas personības – Intu Pauļuku un Olgu Kviesi, kuras savu gleznošanas prasmi attīsta, piedaloties dažādos brīvības plenēros. Arī viņu gleznās lielākoties redzama daba un sadzīviskas ainiņas. Pasākumu kuplināja Intas Pauļukas izpildītās dziesmas ģitāras pavadījumā.
- Mākslas studijā “Maxi studija” dažādās tehnikās (eļļas, akrila, jauktā) tapušās gleznas bija aplūkojamas izstādē **“Krāsu kods”**. Studijā darbojas dažādu profesiju pārstāvji no Siguldas novada, un viņu darbi apliecina, ka mākslai nav robežu – tā var kļūt par iedvesmas avotu un pašizpausmes veidu ikvienam.

Uzziņu un informācijas darbs

Pārskata periodā sagatavotas 612 uzziņas – par literatūru vai konkrētu tematu, kā arī sniegta informācija pēc bibliotēkas lietotāju pieprasījuma. Plašs informatīvs un palīdzības darbs bijis nepieciešams, lai lietotāji varētu izmantot valsts un pašvaldības digitālos pakalpojumus. Viens no galvenajiem bibliotēkāju uzdevumiem bijis izskaidrot, kā darbojas dažādie digitālie rīki. Tiešajai mērķauditorijai sniegta palīdzība dažādu tīfrotehnisko līdzekļu, tādu kā WebBox atskaņotājs vai elektroniskā lupa, kā arī viedierīču un lietotņu apgūšanā.

2025. gadā lietotājiem sniegta 17 individuāla konsultācija datoru lietošanā. Īpaši svarīga bijusi bibliotēkāju palīdzība lejupielādes sistēmas BALSS lietošanas apgūvē, jo šī prasme atvieglo digitālā resursa izmantošanu.

Bibliotēkas izglītojošā darbība

Publisko bibliotēku darbam ar pielāgoto resursu izmantotājiem jau 2024. gadā tika izstrādāta video pamācība, kā lietot LNERB audiogrāmatu lejupielādes sistēmu BALSS. No 2025. gada tā pieejama bibliotēkas YouTube kanālā. Gada laikā to izmantojuši **290 interesenti**.

2025. gadā organizēti tiešajai mērķauditorijai un citiem interesentiem izziņoši priekšlasījumi par kultūrvēsturi, papildinot vērienīgo izstādi “Dievturībai – 100”. Apmeklētāji bibliotēkā noklausījās Latvijas Dievturu sadraudzes priekšlasījumu ciklu:

- kokļu meistars Rihards Valters – “Mīts par pirmo kokli”;
- izstādes kurators Uģis Nastevičs – “Dievturu laikskaite un gadskārtas”, “Zudusī latviešu valodas rakstības sistēma – mezglu raksti”;
- Latvijas Dievturu sadraudzes dižvadonis un dizainers Andrejs Broks – “Saules rotāšanās simbolika Dainās un latviskā dievestībā”.

Pārskata periodā LNERB interesentiem piedāvātas **14 izglītojošas ekskursijas** pa bibliotēkas telpām. Apmeklētāji tika iepazīstināti ar bibliotēkas darbu un grāmatu reproducēšanas procesu, radot iespēju ielūkoties Braila un pielāgotās drukas nodaļā un skaņu ierakstu studijā. Ekskursijas notiek gan latviešu, gan angļu valodā.

Pārskata gadā bibliotēku apmeklējuši Jelgavas Pilsētas bibliotēkas neredzīgo lasītāju aktīvisti, Dobeles novada Centrālās bibliotēkas darbinieki, slovēņu biedrības “Zavod RISA” pārstāvji, projekta “Tilti un iespējas: bibliotēkas iekļaujošai sabiedrībai” pārstāvji no Latvijas, Lietuvas un Somijas, Siguldas novada bibliotekāri, studenti no Latvijas Universitātes, Bergu Mūzikas un mākslas pamatskolas 9. klases skolēni ar skolotāju u.c.

Medijpratība

Digitālā informācijas pasaule ir fundamentāli mainījusi informācijas plūsmu. Tajā ienākot mākslīgajam internetam, nepatiesas informācijas daudzums ir palielinājies ģeometriskā progresijā. Šajā informācijas pārbagātībā, medijpratība ir viena no svarīgākajām prasmēm, kas pastāvīgi jāattīsta un jāpilnveido.

Arī LNERB savu iespēju robežās cenšas šīs spējas attīstīt savos lasītājos, organizējot ne tikai izglītojošus pasākumus, nodarbības un izstādes, bet arī pielāgotā formātā reproducējot grāmatas un periodisko izdevumu rakstus par šīm tēmām.

2025. gadā audio formātā reproducētas trīs grāmatas par medijpratības tēmu. Pieaugušajiem pielāgotā formātā pieejama Zandas Rubenes grāmata “Digitālā bērnība”, savukārt, bērniem un jauniešiem audio formātā reproducētas divas grāmatas: Vitālijs Rakstiņš “Digitālā detoksikācija” un Solvita Denisa-Liepniece “Sazvērestības teorija”. Audiožurnālā “Doma” 2025. gadā publicēti 12 raksti par medijpratības un informācijpratības tēmām, tā izglītojot lasītājus visa gada garumā.

2025. gadā Strazdulēnu skolas ietvaros, bērniem organizētas divas medijpratības tēmai veltītas nodarbības:

- **“Digitālā pēda”**

2025. gada 17., 18. un 19. februārī dažāda vecuma Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra skolēni apmeklēja trīs Strazdulēnu skolas nodarbības.

Tajās kopīgi noskaidrojām, kas ir “digitālā pēda”. Ierakstot savu vārdu internetā, konstatējām, kāda informācija par mums ir pieejama publiski, kā arī pārrunājām šādas informācijas sekas. Ar vecāko klašu audzēkņiem veidojām klases kopīgo digitālo pēdu. Katrā puzzles gabaliņā skolēni ierakstīja savas biežāk lietotās telefona aplikācijas un interneta vietnes, pēc tam veidoja puzzles pēdas nospieduma formā. Sarunā noskaidrojām, kā sevi pasargāt virtuālajā vidē.

- **“Īsts, neīsts. Mākslīgais intelekts”**

Atzīmējot Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļu, 28. oktobrī bibliotēkā notika Strazdulēnu skolas divas nodarbības “Īsts, neīsts. Mākslīgais intelekts”. Tajā piedalījās Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra 3./4. un 5./6.klases skolēni.

Nodarbībā bērni pildīja dažādus uzdevumus: atpazīna īstus objektus no neīstiem un cilvēku balsis no mākslīgā intelekta balss. Nodarbības noslēgumā, izmantojot mākslīga intelekta rīkus, kopā izveidojām dziesmu un uzrakstījām stāstu.

Pieaugušo auditorijai, atzīmējot Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļu, 2025. gada oktobrī bija iespējams iepazīties ar grāmatu un periodisko izdevumu **izstādi “Gudrs, vēl gudrāks!”**. Izstādes galvenās tēmas: digitālā drošība, mākslīgais intelekts, dezinformācija.

26. novembrī lasītāji bija aicināti uz **tikšanos ar grāmatas “Digitālā bērnība” autori, profesori Zandu Rubeni**. Pasākumā profesore iepazīstināja sanākušos ar savu grāmatu, kas pieejama arī audio formātā, tās tapšanas vēsturi, kā arī pastāstīja, kas tad īsti ir *digitālā bērnība*.

Tabula Nr. 4 “Pasākumi medijpratībā”

Izglītojoši pasākumi medijpratībā	Norišu skaits	Apmeklējums
Pasākumi pieaugušajiem	1	23
Pasākumi bērniem un jauniešiem līdz 18.g.	5	49

Secinājumi:

1. Nodarbību sagatavošanā LNERB izmanto drossinternets.lv piedāvātos materiālus, tos pielāgojot neredzīgo un vājredzīgo bērnu vajadzībām.
2. Svarīga ir pieaugušā klātesamība, jau no mazotnes mācot bērniem jēgpilnu interneta resursu izmantošanu.

Tiešsaistes katalogs kā pakalpojums

LNERB vienotā bibliotēkas informācijas sistēma “Krājuma uzskaites un lasītāju apkalpošanas programma” (turpmāk – BIS) un bibliotēkas uzturētais e-katalogs sniedz ziņas par krājumu un nodrošina lasītāju apkalpošanu.

LNERB BIS iekļauti moduļi: Datu ievade par jaunieguvumiem jeb Komplektēšana, Lasītāju reģistrēšana, apkalpošana jeb Cirkulācija, SBA, Krājuma un pakalpojumu statistika. nodrošina pielāgoto resursu apstrādi, e-kataloga veidošanu un lasītāju apkalpošanu. Izstrādāta BIS lietošanas Rokasgrāmata. Kopš 2023. gada vasaras BIS izmanto ne tikai LNERB un septiņas PLB, bet arī 7 valstpilsētu galvenās bibliotēkas. Ja pielāgoto resursu lietotāji ir ieregistrēti LNERB BIS, uzskaitē notiek automātiski.

Lasītājiem e-katalogs pieejams LNERB tīmekļvietnē. Tas regulāri tiek papildināts ar jaunākajiem izdevumiem un atjaunināts. e-katalogā ir nodrošināta informācijas vienkāršā (pēc vārda vai frāzes) un paplašinātā (izvēloties dažādus kritērijus) meklēšana. Lasītājiem pieejama e-kataloga lietošanas instrukcija.

Iekšzemes un starptautiskais SBA

Iekšzemes SBA izmantojums arvien palielinās. Notiek resursu apmaiņa ar PLB un citām publiskajām bibliotēkām Latvijā. Pēc Vienošanās nosacījumiem, tām LNERB pielāgotie resursi tiek izsniegti SBA kārtā un nosūtīšanai visbiežāk tiek izmantoti Latvijas pasta pakalpojumi.

SSBA pakalpojums nodrošināts, izmantojot globālo starptautisko pielāgotās literatūras kopkatalogu. No globālā grāmatu servisa ABC izmantotas 48 LNERB audiogrāmatas (5 latviešu, 43 krievu valodā). Tās lejupielādējušas bibliotēkas no Izraēlas, Bulgārijas, ASV, Austrijas, Šveices, Igaunijas. Savukārt, mūsu valsts piederīgie katalogu izmantojuši nedaudz – lejupielādētas tikai 8 audiogrāmatas (2 angļu un 6 krievu valodā).

Problēmas un risinājumi bibliotēkas pakalpojumu un pieejamības jomā

Līdz ar pasta nodaļu slēgšanu, problēmas rada pakomātu izmantošana. Pakas nosūtīšana tajā nav bezmaksas pakalpojums.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

Pielāgotās literatūras pakalpojums Latvijā

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas resursi

LNERB kā vienīgais pielāgots resursu izdevējs un izplatītājs Latvijā un ar pielāgoto literatūru nodrošina visas bibliotēkas, kas sniedz pakalpojumu personām, kurām ir Autortiesību likuma 22¹ punkta kritērijos minētās redzes vai lasīšanas grūtības, kā arī piedāvā pielāgotos izdevumus sociālās aprūpes iestāžu klientiem un skolu audzēkņiem. 2025. gadā kopīgais pielāgojumu krājums LNERB un septiņās pielāgotās literatūras bibliotēkās (PLB) papildināts ar **2270 pielāgotās literatūras vienībām**, tai skaitā **242** adaptētām vieglajā valodā. Kopumā tās ir **231 nosaukuma grāmatas dažādos formātos**, 13 no tām vieglajā valodā.

1946 pielāgots resursu vienības reģistrētas LNERB krājumā, ar **1741** eksemplāriem papildināti deponētie krājumi septiņās PLB - Balvu pielāgotās literatūras bibliotēkā, Cēsu pilsētas Valdemāra bibliotēkā, Čiekuru bibliotēkā (Daugavpils), Jelgavas pilsētas bibliotēkā un pakalpojumu sniegšanas vietā, Dienvidrietumu bibliotēkā (Liepāja), Rēzeknes Pielāgotās literatūras bibliotēkā-informācijas centrā, Gāliņciema bibliotēkā (Ventspils).

Tabula Nr.5 “Pielāgotā literatūra LNERB un PLB krājumos” (vienībās)

	2025. jaunieguvumi			Gada beigās		
	LNERB/v.v.*	PLB/v.v.**	Kopā/v.v.#	LNERB/v.v.*	PLB/v.v.**	Kopā/v.v.#
Grāmatas palielinātajā dr.	1005/5	850/5	1855/6	2082/61	1757/45	3839/106
Audiogrāmatas	606/	828/	1434/	13022/12	18593/	31615/12
Grāmatas Braila r.	90/12		90/12	5541/71	1324/28	6865/99
Digitālie resursi	88/		88/	2683/3		2683/3
Parastā dr. v.v.	157/157	63/63	220/220	343/343	218/218	561/561
Piel.res.kopā	1946/174	1741/68	2270/242	23671/490	21892/291	45563/781

* LNERB krājumā/ t.sk. vieglajā valodā

**Pielāgotās literatūras bibliotēkās/ t.sk. vieglajā valodā

kopējais izdevumu skaits/ t. sk. vieglajā valodā

Gada laikā no reproducēto darbu krājumiem izslēgtas 343 vienības pielāgotie resursi – grāmatas Braila rakstā un audiogrāmatas.

Gada beigās pielāgoto resursu izmantotājiem visā Latvijā ir iespējams piedāvāt **45563** pielāgoto resursu vienības, tai skaitā 781 eksemplārus vieglajā valodā. Visplašākais ir audio ierakstu klāsts.

Digitālo resursu saņemšanu reģistrētiem lietotājiem jebkurā vietā Latvijā vai ārvalstīs nodrošina LNERB audiogrāmatu lejupielādes sistēma BALSS. Vairāk nekā 2360 LNERB izdotās audiogrāmatas integrētas WIPO (Pasaules intelektuālā īpašuma organizācija) izveidotajā starptautiskajā pielāgotās literatūras kopkatalogā - Globālajā grāmatu servisā ABC. Tajā pieejamas dažādu valstu izdotās audiogrāmatas.

Neredzīgajiem lasītājiem ir nodrošinātas grāmatas Braila rakstā vai taktilā veidā.

Tabulā nav iekļauti LNERB audiožurnāla “Doma” seriālizdevumi, kas lietotājiem pieejami gan CD_mp3 formātā (294 vien.), gan digitāli (145 vien.).

LNERB, pamatojoties uz 2022. gada 3. maija Ministru kabineta rīkojumu Nr. 311 konceptuālo ziņojumu “Par bibliotēku nozares politikas īstenošanas pilnveides pasākumiem”, izvirzīti divi mērķtiecīgi uzdevumi:

- 1) deponēt reproducēto darbu kopu pielāgotā formātā ilgtermiņā **katrā reģiona galvenajā bibliotēkā;**
- 2) nodrošināt Latvijas bibliotēkām LNERB krājuma pielāgotā formātā patapināšanu īstermiņā, izmantojot šo izdevumu saņemšanu SBA kārtā.

Līdz brīdim, kad LNERB pielāgotie resursi tika izdoti mazā tirāžā, varējām nodrošināt tikai SBA piegādes. Pateicoties Kultūras ministrijas finansējumam, 2025.gadā uzsākām paplašinātu grāmatu palielinātā drukā un vieglajā valodā izdošanu: palielinātā drukā no 12 līdz 57, adaptētās grāmatas vieglajā valodā – no 25 līdz 80 eksemplāriem. Tādēļ spējam izpildīt arī MK rīkojuma otro uzdevumu – šo pielāgoto resursu uz ilgāku laiku nodot reģionu galveno bibliotēku un viņu pārraudzībā esošo pagastu bibliotēku rīcībā.

Laika posmā no 2025. gada oktobra līdz decembrim uz reģionu bibliotēkām nosūtīti **559** palielinās drukas grāmatu eksemplāri un **58** grāmatas vieglajā valodā. Reģionu pieeja resursu izmantošanā raksturota pārskata sadaļā “Metodiskais un konsultatīvais darbs”.

Vispārīgs situācijas raksturojums

Plašo un daudzveidīgo bibliotēkas pielāgoto resursu klāstu izmanto LNERB Rīgā un septiņās PLB, 144 ārējās apkalpošanas punktos (sociālās aprūpes iestādēs, biedrībās, skolās) un 270 publiskajās bibliotēkās. **2025. gadā sasniegtie rezultāti ļauj secināt, ka pielāgoto resursu pakalpojums Latvijā kļūst arvien atpazīstamāks un tiek arvien vairāk pieprasīts: 414 iestādēs ir 5279 lasītāji, kuri gada laikā izmantojuši 150 873 pielāgotās literatūras vienības:**

Tabula Nr.6 “Pielāgoto resursu izmantojuma rādītāji ” (salīdzinājums ar 2024. gadu)

	2024.	2025.	Izmaiņas
Iestāžu skaits	369	414	+12,2 %
Lasītāju skaits	4470	5279	+18,1 %
Izsniegums	136196	150873	+10,8 %

Lai arī šogad par divu skolu audzēkņiem pielāgotos resursus izmanto mazāk, kopējais **pielāgoto pakalpojumu sniegšanas vietu skaits** pārskata periodā pieaudzis (+45). Sadarbība paplašināta ar 9 sociālās aprūpes iestādēm un 38 publiskajām bibliotēkām.

Mērķtiecīgi un pārdomāti rīkojoties, gada laikā LNERB no jauna noslēgusi vienošanās par sadarbību ar 57 bibliotēkām. Pārslēgtas un noslēgtas jaunas vienošanās ar 11 sociālās aprūpes iestādēm.

PLB 2025. gadā sadarbība noslēgta ar 3 sociālās aprūpes iestādēm un 1 skolu. Pēc izmaiņām sadarbībā deviņas Kuldīgas novada bibliotēkas, kas iepriekš bija reģistrētas Gāliņciema bibliotēkā, pielāgotos resursus turpina saņemt no LNERB. Līdz ar to PLB datos 2025. gadā norādītas par 9 publiskajām bibliotēkām mazāk.

Lasītāju skaits 2025. gadā visstraujāk audzis ārpus Pielāgoto resursu bibliotēkām:

Tabula Nr.7 “Lasītāju skaita izmaiņas”

Lasītāju skaits	2024.	2025.	Izmaiņas
LNERB, PLB	1615	1565	-3,1%
Sociālās aprūpes iestādes	2154	2247	+4,3 %
Publiskās bibliotēkas	544	1046	+92,3 %
Izglītības iestādes	157	421	+168,1 %

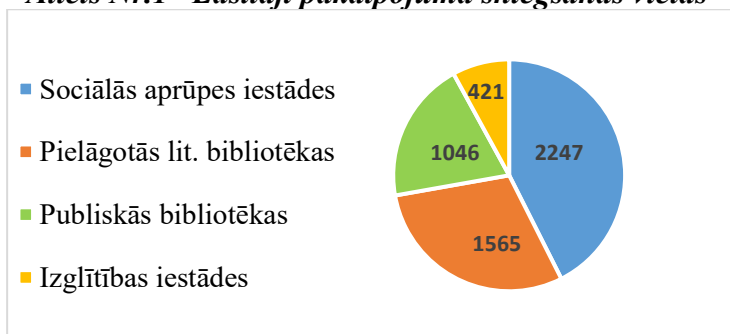
Pielāgoto resursu bibliotēkās kopējais pielāgoto resursu lasītāju skaits samazinājies par 50, ko ietekmējuši dažādi aspekti – lasītāji noveco, nevēlas vairs lasīt vai klausīties literārus darbus, aiziet mūžībā. Tendence – Latvijas iedzīvotāju skaita vispārēja samazināšanās, ietekmē arī bibliotēku nozari.

Ārējās apkalpošanas punktos, kas lielākoties ietver sociālos pakalpojumus, pielāgoto resursu izmantotāju skaits ir ļoti mainīgs. Tas saistīts ne tikai ar izmaiņām klientu veselībā un viņu pakalpojumu vajadzībām, bet diemžēl arī ar biežo vadītāju un darbinieku maiņu un viņu attieksmi. Ir gadījumi, kad iestādes vadītājs pieņem vienpersoniskus lēmumus par atteikšanos no LNERB pielāgoto resursu izmantošanas.

Pārskata periodā sadarbība ar reģionu un pagastu bibliotēkām bijusi veiksmīgāka nekā iepriekšējā gadā. Tajās LNERB resursu izmantotāju skaits pieaudzis gandrīz divkārt. Lielākā daļa bibliotēku (Balvos, Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā un Ventspilī) pielāgoto resursu lasītājus no publiskajām bibliotēkām ieregistrējušas LNERB BIS. Cēsu Valdemāra bibliotēka, sadarbībā ar Cēsu Centrālo bibliotēku, palielinātās drukas grāmatas iekļāvusi novada e-katalogā, tā nodrošinot šī pielāgojuma izsniegšanu, izmantojot BIS ALISE. Kopumā tas veicinājis precīzāku lasītāju un izsniegumu uzskaiti. Pārējās PLB un LNERB lasītāju uzskaiti veic pēc publisko bibliotēku iesniegtajiem atskaites rādītājiem.

Skolās lasītāju skaits pieaudzis tik ievērojami tāpēc, ka veikta izglītības iestāžu audzēkņu reģistrācija LNERB BIS un līdz ar to skaita precizējums.

Attēls Nr.1 “Lasītāji pakalpojuma sniegšanas vietās”

Lielāko lasītāju skaitu – **2247** veido klienti sociālās aprūpes iestādēs, no kuriem **1144** apkalpo LNERB. **1565** lasītājiem pakalpojums sniegts Pielāgoto resursu bibliotēkās, **500** LNERB. Publiskajās bibliotēkās pielāgotos resursus izmanto **1046** lasītāji, no tiem **487** sadarbībā ar LNERB.

Tabula Nr.8 “Lasītāju skaits pēc izmantotajiem pielāgotajiem resursiem”

Lasa	LNERB, PLB	Soc.apr.iest.	Publ.b-kās	Izglītības iest.	Pavisam
Audiogrāmatas	1311	2111	349	317	4088
t.sk. digitāli (USB)	588	655	127	187	1557
t.sk. BALSS	377		52	16	445
Palielināto druku	657	1493	727	169	3046
Braila r.grāmatas	83	1	2		86
Vieglās valodas gr.	367	349	110	153	979
Mācību literatūru	3			11	14

Pārsvārā lasītāji izvēlas vienu vai vairākus bibliotēku piedāvātos pielāgojumu formātus. Apkopotie dati rāda, ka dažādās pielāgoto pakalpojumu sniegšanas vietās lasītāju izvēles pielāgoto resursu formātu ziņā ir atšķirīgas. Vairums no viņiem (4088) klausās audiogrāmatas CD_mp3, ierakstītas USB vai lejupielādētas no LNERB sistēmas BALSS. Vislielākais audiogrāmatu izmantotāju skaits ir Pielāgoto resursu bibliotēkās un sociālās aprūpes iestādēs. 2025. gadā palielinājies pieprasījums pēc grāmatām palielinātā drukā (3046 lasītāju). Visvairāk šo resursu izmanto sociālo aprūpes centru klienti (1493 lasītāji), divreiz mazāk bibliotēkās – 727 lasītāji. Pieaug iedzīvotāju skaits, kas izmanto grāmatas vieglajā valodā, 2025. gadā viņu skaits pieaudzis līdz 979 (par 303 vairāk nekā iepriekšējā gadā). Braila rakstā lasa 86 lasītāji, pielāgoto mācību literatūru izmanto 14 skolēni.

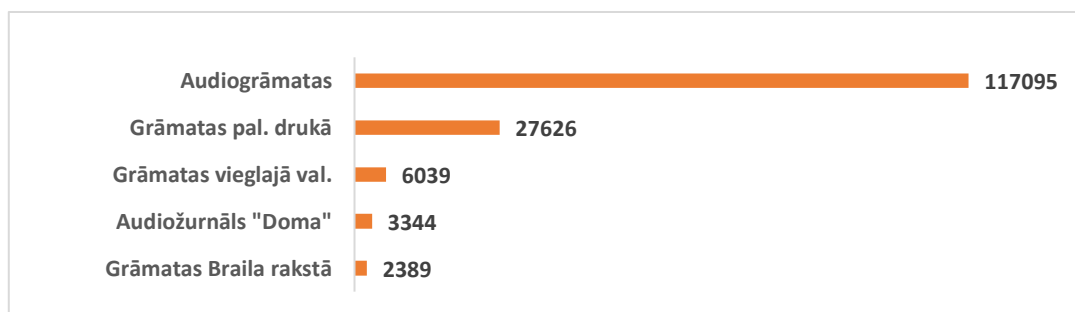
Izsniegums

Gada laikā pieaudzis gan pielāgoto resursu kopējais izsniegums, gan izsniegtais atsevišķās pakalpojumu sniegšanas vietās. Neliels samazinājums – pielāgoto resursu bibliotēkās:

Tabula Nr.9 “Izmaiņas kopējā izsniegumā pakalpojumu sniegšanas vietās”

Izsniegums	2024.	2025.	Izmaiņas
Kopējais	136196	150873	+10,8
LNERB, PLB	66898	66677	-0,33%
Sociālās aprūpes iestādes	53764	61076	+13,6 %
Publiskās bibliotēkas	12846	18222	+41,8 %
Izglītības iestādes	2688	4898	+82,2 %

Attēls Nr.2 “Izsniegums pa pielāgojumu veidiem”

Arī dažādās pielāgoto pakalpojumu sniegšanas vietās, izņemot izglītības iestādes, pārliecinoši visvairāk izsniegtas audiogrāmatas un grāmatas palielinātā drukā. Analizējot izsniegumu pa pielāgojumu formātiem, redzam ciešu korelāciju ar Tabulā Nr.8 uzrādīto lasītāju skaitu.

Tabula Nr.10 “Pielāgoto resursu izsniegums pakalpojumu sniegšanas vietās”

Izsniegts	LNerB, PLB	Soc.apr.iest.	Publ.b-kās	Izglītības iest.	Pavisam
Audiogrāmatas	56767	44131	11401	4796	117095
t.sk. digitāli (USB)	22472	11345	2335	2563	38715
t.sk. BALSS	20407		947	36	21390
Palielinātā druka	5705	15115	6704	102	27626
Vieglās valodas gr.	2731	2106	840	362	6039
Audio žurnāls “Doma”	1462	1828	54		3344
Braila r.grāmatas	2324	12	63		2389

Visapjomīgāk audiogrāmatas, tai skaitā kā digitālo resursu USB, izsniegtas pielāgoto resursu bibliotēkās un sociālās aprūpes iestādēs. Arī grāmatas palielinātā drukā un LNerB audiožurnāls “Doma” visvairāk izmantotas SAC. BALSS lejupielādes attālināti visbiežāk veikuši pielāgoto resursu bibliotēkās reģistrētie lasītāji. Grāmatas Braila rakstā visvairāk izsniegtas pielāgoto resursu bibliotēkās. Jau vairākus gadus nākas secināt, ka šo grāmatu izmantojums krītas. Savukārt, grāmatu vieglajā valodā – palielinās visās pielāgoto pakalpojumu sniegšanas vietās.

Pašvaldības bibliotēkām deleģētā valsts pārvaldes uzdevuma izpilde 2025. gadā

2025. gada beigās apritēja trīs gadi, kopš 2023. gada LNerB reorganizācijas un Deleģēšanas līgumu noslēgšanas ar 7 valstspilsētu bibliotēkām. Lai sekmīgāk veiktu **iedzīvotāju ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītnespēju bibliotekāro apkalpošanu**, bibliotekāri strādāja vairākos virzienos – pielāgotās literatūras bibliotēkās, 7 reģionu galvenajās un to pārraudzībā esošajās publiskajās bibliotēkās, AAP – tuvākajās sociālās aprūpes un izglītības iestādēs.

Gada sākumā pēc 2024. gada pārskatu/atskaīšu izvērtēšanas, LNerB komisija uz atsevišķu tiešsaistes tikšanos aicināja visas iesaistītās puses – 7 valstspilsētu bibliotēku direktorus, metodiķus un viņu atbildībā strādājošos PLB darbiniekus. Kopumā sarunas noritēja konstruktīvi, labā sapratnes atmosfērā. Komisijas locekļi atzinīgi novērtēja bibliotēku labi izveidotu sadarbību ar dažādām valsts un pašvaldības iestādēm, atsevišķu PLB darbinieku personīgo ieguldījumu un veiksmīgi sasniegtos rezultātus. Tika pārrunātas iespējas mazināt šķēršļus resursu izmantošanā, uzklauti veiksmes stāsti. (Plašāk pārskata sadaļā “Metodiskais un konsultatīvais darbs”).

Komisija pieņēma lēmumu par bibliotēku statistikas rādītāju (lasītāju un izsniegumu uzskaiti pa pielāgojumu veidiem un formātiem) iesniegšanu 2 reizes gadā – pusgadā un gada noslēgumā.

Konkrētu pārskats/atskaite iekļauto uzdevumu izpilde 2025. gadā:

- 1. Sadarbībā ar novada bibliotēkām sniegt bibliotekāros pakalpojumus mērķauditorijai – reģiona iedzīvotājiem, kas atbilst Autortiesību likuma 22.¹ panta kritērijiem.**

2025. gadā turpināts mērķtiecīgs izskaidrošanas darbs reģiona publiskajās bibliotēkās. Izmantoti semināri, individuālas konsultācijas e-vēstulēs, telefoniski vai *Whatsapp* grupās, kolēģu un lasītāju PLB apmeklējumi klātienē. Pielāgoto resursu popularizēšanai iedzīvotājiem izmantoti bibliotēku pasākumi, pašvaldību bibliotēku tīmekļvietnes, sociālie mediji, vietējie preses izdevumi, tikšanās ar noteiktām sabiedrības grupām. Informācija par pielāgotā krājuma jaunumiem iekļauta atsevišķu novadu kopkatalogos, novada bibliotēku *WhatsApp* grupās. Korektai datu uzskaiti

izveidots grāmatu pieprasījumu un izsniegšanas dokuments Google platformā.(Čiekuru bibliotēka)

Vietās, kur darbs veikts ciešā sadarbībā ar Pašvaldības bibliotēku, panākts pielāgotās literatūras pārklājums visā vai lielākā daļā reģiona.

2. Nodrošināt pielāgoto literatūru mērķauditorijai sociālās aprūpes centros, pansionātos, nevalstiskajās organizācijās, dienas centros.

Labu sadarbību ar sociālās aprūpes iestādēm izveidojušas PLB Balvos, Daugavpilī, Liepājā un Rēzeknē, katra apkalpojot vairāk kā desmit sociālās aprūpes iestādes. Gada laikā noslēgtas jaunas vienošanās vai atjaunota sadarbība, veikta lasītāju interešu izpēte un panākts lasītāju skaita pieaugums. Bieži vien SAC klienti piedalās bibliotēkās rīkotajos pasākumos un radošajās nodarbībās. Informācija par bibliotēkas aktivitātēm lasāma sociālajos medijos. Bērni no Dienas centriem iekļauti LNB programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025” lasīšanas procesā. Vietās, kur sadarbība neveidojas, galvenais iemesls tiek minēts sociālās aprūpes iestāžu vadītāju noraidošā attieksme.

3. Sadarboties ar novada izglītības iestādēm un popularizēt pielāgoto mācību literatūru izglītības iestāžu izglītojamajiem ar lasīšanas traucējumiem, tajā skaitā disleksiju.

Rezultatīvākā sadarbība ar novada izglītības iestādēm izveidota Jelgavas pilsētas bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas punkta un Čiekuru bibliotēkas vadītājām. Čiekuru bibliotēkas bibliotekāre mācību literatūru un citus pielāgotos resursus popularizējusi, organizējot literārās stundas un grāmatu priekšā lasīšanu. Informācija par minētajām aktivitātēm publicēta gan izglītības iestāžu, gan bibliotēkas tīmekļvietnēs un www.facebook.com kontos. Interesi izrādījuši divas Augšdaugavas novada pamatskolas. Jelgavā turpināta sadarbība ar divām specializētajām skolām, skolu bibliotekāres apguvušas LNERB lejupielādes sistēmas BALSS lietošanu un to izmanto audzēkņiem gan mācību procesā, gan brīvajā laikā. Precīzākai lasītāju uzskaitē, skolēni reģistrēti LNERB BIS.

Balvu un Rēzeknes bibliotēkām katrai noslēgta sadarbība ar vienu skolu. Rēzeknes pašvaldības bibliotēka veikusi plašu skaidrošanas, pielāgoto resursu demonstrēšanas un popularizēšanas darbu. Balvu bibliotēkas vadītāja sniegusi individuālas konsultācijas par LNERB lejupielādes sistēmas BALSS izmantošanu.

Lai popularizētu pielāgoto mācību literatūru, arī citas bibliotēkas pielieto dažādas metodes – skaidro un aicina resursus izmantot logopēdus, speciālos pedagogus, studentus, mācību spēkus, bērnu vecākus, skolu bibliotēkās paplašina pielāgoto resursu klāstu, organizē iepazīšanās ekskursijas un izglītojošas nodarbības. Taču skolu audzēkņi vairāk izmanto grāmatas palielinātā drukā, audiogrāmatas un grāmatas vieglajā valodā. Neskatoties uz veiktajiem skaidrojumiem, ka pielāgotā mācību literatūra nodrošina bērniem ar lasīšanas grūtībām pilnvērtīgu iekļaušanos mācību procesā, izglītības iestāžu darbinieki ne vienmēr ir atsaucīgi tās izmantošanā.

4. Nodrošināt deponētā bibliotēku krājuma saglabāšanu un izmantošanu.

Visas PLB nodrošina tajās deponēto bibliotēku krājumu saglabāšanu un izmantošanu. LNERB regulāri tos papildina ar jaunākajiem izdevumiem mērķauditorijas apkalpošanai. Krājums parastajā iespiedrakstā papildināts netiek. To bibliotēkas izmanto, sniedzot pakalpojumus lietotājiem bez ierobežojuma.

Cēsu Valdemāra bibliotēkā pielāgotās literatūras lasītāju un izsniegumu uzskaitē pa pielāgojumu veidiem tiek veikta, izmantojot gan LNERB BIS, gan BIS ALISE.

5. Veikt pielāgotās literatūras lasītāju un izsnieguma uzskaiti pa pielāgojumu veidiem.

Darbs sešās PLB veikts ļoti atbildīgi, mērķtiecīgi un rezultatīvi. Sasniegts labs pielāgotās literatūras pārklājums reģionā - plānotais lasītāju un izsniegumu skaits ievērojami pārsniegts. Tas panākts ar regulāru darbu ar mērķauditoriju un individuālu pieeju lasītājam, ciešā sadarbībā ar Pašvaldību bibliotēkām.

Lai arī 2025. gada kopējie rezultatīvie rādītāji ir uzlabojušies, pakāpeniski Deleģēšanas līgumā minētais pielāgoto resursu lasītāju skaits un izsnieguma apjoms jāsasniedz Cēsu CB Valdemāra bibliotēkai.

Pielāgotās literatūras lasītāju un izsnieguma uzskaitē pa pielāgojumu veidiem veikta visās septiņās bibliotēkās.

6. Popularizēt digitālo resursu izmantošanu un apmācīt lietotājus sistēmas BALSS izmantošanā.

Gada laikā LNERB lejupielādes sistēmas BALSS izmantotāju un lejupielāžu no tās skaits palielinājies. Bibliotekāri iegulda lielu skaidrošanas darbu, aicinot lasītājus izmantot LNERB digitālās iespējas. Bieži vien tās ir individuālas konsultācijas, apmācības, digitālās nedēļas pasākumi vai iesaiste VARAM projektu aktivitātēs. Bet ne vienmēr izdodas iedzīvotājus motivēt un pārliecināt resursu izmantot. Kā iemesli tiek minētas vājās digitālās prasmes, radnieku atbalsta un atskaņošanas tehnikas trūkums.

7. Organizēt mērķauditorijai pielāgotas izstādes, literatūru popularizējošus pasākumus.

Bibliotēkās organizētas mērķauditorijai pielāgotas daudzveidīgas aktivitātes - pielāgotās literatūras, mākslas, amatniecības izstādes, pasākumi, kas popularizē literatūru un veicina lasītāju interesi par pielāgotiem resursiem. Aktivitātēs radoši iesaistījušies lasītāji, izstādēs ar saviem darbiem piedalās arī sadarbības partneri no SAC un izglītības iestādēm. Lasītāji izstādēs nodrošināti ar informāciju pielāgotā formātā vai iespēju uztvert izstādes taktilā veidā.

Bibliotēkās organizēta priekšā lasīšana. Dažās bibliotēkās darbojas lasītāju pulciņi. Čiekuru bibliotēkā darbu turpina literārais klubs "Gaismā!", Dienvidrietumu bibliotēkā – Audioliteratūras pulciņš un organizētas "Skaļā lasītava" nodarbības, Valdemāra bibliotēkā – literatūras apskats "Ceturkšņa jubilāri" nelielam lasītāju pulciņam.

Pasākumu organizēšanā PLB laba sadarbība izveidojusies ar Latvijas Neredzīgo biedrības vietējām TO. Visas bibliotēku norises aktīvi atspoguļotas novada tīmekļvietnēs, sociālajos medijos, vietējos interneta portālos, preses izdevumos vai TV kanālos.

Izvērtējot 2025. gada laikā sasniegto, izvērtēšanas komisija secināja, ka kopumā Pielāgotās literatūras un Pašvaldību bibliotēkās sasniegtie rezultāti ir ļoti labi.

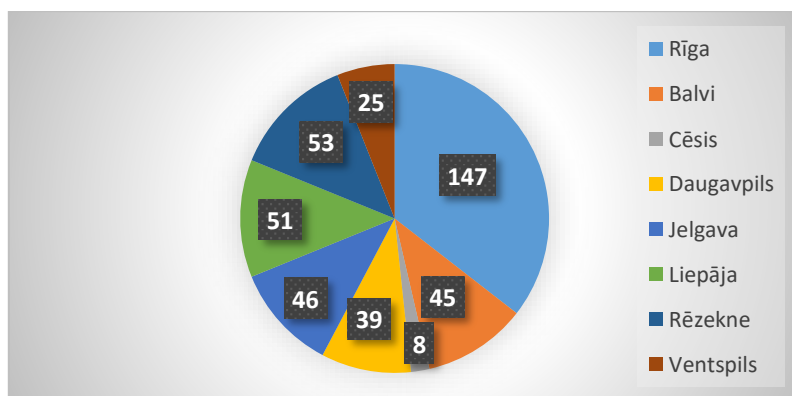
Bet Pielāgotās literatūras bibliotēkās vērojamas arī krietni lielas atšķirības apkalpojamo iestāžu ziņā, lasītāju aptvērumā un resursu izsniegumā. **LNERB kā vienīgais pielāgoto resursu izdevējs un izsniedzējs iegulda visapjomīgāko darbu tiešās mērķauditorijas apkalpošanā.**

Tabula Nr. 11 “Pielāgoto resursu lietotāji un izsniegums (apkopojums)”

	Reģ. un PLB			Publ. b-kas		Izgl. iestādes		Kopā	
	B-kās	ĀAP	Lasītāji	B-ku sk.	Lasītāji	Skolu sk.	Lasītāji	Iestāžu sk.	Lasītāji
Pielāgoto resursu lietotāji	1565	133	2247	270	1046	11	421	414	5279
Balvu pielāgotās literatūras bibliotēka	96	14	247	30	130	1	12	45	485
Cēsu Valdemāra bibliotēka	87	1	15	7	22			8	124
Čiekuru bibliotēka	103	10	183	26	109	3	115	39	510
Jelgavas pielāgotās lit.izsniegšanas punkts	105	4	114	40	74	2	229	46	522
Dienvidrietumu bibliotēka	308	13	245	38	51			51	604
Rēzeknes piel.lit. bibliotēka	234	12	208	40	141	1	15	53	598
Gāliņciema bibliotēka	132	7	91	18	32			25	255
LNERB (LAN)	500	72	1144	71	487	4	50	147	2181
Izsniegums	66677	61076		18222		4898			150873
Balvu pielāgotās literatūras bibliotēka	3486	5411		691		45			9633
Cēsu Valdemāra bibliotēka	4768	98		160					5026
Čiekuru bibliotēka	5147	4523		453		173			10296
Jelgavas pielāgotās lit.izsniegšanas punkts	2997	3745		1947		4659			13348
Dienvidrietumu bibliotēka	10896	14274		980					26150
Rēzeknes piel.lit. bibliotēka	5885	6672		963		21			13541
Gāliņciema bibliotēka	5219	2572		234					8025
LNERB (LAN)	28279	23781		12794					64854

Pielikumā Nr.3 “PLB pārskata/atskaites statistika” ievietoti septiņu Pielāgotās literatūras bibliotēku pārskatos/atskaitēs iesniegtie darba rādītāji par 2025. gadu. Bibliotēku rezultatīvo rādītāju salīdzinājums dots sekojošās tabulās un attēlos.

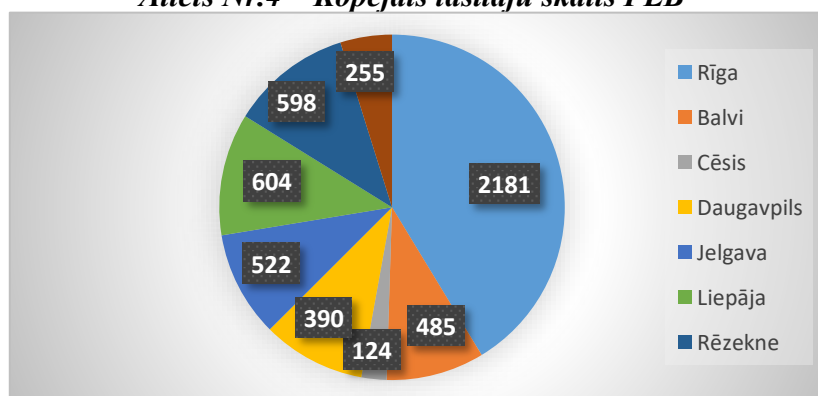
Attēls Nr.3 “Kopējais PLB sadarbības iestāžu skaits”

Tabula Nr. 12 “Sadarbības iestādes pēc to veiktajām funkcijām” (kārtots no lielākā aptvēruma uz mazāko)

Sociālās aprūpes iest.		Izglītības iest.		Publiskās bibliotēkas	
B-ka	Sk.	B-ka	Sk.	B-ka	Sk.
LNerB	72	LNerB	4	LNerB	71
Balvi	14	Daugavpils	3	Jelgava	40
Liepāja	13	Jelgava	2	Rēzekne	40
Rēzekne	12	Rēzekne	1	Liepāja	38
Daugavpils	10	Balvi	1	Balvi	30
Ventspils	7			Daugavpils	26
Jelgava	4			Ventspils	18
Cēsis	1			Cēsis	7

Attēls Nr.4 “Kopējais lasītāju skaits PLB”

Tabula Nr.14“Pielāgoto resursu izsniegums dažādās sadarbības iestādēs”

Sociālās aprūpes iest.		Izglītības iest.		Publiskās bibliotēkas	
B-ka	Izsn.	B-ka	Izsn.	B-ka	Izsn.
LNerB	23781	Jelgava	4659	LNerB	12794
Liepāja	14274	Daugavpils	173	Jelgava	1947
Rēzekne	6672	Balvi	45	Liepāja	980
Balvi	5411	Rēzekne	21	Rēzekne	963
Daugavpils	4523			Balvi	691

Jelgava	3745			Daugavpils	453
Ventspils	2572			Ventspils	234
Cēsis	98			Cēsis	160

Visās pakalpojumu sniegšanas vietās vidējais **izsnieguma koeficients** sasniedz 28,6 izdevumus. Lielākais (42,6) – Pielāgoto resursu bibliotēkās uz vietas, gandrīz divas reizes mazāks (27,2) – sociālās aprūpes iestādēs. Publiskajās bibliotēkās tikai 17,4 un izglītības iestādēs – 11,6 pielāgotās literatūras vienības uz vienu lasītāju.

Gada izskaņā ar septiņām valstspilsētu bibliotēkām parakstīti jauni Deleģēšanas līgumi, piešķirot valsts finansējumu, kas nodrošina iespēju darbu turpināt, sešās bibliotēkās saglabājot sasniegtos rezultātīvos rādītājus 2025.gada izpildes līmenī, vienā – pakāpeniski tos uzlabojot.

Darbs reģionu un publiskajās bibliotēkās Latvijā.

No 28 reģionu galvenajām (RGB) un 710 citām publiskajām bibliotēkām (kopā 739) LNERB pielāgotos resursus izmanto 270 Latvijas bibliotēkas. Sarakstā nav iekļauta Rīgas Centrālā bibliotēka un tās 27 filiāles, jo sadarbība par pielāgoto resursu izmantošanu nav noslēgta. Ņemot vērā Rīgā koncentrēto iedzīvotāju blīvumu, daļai no viņiem ir liegta iespēja lasīt grāmatas pielāgotā formātā. LNERB RCB lasītāji nav reģistrēti, un savās bibliotēkas filiālēs šo pakalpojumu nesaņem.

LNERB sadarbības līgumi lielākoties noslēgti ar RGB, ar mērķi, ka pakalpojums tālāk tiks koordinēts viņu pārraudzībā esošajās pagastu bibliotēkās. Vienošanās paredz, ka 2 reizes gadā LNERB saņem nelielu pārskata tabulu, kurā jānorāda lasītāju skaits – kopējais un atsevišķi pa viņu izmantoto resursu veidiem. Tādā pašā veidā jāveic izsniegumu uzskaitē. Diemžēl ir bibliotēkas, kuru datus LNERB darbinieki gaida ļoti ilgi, neraugoties uz to, ka, atgādinot, tiek rakstīts, zvanīts, izskaidrots. Iesniegtās atskaites bieži vien izraisa pārpratumus, jo iesniedzēji aprēķinus izprot citādāk. Tā kā pārskata tabulā nav iekļauta aile par bibliotēku skaitu, tad grūti noteikt, vai uzrādītie lasītāji ir tikai RGB vai vēl kādā reģiona bibliotēkā. Pagastu bibliotēkas, kas sadarbojas individuāli, sniedz ziņas tikai par savu darbību. Iespējams, ka kaut kas paslīd garām neuzskaitīts vai pieskaitīts dubultā. Lai apkopotu pārskatāmu un datus balstītu informāciju par pielāgojumu izmantošanu, LNERB nākas “salasīt” skaitļus kā mozaīkas gabaliņus, lai izveidotu kopainu.

Jāuzsver, ka tik skrupulozs datu izvērtējums LNERB tiek veikts pirmo reizi un tas nav viegls uzdevums. **Labs risinājums būtu kooperēšanās – RGB atbildīgais par pielāgoto resursu uzskaiti savā bibliotēkā pārskata tabulai pievienotu arī pagastu bibliotēku rezultātus. Tas būtu pamats to precīzākai uzskaitēi pa konkrētiem reģioniem un iespēja veikt aprēķinus kā par citiem bibliotēku darbības pamatrādītājiem.**

2025. gada rezultāti apkopoti trīs tabulās, kas pārskatam pievienotas **Pielikumos Nr.4, Nr.5, Nr.6**

Pielikuma Nr.4 tabulā “Bibliotēkas un lasītāji, kas izmanto LNERB pielāgotos resursus” redzams, cik no Latvijā uzskaitītajām publiskajām bibliotēkām izmanto LNERB un PLB resursus, kā arī norādīts lasītāju skaits.

Secināms, ka daļa RGB uzņēmusies sadarbību par visu reģionu, citviet reģiona pagasta bibliotēkas sadarbojas ar LNERB vai PLB atsevišķi. **Kopējo bibliotēku skaitu – 270 veido:**

- **71** bibliotēka, kas sadarbojas ar LNERB (21 RGB un 50 publiskās b-kas)
- **199** PLB apkalpotās bibliotēkas savā (153) un citos (46) reģionos.

Reāla aptvēruma noteikšanai būtu nepieciešams papildināt pārskata tabulu ar aili – Bibliotēku skaits. Piemēram, tabulā Ogres reģionā uzrādās tikai viena sadarbības bibliotēka, bet zināms, ka Bibliobuss apkalpo visa reģiona bibliotēku lasītājus. Protams, visiem nav tādas iespējas kā Ogres CB, bet pārdomas raisa tabulā redzamās divu skaitļu korelācijas – reģionā esošās +/- 25 bibliotēkas un +/- 2,3 no tām izmanto LNERB piedāvātos pielāgojumus.

Kopumā publiskajās bibliotēkās pielāgoto literatūru lasa 1046 lasītāji (487 uzskaitīti LNERB, 559 – PLB).

Pielikums Nr.5 tabulā “Lasītāju izmantoto pielāgojumu veidi un formāti” sniegts ieskats reģionu bibliotēku LNERB iesniegtajās atskaitēs par lasītāju izvēlēto pielāgojumu formātiem. Detalizētāk atklāt skaitļus ir iespējams par LNERB sadarbības partneriem. Par PLB – tikai apkopotā veidā, nenorādot konkrētas bibliotēkas, jo tāds rādītājs nav viņu pārskatos/atskaitēs iekļauts.

Pēc dotās tabulas redzams, ka nenoliedzams skaitliskais pārsvars ir grāmatu palielinātā drukā izmantotājiem. Otra lielākā lasītāju grupa izmanto audiogrāmatas, tai seko – grāmatu vieglajā valodā lasītāji.

Pielikuma Nr. 6 tabulā “Pielāgoto resursu izsniegums publiskajās bibliotēkās” ietvertas ziņas par pielāgoto resursu izsniegumiem publiskajās bibliotēkās. Lai atspoguļotu pēc iespējas uztveramāku pielāgoto resursu izmantojumu, tabulā rādītāji sadalīti vairākās daļās – LNERB BIS dati, publisko bibliotēku iesniegtie rezultāti un PLB apkopotie izsniegumi. Pārsvārā tie veido atsevišķas uzskaites, līdz ar to veikt korektu datu analīzi, ir neiespējami.

Atsevišķu publisko bibliotēku iesūtītie rezultāti apkopoti pa reģioniem un izmantoto resursu pielāgojumu formātiem. Jāpiezīmē, ka šajā tabulas daļā nav pievienoti PLB uzskaitītie izsniegumi bibliotēkās ārpus viņu tiešā reģiona. Tie atsevišķos reģionos rezultātu palielinātu.

Tabulā izcelti tie izsniegumi, kas pārsniedz 600 – Valmieras, Limbažu, Jēkabpils reģionos. 200 – 500 izsniegumi uzskaitīti Aizkraukles, Ogres, Alūksnes, Kuldīgas, Dobeles, Pierīgas reģionu bibliotēkās. Taču objektīvāks vērtējums būtu, ja aprēķinātu vidējo izsniegumu uz bibliotēku un lasītāju skaitu.

Pēc LNERB apkopotajiem datiem, visvairāk publiskajās bibliotēkās izmantotas audiogrāmatas – 2617 vienības un palielinātās drukas grāmatas – 1319 eksemplāru. 432 audio ieraksti ierakstīti USB, 354 – bibliotēkas lejupielādējušas, izmantojot LNERB sistēmu BALSS.

Automātiski uzskaitītie izsniegumi bibliotēkām LNERB BIS norādīti atsevišķā tabulas ailē un turpat norādīti kopējie rezultāti, izmantojot LNERB krājumu.

Trešajā tabulas daļā iekļauti **PLB pārskatos/atskaitēs apkopotie izsniegumi**. Ziņas par konkrētu izmantošanu katrā publiskajā bibliotēkā, ko apkalpo PLB, nav iekļautas kopīgajā atskaitē.

Rezumējot, varam sniegt datus par vidējo kopējo izsniegumu. **Vidēji katra no 270 bibliotēkām izmantojusi 70,2, bet katrs no 1046 lasītājiem – 18,1 pielāgotās literatūras vienības.**

6. Krājums

Krājuma komplektēšanas politika un organizācija

LNERB krājuma komplektēšanas un organizēšanas prioritātes pārskata periodā atbilst “Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2024-2027 gadam” (**Pielikums Nr.7**) noteiktajiem principiem. Krājuma papildināšana organizēta ciešā saistībā ar nepieciešamajiem izdevumiem reproducēšanai (audiogrāmatas, grāmatas palielinātā drukā un Braila rakstā). LNERB izdoto grāmatu palielinātā drukā eksemplāru skaits palielināts, lai reģionu galvenās bibliotēkas varētu nodrošināt ar pielāgoto resursu kopām ilgstošai to izmantošanai. Plašāk pārskata sadaļā “Pielāgotās literatūras pakalpojums Latvijā”. Deponētie krājumi PLB regulāri papildināti ar audiogrāmatām CD_mp3 formātā, grāmatām palielinātā drukā un vieglajā valodā. LNERB pielāgoto resursu lietotājiem nodrošina audiogrāmatu saņemšanu USB un digitālā formātā.

Pārskata periodā veikta bibliotēkas krājuma daļas pārbaude iekšējās kontroles nolūkos. Pārskatīts nozaru, daiļliteratūras (grāmatas parastajā iespiedrakstā) un audiovizuālo dokumentu (mūzikas CD, DVD) krājums.

Krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums

2025. gada finanses LNERB krājuma papildināšanai palielinājušās nedaudz. No komplektēšanai paredzētās summas (3096 EUR) šogad iegādāti 10 mūzikas CD 87 EUR vērtībā, tādēļ grāmatu iegādei 2025.gada finansējums nedaudz mazāks (2447 EUR). Periodikas pasūtīšanai izlietotā naudas summa gada laikā bez lielām izmaiņām – 562 EUR.

Pateicoties Kultūras ministrijas finansējumam, 2025. gadā radās iespēja uzsākt grāmatu palielinātā drukā un vieglajā valodā izdošanu lielākā tirāžā. Līdz ar to arī reproducēšanai izlietotā finanšu summa ievērojami pieaugusi.

Tabula Nr.15 “Krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums”

	2023	2024	2025
Valsts budžeta finansējums krājuma komplektēšanai (EUR)	3066	3069	3096
<i>t. sk. grāmatām</i>	2501	2510	2447
<i>t.sk. bērnu grāmatām</i>	433	140	180
<i>t. sk. periodiskajiem izdevumiem</i>	565	559	562
Grāmatu reproducēšanai	5113	4965	8848
Finansējums komplektēšanai uz 1 LNERB lietotāju	1,5	1,5	1,5
Finansējums reproducēšanai uz 1 LNERB lietotāju	2,5	2,5	4,3
Finansējums reproducēšanai uz 1 reģ. piel.lit. lietotāju	1,4	1,3	1,7

Finansējums komplektēšanai uz vienu bibliotēkas lietotāju nemainīgs – 1,5 EUR, bet reproducēšanai palielinājies līdz 1,7, jo pieaudzis reproducējamo izdevumu apjoms.

Tabula Nr.16 “Krājuma rādītāji”

	2023.	2024.	2025.
Jaunieguvumi	2185	1858	2598
t.sk. grāmatas (vien.)	787	682	1497
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	424	331	402
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	216 (44 nos.)	255 (51 nos.)	1005 (46 nos.)
<i>t.sk. Braila rakstā un taktilas</i>	147 (25 nos.)	96 (17 nos.)	90 (17 nos.)
-t.sk. bērniem/jauniešiem	228 (112 nos.)	180 (64 nos.)	396 (69 nos.)
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	153 (93 nos.)	118 (49 nos.)	206 (53 nos.)
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	45 (9 nos.)	35 (7 nos.)	160 (7 nos.)
<i>t.sk. Braila rakstā un taktilas</i>	30 (10 nos.)	27 (8 nos.)	30 (9 nos.)
t.sk. audiovizuālie un pārējie	789	604	616
<i>-t.sk. audiogrāmatas</i>	708 (75 nos.)	581 (71 nos.)	606 (70 nos.)

<i>t.sk. bērniem/jauniešiem</i>	<i>107 (20 nos.)</i>	<i>67 (17 nos.)</i>	<i>63 (7 nos.)</i>
t.sk. latv. oriģinālliteratūra	596 (206 nos.)	544 (151 nos.)	1239 (181 nos.)
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	<i>165 (124 nos.)</i>	<i>116 (86 nos.)</i>	<i>211 (108 nos.)</i>
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	<i>125 (25 nos.)</i>	<i>140 (27 nos.)</i>	<i>665 (28 nos.)</i>
<i>-t.sk. Braila rakstā</i>	<i>66 (11 nos.)</i>	<i>72 (14 nos.)</i>	<i>75 (13 nos.)</i>
<i>-t.sk. audiogrāmatās</i>	<i>240 (23 nos.)</i>	<i>216 (24 nos.)</i>	<i>288 (32 nos.)</i>
t.sk. digitālas audiogrāmatas	126	112	88
t.sk. seriālizdevumi	483	460	397
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	<i>418</i>	<i>371</i>	<i>313</i>
<i>-t.sk. Braila rakstā</i>	<i>41</i>	<i>41</i>	<i>36</i>
<i>-t.sk. audiožurnāli</i>	<i>12</i>	<i>36</i>	<i>36</i>
<i>-t.sk. e-žurnāli</i>	<i>12</i>	<i>12</i>	<i>12</i>
Izslēgtie dokumenti (vien.)	5736	14032	566
t.sk grāmatas	3558	1598	198
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	<i>981</i>	<i>399</i>	<i>198</i>
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	<i>40</i>		
<i>-t.sk. Braila rakstā un taktilas</i>	<i>2537</i>	<i>1199</i>	
t.sk. audiovizuālie un pārējie	1179	12176	
<i>-t.sk. audiogrāmatas</i>	<i>1177</i>	<i>12175</i>	
<i>t.sk. digitālie dokumenti</i>	<i>1</i>		
t.sk. seriālizdevumi	998	258	368
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	<i>811</i>	<i>151</i>	<i>333</i>
<i>-t.sk. Braila rakstā</i>	<i>181</i>	<i>65</i>	<i>35</i>
<i>-t.sk. audiožurnāli</i>	<i>6</i>	<i>42</i>	
Krājuma kopskaits	44680	32506	34538
t.sk. grāmatas	14735	13819	15118
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	<i>7359</i>	<i>7291</i>	<i>7495</i>
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	<i>822</i>	<i>1077</i>	<i>20282</i>
<i>-t.sk. Braila rakstā un taktilas</i>	<i>6554</i>	<i>5451</i>	<i>5541</i>
t.sk. audiovizuālie un pārējie	25815	14243	14859

-t.sk. audiogrāmatas	24010	12416	13022
t.sk. digitālas audiogrāmatas	2483	2595	2683
t.sk. seriālizdevumi	1647	1849	1878
Grāmatu krājuma apgrozība	1,4	1,1	1,1

Pārskata periodā LNERB krājums papildināts ar 2598 eksemplāriem. Izmantoti trīs komplektēšanas avoti: pirkumi, dāvinājumi un LNERB sagatavotie resursi. Pirkumi sastāda 19,4% no komplektētajiem izdevumiem. Iepirktas 180 grāmatas, no kurām daļa reproducētas citos pielāgotos formātos. Veicot iepirkumus, prioritāri izvēlēti latviešu oriģinālliteratūras darbi – nedaudz vairāk kā puse no iepirktās literatūras. Pārskata periodā skaņu ierakstu klāsts papildināts ar 10 jauniem mūzikas CD. Dāvinājumi (66 grāmatas) sastāda aptuveni 2,5% no krājuma jaunumiem. Lielāko jauniegvumu daļu (2029 vienības jeb 78,1%) veido LNERB gada laikā izdotie pielāgotie resursi dažādos formātos.

Salīdzinot ar 2024.gadu, krājuma jauniegvumu apjoms pieaudzis par 39,8%. Tas skaidrojams ar pielāgoto un adaptēto grāmatu tirāžas palielināšanu. Grāmatu palielinātā drukā vienas grāmatas nosaukuma eksemplāru skaits pieaudzis no 12 līdz 57, adaptētās grāmatas vieglajā valodā – no 25 līdz 80 eksemplāriem. Minēto grāmatu nosaukumu skaits saglabājies iepriekšējā gada līmenī.

Vieglajā valodā 2025. gadā izdoti trīs izdevumi:

- Adaptēta Annas Brigaderes pasaku luga “Maija un Paija”;
- Uz latviešu valodu tulkota un izdota slovēņu autoru - Kermaunere Aksinja un Perko Nejko grāmata vieglajā valodā - “Pūķis no gaiļa olas”;
- Izmantojot Mākslīgo intelektu, LNERB BPRN vadītājas G.Bites vadībā sarakstīta grāmata “Mazie stāsti”.

Lai grāmatas vieglajā valodā būtu izmantojamas arī bibliotēkas tiešajai mērķauditorijai, “Pūķis no gaiļa olas”, “Mazie stāsti” un divas no 2024. gadā izdotajām grāmatām pielāgotas Braila rakstā, bet “Stāsti vieglajā valodā : 2. grāmata” reproducēta palielinātā drukā.

Audiovizuālo izdevumu skaits pārskata gada laikā pieaudzis nedaudz, nosaukumu skaits – gandrīz nemainīgs. Nozaru literatūra papildināta galvenokārt no LNB projekta “Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām” piedāvājuma.

Samazinājies krājumā ienākušo digitālo audiogrāmatu skaits, jo jau 2024. gadā pabeigta senāko ierakstu digitalizācija. 2025. gadā SIITN ielasītas 88 audiogrāmatas (**775h**). Krājums papildināts ar trīs brīvprātīgo ielasītām audiogrāmatām. Skolēni var izmantot sešas DAISY pilnteksta mācību grāmatas, kas arī sagatavotas SIITN.

Grāmatu Braila rakstā nosaukumu un eksemplāru skaits saglabāts 2024. gada līmenī. Palielināt tirāžu nav plānots, jo pieprasījums pēc šī pielāgojuma ir samazinājies un problēmas rada arī Braila tehnikas nolietojums.

Abonēto preses izdevumu nosaukumu skaits ir nemainīgs, bet mainījies atsevišķu žurnālu izdoto numuru skaits gadā. Pārskata periodā abonēti aptuveni tie paši izdevumi, kas iepriekš, jo lasītājus preses izdevumu klāsts apmierina. Tie ir: Ieva, Ievas Stāsti, Ievas Veselība, Leģendas, Ilustrētā Zinātne, Ilustrētā Pasaules Vēsture, Annas Psiholoģija, kā arī par aktualitātēm sabiedrībā vēstošie žurnāli – Ir, Mājas Viesis, Sestdiena.

Bibliotēkas lasītājiem svarīgs un aktuāls ir Latvijas Neredzīgo biedrības sagatavotais izdevums “Rosme” par notikumiem Latvijas Neredzīgo biedrībā un kopienas dzīvē. Tam pievienots LNERB sagatavotais informatīvais izdevums “Gaisma” par bibliotēkas krājuma jauniegvumiem (12 izdevumi, ielasījums – 5 h). Par aktualitātēm un pasākumiem lietotāji var lasīt arī LNERB avīzītē “Bazūne”. Gan “Bazūne”, gan “Rosme” lasītājiem ir pieejamas Braila rakstā un audio formātā.

LNERB audiožurnālā “Doma” ielasītie raksti par aktuāliem notikumiem sabiedrībā – politikā, sportā, kultūrā, saista lasītājus LNERB un sociālās aprūpes iestādēs. Kopējais apjoms – 13 izdevumi, ielasīšanas laiks – 124 h

Ievērojami mazāk 2025. gadā veikta norakstīšana. Pārskata periodā krājums attīrīts no 198 nolietotiem daiļliteratūras un nepieprasītiem nozaru izdevumiem.

Gada noslēgumā LNERB krājumā ir 34538 dokumentu vienības. Gandrīz pusi no tā (15118 vien.) sastāda grāmatas dažādos formātos – parastajā iespiedrakstā, palielinātā drukā, Braila rakstā, adaptētas vieglajā valodā. Otru apjomīgāko daļu veido audiogrāmatas: 13022 CD_mp3 formātā un 2683 digitāli pieejamās, izmantojot bibliotēkas audiogrāmatu lejupielādes servisa sistēmu (BALSS) vai ierakstot tās USB. Plašāks audiogrāmatu piedāvājums citās valodās saņemams, reģistrējoties ABC globālajā grāmatu servisā (Accessible Books Consortium).

Seriālizdevumu piedāvājums (1878 vien.) ir daudzveidīgs gan satura, gan formātu ziņā, 145 no tiem ir digitāli izmantojama LNERB audiožurnāls “Doma”.

Vidēji katram aktīvajam lietotājam LNERB var nodrošināt 16,8 izdevumus.

Bibliotēku krājuma veidošana un papildināšana bērnu un jauniešu literatūrā

No komplektēšanas līdzekļiem iegādātajām 180 grāmatām (24 jeb 13% no visām) ir paredzētas bērnu un jauniešu auditorijai. Samazinoties jaunās paaudzes lasītāju skaitam, kuri neizmanto pielāgotos resursus, mazāk tiek iepirkta viņiem domātās grāmatas. 2025. gadā izlietoti 260 EUR. Par tādu pat summu saņemti dāvinājumi - no LNB projekta programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025” un iedzīvotājiem.

Apjoms parastā iespiedraksta grāmatām pieaudzis uz adaptēto grāmatu skaita palielināšanos (par 88 eksemplāriem vairāk nekā 2024. gadā). Palielinājies arī reproducēto grāmatu palielinātā drukā apjoms (no 35 eksemplāriem līdz 160).

Nozīmīgs atbalsts bērnu un jauniešu krājuma papildināšanā un saturiskajā pilnveidē ir LNB projekta programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” ietvaros saņemtās grāmatas. 2025. gadā - 24 grāmatas 231 EUR vērtībā. Ņemot vērā LNERB tiešās mērķauditorijas bērnu un jauniešu vajadzības, lai skolēni un vecāki varētu aktīvi līdzdarbotos lasīšanas procesā, 15 “Bērnu žūrijas 2025” grāmatas reproducētas pielāgotā formātā (palielinātā drukā un audioformātā). 9+ un 11+ kolekcijas grāmatas tika reproducētas audioformātā izlasēs “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025 : 9+” un “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025 : 11+”.

Audioformātā reproducētas grāmatas:

- Edvards van de Vendels, Anušs Elmans, Anete Shāpa “Miška”
- Ilze Meistere, Inga Actiņa “Baseina pārvaldnieks medī pīles”
- Jānis Baltvilks, Anita Paegle “Purva burvis”
- Laura Vinogradova, Ieva Maurīte “Pauls spēlē”
- Sanita Reinšone, Aleksandra Runde “Draugi un kaimiņi”
- Anna Ēringa “Bučas un apskāviens no Pollijas Stormas”
- Katarīna fon Brēdova “Viss, kas nav saskatāms”
- Krišjānis Zelģis, Svens Neilands “Patīk!”
- Mari Tēde, Marja Līsa Platsa “Ingmars un jūra”
- Marjūs Marcinkevičs, Lina Itagaki “Meitene ar šauteni”

Palielinātā drukā reproducētas grāmatas:

- Laura Vinogradova, Ieva Maurīte “Pauls spēlē”
- Marija Parra “Vafeļu sirdis”
- Žans Klods Murlevā “Okeāna bērns”
- Rūta Hogana. Kvīnijas Malones “Paradīzes viesnīca”
- Rūta Šepetis “Man tevi jānodod”

Datubāzes:

Bibliotēkā izmantotas divas no Latvijā piedāvātajām bezmaksas datubāzēm – Letonika un Laikrakstu bibliotēka News. Datubāzes Letonika izmantojums nedaudz palielinājies. Tā izmantota

izstāžu informācijas papildināšanai. News saturs izmantots novadpētniecības vajadzībām – izmantoto publicējumu satura precizēšanai.

Tabula Nr.17 “Bibliotēkā pieejamo datubāzu izmantojums”

Datubāze	2023	2024	2025
Letonika	621	793	691
lejupielāžu skaits	702	1269	1301
News			
lejupielāžu skaits	50	109	1352

Krājuma un datubāzu popularizēšana (Attēlu galerija skatāma Pielikumā Nr.2)

2025. gadā LNERB turpināts ikgadēji rīkotais **pasākumu cikls “Kafijas pauze”**, kurā lasītājiem piedāvāta iespēja piedalīties jaunu reproducēto grāmatu atvēršanas svētkos, tiekoties ar grāmatu autoriem bibliotēkā vai izmantojot *YouTube* kanālu:

- Tikšanās ar juristi un politiķi Ievu Branti, atzīmējot viņas grāmatas «**Laimes putekli**» reproducēšanu visos pielāgotos formātos. Autore aforismus, dzīves viedās atziņas un vēstījumus varēs lasīt cilvēki ar dažādām lasīšanas grūtībām;
- Prezentējot Ērika Hānberga grāmatu “**Pieklīdušās aitas**” palielinātā drukā, lasītāji iepazinās ar dažādām vēstures liecībām, ko piedzīvojis pats autors un ko atceras birzgaliešu un ogrēniešu laikabiedri;
- Kupli apmeklēti bija L. Guļevskas un S. Landorfas grāmatas “**Viktors Lapčenoks. Dziesmas bruņinieks**” palielinātā drukā atvēršanas svētki. Par grāmatas tapšanas procesu stāstīja gan līdzautore L. Guļevska, gan dziedātājs V. Lapčenoks, kurš pasākumu kuplināja ar visiem pazīstamu dziesmu izpildījumiem.

Par tradīciju kļuvušas arī LNERB jaunāko **grāmatu vieglajā valodā prezentēšana**. 2025. gadā izdotas trīs grāmatas.

- Īpaši izceļama grāmata “**Mazie stāsti**”, kas ir pirmā Latvijā izdotā grāmata vieglajā valodā, ko sarakstījis mākslīgais intelekts (MI) sadarbībā ar cilvēku — LNERB Braila un pielāgotās drukas nodaļas vadītāju un redaktori Guntu Biti. Tajā ir apkopoti trīs oriģināli stāsti, kurus mākslīgais intelekts, vārdā MI Gvido, radījis, ievērojot vieglās valodas principus. Tie vēsta par drosmi, draudzību un ticību sev — vērtībām, kas svarīgas jebkurā vecumā.

Arī grāmatas vizuālo tēlu radījis mākslīgais intelekts. Pasākumā bija ietverta “interaktīva saruna internetā ar MI Gvido”. Gvido interneta vidē animēja LNERB IT speciālists.

- Maijā, Viegļās valodas mēnesī, LNERB aicināja lasītājus uz divu grāmatu vieglajā valodā priekšlasījumiem. Lasītāji tika iepazīstināti ar MI Gvido radīto oriģinālgrāmatu “Mazie stāsti” un pirmo no slovēņu uz latviešu valodu tulkoto grāmatu vieglajā valodā “**Pūķis no gaiļa olas**”. To no slovēņu valodas tulkoja Gunta Bite, ilustrēja jaunā slovēņu māksliniece Sofija Meulenberga Plazara. Pasākums bija vērojams arī tiešsaistē *YouTube* kanālā.
- Nozīmīgs LNERB 2025. gada notikums bija A.Brigaderes pasaku lugas “**Maija un Paija**” izdošana vieglajā valodā. Šī ir vēl viena no latviešu autora pasakām, kas pirmo reizi adaptēta vieglās valodas lasītājiem. Grāmatu papildina Jaņa Rozentāla Mākslas skolas audzēknes Elīzas Danielas Dzenes ilustrācijas. Arī viņa piedalījās svinīgajā notikumā. Lasītājiem bija nodrošināta iespēja pasākumā piedalīties klātienē vai skatīties tiešsaistē *YouTube* kanālā.

Atvēršanas svētkus piedzīvoja Zanes Eniņas trešā audiogrāmata “Santjago ceļš: plāksteris pēdām un sirdij”. Grāmatu autore bibliotēkas lasītājiem ir ļoti pazīstama, jo viņas iepriekšējie darbi ir pielāgoti audio formātā. Tikšanās reizē klausītāji uzzināja par rakstnieces piedzīvojumiem dažādās pasaules malās un uzklausa praktiskus padomus ceļojumu plānošanai.

Pārskata periodā LNERB organizētas arī citas tikšanās ar autoriem, kuru grāmatas ir bibliotēkas lasītāju pieprasītas. Pilnu bibliotēkas zāli pulcēja muzikālā pēcpusdiena “Tai vietā, par mājām ko

sauc”, kur uz sarunu par dzīvi un darbu uz skatuves bija aicināts tautā iemīļots aktieris Rūdolfs Plēpis. Par savu aktiera ceļu, skolotājiem un kolēģiem viņš dalījās atmiņās, kas atspoguļoti viņa jaunajā grāmatā **“Dvēseles kumēdiņi”**.

Katru mēnesi LNERB veido krājumu popularizējošas izstādes. Tajās apvienoti tradicionālie izdevumi ar bibliotēkas pielāgoto resursu dažādiem formātiem un papildinātas ar audio ierakstiem lasītājiem par izstādē redzamo. 2025. gadā pirmo reizi LNERB pievienojās Eiropas autoru dienas atzīmēšanai, lasītājiem akcentējot dažādu Eiropas valstu rakstnieku darbus pielāgotos formātos.

Informācija par izstādēm regulāri publicēta bibliotēkas sociālos tīklos. Laba iespēja krājuma popularizēšanā ir izveidotais bibliotēkas Facebook konts, kurā tiek popularizēti gan rakstnieki-jubilāri, gan reklamētas pielāgotās literatūras kolekcijas.

LNERB sistēmā BALSS tiek veidotas digitālās kolekcijas par dažādām tēmām. 2025. gadā lasītājs varēja izvēlēties grāmatas no piedāvātām kolekcijām:

1. **Kaķa pēdās** (Grāmatu galvenie varoņi - kaķi.)
2. **16. februāris — Lietuvas Republikas neatkarības diena** (Lietuviešu literatūra.)
3. **21. februāris — Dzimtās valodas diena** (Latviešu rakstnieku biogrāfijas un autobiogrāfijas, stāsti par latviešu rakstniekiem.)
4. **24. februāris — Igaunijas Republikas neatkarības diena** (Igaunu literatūra.)
5. **Humoram un smaidam. Aprīlis – joku mēnesis** (Humora grāmatu izlase.)
6. **Starptautiskā ģimenes diena** (Ģimenes sāgas.)
7. **Visa laba Jāņu zāle. Grāmata zied.** (Grāmatu nosaukumos - ziedi.)
8. **Vasaras lasīšanas iespēju saraksts: 5+; 7+; 9+; 11+** ("Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" visaugstāk vērtētās grāmatas no 2005. līdz 2024.gadam.)
9. **Vasaras lasīšanas iespēju saraksts: 15+ un pieaugušie** ("Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" visaugstāk vērtētās grāmatas no 2005. līdz 2024.gadam.)
10. **Eiropas Autoru dienas** (Dažādu Eiropas autoru grāmatas audio formātā.)

Programma “Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām”

Bibliotēka LNB projektā “Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām” 2025. gadā saņēmusi 14 jaunus izdevumus 169 EUR vērtībā. No kopējā piedāvājuma pārsvarā tika izvēlēti latviešu oriģinālliteratūras darbi, ņemot vērā lasītāju pieprasījumu. Projekts ir būtisks atbalsts bibliotēkas krājuma papildināšanai ar vērtīgām grāmatām. Tas paplašina LNERB iespējas reproducēt darbus lasītāju vajadzībām, kā arī papildina nozaru un jauniešu literatūras piedāvājumu.

Par iegūtajiem jaunumiem lasītāji informēti LNERB sociālajos tīklos. Informācija par to, kas no projektā iegūtajām grāmatām tiks reproducētas dažādos formātos, ievietota Bibliotēkas portāla “Literatūras ceļvedis” sadaļā.

Lasītāko grāmatu tops

Ņemot vērā LNERB krājuma pielāgojumu dažādību un specifiku tiešās mērķauditorijas apkalpošanā, grāmatu topā vispirms norādīts LNERB pielāgotās literatūras izmantojums.

Tabula nr.18 “Lasītāko grāmatu tops”

	Autors	Nosaukums	Orīgin. izdevējs	Izd. g.	Izsn. sk.
Audiogrāmatas					
1	Zane Daudziņa	Bērnudienas Komunālijā	Zvaigzne ABC	2024	735
2	Baiba Baikovska	Elfa — suns, ne cilvēks	Libri Style	2024	539
3	Laura Vinogradova	Vārnas	Zvaigzne ABC	2024	471
4	Viesturs Ķerus	Meža meitene Maija	Liels un mazs	2019	453

5	Māra Svīre	Pēdējā teikuma lāsts	Zvaigzne ABC	2023	447
Palielinātā dr.					
1	Kristīne Lubāniņa	Karma atlikumu neizdod	Zvaigzne ABC	2021	456
2	Lia Guļevska, Sandra Landorfa	Viktors Lapčenoks. Dziesmas bruņinieks	Jumava	2025	419
3	Anda Kaļinka	Beduīna līgava	Latvijas Mediji	2024	363
4	Kristīne Lubāniņa	Tu nekad mani neaizmirsīsi	Zvaigzne ABC	2023	338
5	Dzintars Tilaks	Laikā apmaldījušies stāsti	Zvaigzne ABC	2024	319
Braila rakstā					
1	Māris Bērziņš	Nākotnes kalējs	Dienas Grāmata	2021	71
2	Dzintars Tilaks	Kaijas ligzda	Zvaigzne ABC	2022	68
3	Vairis Ozols	Pazudusi meita	Zvaigzne ABC	2023	63
4	Adams Kejs	Mazliet sāpēs	Zvaigzne ABC	2021	62
5	Zigmars Liepiņš	Mūzaika	Pētergailis	2022	52
Vieglajā valodā					
1	Rūdolfs Blaumanis	Velniņi	LNerB	2022	372
2		“Mazie stāsti”	LNerB, (MI)	2025	380
3		Eža kažociņš	LNerB	2022	287
4	Jens Ahlboms	Jonotans no Kaiju kalna	LNerB	2023	274
5	A.Kermaunere, N.Perko	Pūķis no gaiļa olas	LNerB	2025	239
Grāmatas par iespiedr.					
1	Līga Blaua	Dzīves stāsti	Jumava	2013	17
2	Līga Rimša-Eglīte	Mazo somiņu laiks	Zvaigzne ABC	2024	16
3	Andris Kalnozols	Kalendārs mani sauc	Orbīta	2020	13
4	Vladimirs Kaijaks	Dullie stāsti	Zvaigzne ABC	2020	13
5	Zane Zusta	Aiz durvīm	Zvaigzne ABC	2019	13

Ar bibliotēkas krājumu saistītās problēmas un to risinājumi, vajadzības, galvenie secinājumi pārskata periodā

LNerB skaņu studijā lielākoties tiek ielasīta daiļliteratūra. Bibliotēkas otrās skaņu ierakstu studijas atvēršana dos iespēju nodrošināt dažādas mērķauditorijas grupas ar nozaru literatūru, kā arī paplašināt daiļliteratūras klāstu audioformātā. Studiju varēs izmantot brīvprātīgie ielasītāji.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

7. Darbs ar bērniem un jauniešiem

Darbs ar bērniem un jauniešiem raksturojums un vispārīgie rādītāji

LNerB tiešā mērķauditorija lielākoties ir bērni un jaunieši ar redzes un citām lasīšanas grūtībām. Bibliotēka viņiem sniedz bibliotēkāros pakalpojumus - nodrošina brīvpieejas krājumu, iespēju izmantot datoru mācību vajadzībām, drukāšanas, skenēšanas un kopēšanas pakalpojumus un internetu, kā arī piedāvā daudzveidīgus pasākumus.

Bibliotēkas lasītavā ir izveidots neliels stūrītis, kurā iespējams palasīt izvēlēto grāmatu, uzspēlēt spēles vai kopā ar klasi piedalīties interesantās nodarbībās. Tiešās mērķauditorijas bērniem

pieejamās galda spēles veicina socializēšanos, spēju sadarboties un sekot spēles noteikumiem, attīsta tādas maņas kā oža, dzirde, redze un tauste, kā arī veicina loģiku un izpratni par cēloņsakarībām.

Bērni un jaunieši biežāk bibliotēku apmeklē kopā ar bērnu dārza grupu vai klases biedriem nekā individuāli. Iemesls saistīts ar bērnu veselības stāvokli. Tas ietekmē arī bibliotēkas apmeklējumu biežumu un grāmatu izsniegumu. Pārskata periodā turpinājās sadarbība ar Rīgas Juglas vidusskolas un Rīgas 154. pirmsskolas izglītības iestādēm, kā arī ar privāto bērnudārzu un sākumskolu "Laimes Lācis". Bet lielākais sadarbības partneris ir Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centrs un tā audzēkņi.

Uzziņu darbs, pakalpojumi, prasmju un iemaņu attīstīšana, pasākumi dažādām vecuma grupām

Veicot uzziņu un informācijas darbu, tiek izmantoti visi bibliotēkā pieejamie resursi - uzziņu krājums, internets un abonētās datu bāzes.

Organizējot pasākumus, vienmēr tiek ņemts vērā, kāda vecuma un kādas fiziskās un mentālās veselības stāvoklī ir konkrētās klases bērni. Mazākajiem tās ir nodarbības, lai veicinātu lasīšanas prasmes un attīstītu interesi par literatūru. Vecāko klašu skolēni labprāt iesaistās pasākumos, kuros var uzzināt kaut ko jaunu par vēsturi, ģeogrāfiju, jaunākajām IKT. Tiek domāts par papildus informāciju pielāgotā formātā vai "taustāmiem" rekvizītiem. Skolēni priecājas par iespēju uzstāties bibliotēkas pasākumos un parādīt savas radošās spējas.

Veiksmīgākie pasākumi, lasīšanas veicināšanas aktivitātes

- Pirmskolas un sākumskolas bērniem organizētas Strazdulēnu skolas nodarbības "Lasām kopā ar suni". Šajās nodarbībās bibliotekāri bērniem lasa priekšā grāmatas, savukārt, viņi "lasa priekšā suņiem". Kanisterapijas suņi mazina uztraukumu, iedvesmo, nekad bērnus nepārtrauc, turklāt šādā veidā tiek attīstīta arī saskarsmes prasme, mazinātas bailes.
- Dalība "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija" lasītveicināšanas programmā aprakstīta pārskata sadaļā pie krājuma. Tas ir liels stimuls lasīt un būt to izredzēto vidū, kuri martā dodas uz lielo noslēguma pasākumu LNB.
- Dzejas maratons LNERB blakus esošās Rīgas Strazdumuižas - attīstības centra sporta laukumā organizēts otro reizi, apvienojot sportu ar lasītprasmi. Dalībnieki, skrienot stafeti, nonāk pie galdiņiem ar uzdevumiem. Tos sagatavojuši LNERB un skolas darbinieki. Uzdevumi dažādi: jāizlabo tautasdziesmu teksts, jāsaliek pareizā secībā dzejas rindas, no attēliem jāuzmin dzejolis un pēc ābelē iekārtajiem plakātiņiem ar dažādu dzejnieku un rakstnieku vārdiem jāatpazīst autors. Visi materiāli tiek sagatavoti arī Braila rakstā. Dzejas maratons saliedē klasi, jo dalībnieku vidū ir gan vājredzīgi, gan neredzīgi bērni.
- Ziemeļvalstu literatūras nedēļas "Rītausmas lasījums" šogad rīkots Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra konferenču zālē. Ziemeļvalstu Literatūras nedēļas tēma bija "Brīvība Ziemeļos". Šajā lasījumā bērni izrādīja interesi par dažādu Ziemeļvalstu autoru darbiem un erudīciju šo valstu karodziņu atpazīšanā.
- Vispasaules Drošāka interneta dienā bibliotēka organizēja medijpratības pasākumus dažādām klašu grupām. (Plašāk pārskata sadaļā par Medijpratību).

Problēmas bibliotēku darbā ar bērniem un jauniešiem, to iespējamie risināšanas ceļi

Darbs ar LNERB tiešās mērķauditorijas bērniem un jauniešiem prasa krietni atšķirīgākas bibliotekārās prasmes un iemaņas nekā jebkurā citā publiskajā bibliotēkā. Nodarbības un sarunas ar mazajiem lasītājiem ietekmē ne tikai viņu redzes, bet arī citi uzvedības un uztveres traucējumi. Bibliotēkaram jābūt ne tikai zinošam literatūrā, bet lielā mērā arī psihologam.

LNERB mērķauditorijas jaunieši dod priekšroku viedierīcēm. Problēma ir tā, ka skolu audzēkņi ar redzes traucējumiem izvēlas klausīties audiogrāmatas, nevis apgūt Braila rakstu, lai paši varētu lasīt. Situācija varētu mainīties, piedāvājot digitālā Braila grāmatas.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

8. Novadpētniecība

Novadpētniecības darba virzieni un pakalpojumi, pārskata perioda prioritātes, jauninājumi novadpētniecības darbā

LNERB novadpētniecības darbs ir cieši saistīts ar tifloloģijas darbu. Tifloloģija ir medicīnisko zināšanu kopums par redzes zuduma cēloņiem, ārstēšanu un profilaksi. Tifloloģija ietver arī jautājumus par neredzīgo aprūpi, rehabilitāciju un sociālo integrāciju. Tifloloģiskais darbs ir saistīts ar informācijas vākšanu par neredzīgo dzīvi, sadzīvi, viņu izglītošanu, darbību un sasniegumiem gan Latvijā, gan ārvalstīs. Līdz ar to atsevišķos gadījumos ir grūti nošķirt tifloloģiju no novadpētniecības.

Paplašinoties bibliotēkas mērķauditorijai, kurā ir personas ar funkcionālo lasītnespēju, bibliotēka papildina krājumu ar informāciju par lasīšanas traucējumiem, tai skaitā disleksiju.

LNERB tifloloģijas sektorā tiek apkopota informācija par neredzīgiem zinātniekiem, mūziķiem, rakstniekiem, māksliniekiem, kā arī citiem ievērojamiem cilvēkiem ar redzes traucējumiem, kā arī par Latvijas Neredzīgo biedrības vēsturi un darbību. Tiek vākti un sistematizēti materiāli par bibliotēku un tuvējās apkārtnes vēsturi, novadniekiem ar redzes invaliditāti, tai skaitā arī par bibliotēkas lietotājiem.

Informācija tiek regulāri papildināta ar jauniem un aktuāliem materiāliem.

Novadpētniecības un tifloloģijas krājums

Tifloloģijas un novadpētniecības krājums izvietots atsevišķā bibliotēkas telpā (sektorā). Tifloloģijas sektorā tiek uzkrāti informatīvie materiāli par dažādām ar neredzīgo un vājredzīgo cilvēku dzīvi saistītām tēmām, kā arī novadpētniecības informācija par Juglas apkaimi, tās cilvēkiem un iestādēm, kas nodrošina neredzīgo un vājredzīgo cilvēku izglītību, rehabilitāciju un kultūras dzīvi. Resursi domāti pētniekiem, studentiem un vietējiem novadpētniecības entuziastiem. Šeit var saņemt padziļinātās uzziņas par attiecīgo krājumu un tā saturu.

Komplektēšana, ietvertu materiālu veidi, tā organizācija un glabāšana

Novadpētniecības un tifloloģijas krājumu veido: grāmatas un seriālizdevumi (gan parastajā iespiedrakstā, gan Braila rakstā un palielinātā drukā), audio materiāli, arhīvu dokumentu izraksti, kopijas no rakstiem periodiskajos izdevumos, studentu izstrādātie pētījumi (kurša, bakalaura un maģistra darbi). Nepublicētie dokumenti ietver mutvārdu vēsturi, atmiņu pierakstus, bibliotēkas lietotāju personīgo arhīvu materiālu kopijas un fotogrāfijas. Krājums ir kārtots, ievērojot UDK principu un formātu: grāmatas parastajā iespiedrakstā, audio materiāli, studiju darbi, tematiskās mapes un fotogrāfijas.

Digitalizācija, digitālie resursi un to veidošana

Novadpētniecības un tifloloģijas krājuma saglabāšanai tiek veikta digitalizācija, skenējot krājumā esošos materiālus. Pārskata periodā turpinājās darbs pie LNERB Pētniecības datubāzes papildināšanas, ievadot novadpētniecības un tifloloģijas saturam, tēmai atbilstošus analītiskos aprakstus no bibliotēkā pieejamajiem preses izdevumiem un Laikrakstu bibliotēkas news.lv

Zināšanas par vietēja kultūras mantojuma saglabāšanu, digitalizācijas procesā ievērojot autortiesības un mākslīgā intelekta radītās iespējas, LNERB darbiniece papildināja seminārā Valmierā “Digitālā mantojuma dienas 2025: digitalizācija, autortiesības un MI izmantojums”.

Krājuma izmantojums

Latviešu valodā iznāk salīdzinoši maz grāmatu par tifloloģiju un ar to saistītām zinātnes nozarēm. Bibliotēkas lasītāji izrāda interesi gan par novada vēsturi, gan jaunāko informāciju, kas saistīta ar neredzīgu cilvēku sociālo integrāciju, vides un valodas pielāgojumiem, kā arī darbu ar bērniem ar dažāda spektra traucējumiem.

Novadpētniecības darba popularizēšana

2025. gadā LNERB notikuši dažādi tifloloģijas un novadpētniecības darbu popularizējoši pasākumi un izstādes. Krājuma popularizējošas izstādes veidotas, ievērojot bibliotēkas novadpētniecības darba specifiku:

- par redzes veselību:
 - **“Neļauj glaukomai nozagt redzi!”**. No 9. līdz 15. martam, atzīmējot Pasaules Glaukomas nedēļu, piedāvāta izstāde par mūsdienīgām glaukomas ārstēšanas iespējām. Tādējādi, atgādināt, cik būtiska loma savlaicīgā slimības atklāšanā ir regulārām acu veselības pārbaudēm.
 - **“Katra fiziskā aktivitāte ir labāka par absolūtu fizisko bezdarbību, galvenais ir kustēties!”** Starptautiskajai sporta dienai veltīta izstāde, kura iepazīstina ar sporta veidiem, kas piemēroti vai pielāgoti cilvēkiem ar redzes traucējumiem.
- aktualizējot neredzīgiem cilvēkiem būtiskas starptautiski atzīmējamās dienas:
 - **“Laimīgs tas, kas ar suni droši pārvietoties sācis”** (*Andris Ošāns*) - Suņu-pavadoņu diena 30. aprīlī.
 - **“27. jūnijs – Nedzirdīgi neredzīgo diena”** - veltīta cilvēkiem, kuri vienlaikus ir neredzīgi un nedzirdīgi.
 - **“15. oktobris – Baltā spieķa diena”**. Atspoguļota Neredzīgo cilvēku tehniskā palīgīdzekļa Baltā spieķa vēsture. Lasāmi novadnieku sarakstītie dzejoļi par Balto spieķi.
- par ievērojamu neredzīgo cilvēku dzīvi un radošo darbību:
 - **“G.F. Hendelim un J.S. Baham – 340”** Stāsts par diviem izciliem mūziķiem: izcilo baroka laika komponistu G.F.Hendeli, kurš, pasliktinoties redzei, pievērsās diriģenta darbam un pasauleslaveno ērģelnieku J.S.Bahu, kuram bija “dabīgi slikta redze”.
 - **“Stīvijam Vonderam – 75”** Veltīta pasauleslavenajam amerikāņu dziedātājam, dziesmu autoram, multiinstrumentālistam un ierakstu producentam Stīvijam Vonderam, īstajā vārdā Stīvlendam Hārdavejam Morisam, kurš ir neredzīgs kopš bērnības.
 - **“Rejam Čārlzam – 95”** Jubilejas izstāde amerikāņu mūziķim, soulmūzikas pionierim Rejam Čārlzam, kurš sešu gadu vecumā saslima ar glaukomu un zaudēja redzi.
 - **“Galma dzejniekam Imantam Smirnovam – 90”** Atceres izstāde Imantam Smirnovam, kuru vietējā kopiena dēvēja par Strazdumuižas galma dzejnieku. Iespēja iepazīties ar viņa radošo veikumu.

Informācija par virtuāli skatāmo izstādi “Helēnai Kellerei – 145” lasāma pārskata sadaļas punktā “Digitālie pakalpojumi”.

Pasākumi organizēti, saistībā ar Strazdumuižas apkārtnes vēsturi:

- Pasākums **“Krēgermuiža un tās stāsts”** uz tikšanos pulcēja vēstures cienītājus. Stāstījumu bija sagatavojuši vietējās kopienas vēstures pētnieki, entuziasti Inguss Viklis un Jānis Pimberis. Apmeklētāji par muižas pirmsākumiem, celtniecību, tās īpašniekiem un ēkas šodienas likteni uzzināja daudz nezināmus faktus un informāciju.
- Sadarbībā ar Latvijas Neredzīgo biedrību organizētā muzikālā pēcpusdiena **“Mirkļis kļāvlapu zeltā”** bija veltīta Baltā spieķa dienai. Pasākumā apmeklētājus priecēja biedrības vokālie ansambļi “Rudens roze” un “Pavasara brīnumputni”.
- 2025. gada 17. jūnijā, sadarbībā ar Strazdumuižas vēstures pētniekiem, entuziastiem J. Pimberi un I. Vikli Strazdumuižas Dienas centrā tika uzņemti Teodora Pihlava pēcteči: mazmazmazdēls ar ģimeni. Ciemiņi apstaigāja un iepazīnās ar reiz Pihlavu dzimtai piederošajām ēkām un teritoriju. Tifloloģijas sektora darbiniece bija sagatavojusi fotokopijas no LNERB pieejamajiem novadpētniecības materiāliem.

Ekskursijas

Bibliotēkas ciemiņiem un ekskursiju dalībniekiem tiek stāstīts par LNERB Tifloloģijas sektoru un tajā esošo nozares literatūru (tiflopedagoģiju, tiflopsiholoģiju), kā arī par novadpētniecības krājumu un bibliotēkas vēsturi. Tiek demonstrēta tiflotehnika.

Galvenie secinājumi pārskata periodā, nākotnes prognozes, vajadzības, problēmas un to risinājumi

Jāturpina darbs pie novadpētniecības un tifloloģijas materiālu digitalizēšanas, veidojot digitālās kolekcijas, Pētniecības datubāzes papildināšanas un pieejamības nodrošināšanas.

Galvenā LNERB novadpētniecības un tifloloģijas krājuma papildināšanas problēma ir mūsdienīgas literatūras par tifloloģijas jautājumiem trūkums. Risinājums - izpēte par pieejamajiem izdevumiem citās valodās un to komplektēšanas aktualizēšana, vienlaicīgi sabalansējot ar tās lietderīgu pielietojumu.

Novadpētniecības istabas (to statuss, atbildības, dokumenti, kas nosaka bibliotēkas atbildību, vienību uzskaitē, izmantojamība, digitalizācija utt.)

Kā svarīgu uzdevumu LNERB ir uzņēmusies reto grāmatu Braila rakstā saglabāšanu. Lai saglabātu Braila raksta vēstures liecības, bibliotēka izveidojusi Braila raksta grāmatu vēstures ekspozīciju. Tā regulāri tiek papildināta un popularizēta, nodrošinot pēc iespējas labākus Braila raksta dokumentu saglabāšanas apstākļus.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

9. Projekti

LNERB 2025. gadā iekļāvusies divos Latvijas Nacionālās bibliotēkas starptautiskos projektos.

Tabula Nr.19 "Projektu apkopojums"

Projekta nosaukums	Finansētājs	Finansējuma apjoms	Projekta apraksts (t. sk. īstenošanas laika periods, rezultāti, īss kopsavilkums)	Atbalstīts/ neatbalstīts
"Apmaiņas veicināšana pāri robežām caur izglītību un kultūru" (<i>"EU4Dialogue: Improving exchanges across the divide through education and culture"</i>)	LNB kā projekta sadarbības partneris uzaicināja LNERB iekļauties mentoringa programmā.	Apmaksāts mentora darbs, pieredzes apmaiņas brauciens uz Armēniju.	Periods: 2024. g. okt. - 2025. g. janv. un 16. - 21. febr. Projekta mērķis – uzlabot ES kā dialoga veicinātāja atpazīstamību konfliktu reģionos, iesaistot to iedzīvotājus izglītības un kultūras aktivitātēs. LNB aktivitāšu mērķis ir stiprināt bibliotēku kapacitāti. projekta mērķa reģionos. Rezultātā realizēta mentoringa programma un izstrādātas vadlīnijas.	Atbalstīts
"Iekļaujošas bibliotēkas: vieno un iedvesmo" (<i>Bridging&Empowering: Libraries for inclusion</i>)	Nordplus Adult 2025 programmā NPAD-2025/10325	Kopējais 20 600 EUR	Projekta laiks (01.09.2025-31.08.2026). Mērķis – stiprināt pieaugušo, īpaši bibliotēkāju profesionālās kompetences, lai uzlabotu pakalpojumus personām ar invaliditāti. Projekta rezultāti būtiski veicinās pieaugušo izglītības pakalpojumu uzlabošanu neaizsargātām grupām.	Atbalstīts

Par pārskatā minētiem projektiem plašāks izklāsts **Pielikumā Nr.8 "Projekti"**

Pārdomas, secinājumi par darbu ar projektiem

Cilvēkresursu ierobežojumu dēļ LNERB darbinieki projektus neizstrādā. Bibliotēka izmanto iespējas būt par sadarbības partneri projektos, kas atbilst LNERB mērķauditorijas vajadzībām vai personāla profesionālai pilnveidei.

10. Publicitāte

Bibliotēkas tēla veidošana, publicitāte, sabiedrības informēšana par bibliotēkas funkcijām, pakalpojumiem; aprakstoši pašvērtējums, kāds ir bibliotēkas tēls

LNERB mērķtiecīgi strādā pie bibliotēkas pakalpojumu pilnveidošanas un attīstīšanas un sava publiskā tēla veidošanas. (**Pielikums Nr.9 "Latvijas Neredzīgo bibliotēkas publicitāte, 2025. gads"**)

Bibliotēka nodrošina gan profesionālu klientu apkalpošanu klātienē, gan attālināti, piedāvājot apmeklētājiem daudzveidīgus un mūsdienīgus resursus un pakalpojumus, kā arī dažādus radošus pasākumus. Arvien vairāk sabiedrība atpazīst LNERB un iepazīstas ar noderīgiem informācijas resursiem savas dzīves labbūtības nodrošināšanai.

2025. gadā, ar mērķi veicināt LNERB un tās pielāgoto resursu atpazīstamību Latvijā, uzsāka sadarbību ar LNB Bibliotēku portālu, kur sadaļā Literatūras ceļvedis izveidota “Pielāgotā lasītava”. Pirmajā publikācijā LNERB darbinieki stāstīja par palielinātās drukas grāmatu sagatavošanu un četru izdevumu izvēli reproducēšanai 2026. gadā. Nākamajos Literatūras ceļveža numuros iepazīstināsim ar grāmatām, kuras tiks ielasītas audio formātā vai adaptētas vieglajā valodā.

Reizi mēnesī bibliotēka izdot informatīvo avīzīti “Bazūne”, kas pieejama Braila rakstā, palielinātā drukā un elektroniski bibliotēkas tīmekļvietnē (<https://neredzigobiblioteka.lv/bazune/>), kā arī audioformātā audiožurnālā “Doma”.

Bibliotēkas informācija tīmeklī:

- bibliotēkas tīmekļa vietne: <https://neredzigobiblioteka.lv/>
- sistēma BALSS: <https://balss.neredzigobiblioteka.lv/>
- sociālie tīkli:

<https://www.facebook.com/LNERB/>

<https://x.com/LNERB>

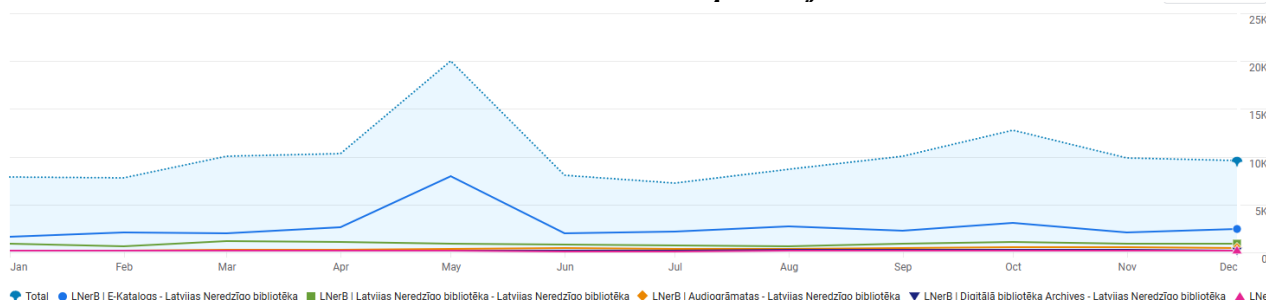
<https://www.youtube.com/@LatvijasNeredzigobiblioteka>

Bibliotēkas tīmekļvietne <https://neredzigobiblioteka.lv/>

Bibliotēkas tīmekļvietnē - <https://neredzigobiblioteka.lv/> atrodama pamatinformācija par bibliotēku un tās sniegtajiem pakalpojumiem, jaunākā informācija par pasākumiem bibliotēkā, pielāgotās literatūras jaunieguvumiem un cita aktuālā informācija.

Bibliotēkas tīmekļvietnes analītiskie dati liecina, ka gada laikā to apmeklējuši 21520 lietotāji. Katrs no tiem vidēji apskatījis 5,69 lapas, bibliotēkas tīmekļvietnē pavadot 2 minūtes un 13 sekundes. Savukārt kopējo skatījumu skaits bibliotēkas tīmekļvietnei 2025. gadā bijis 122389.

Attēls Nr. 6 “Virtuālais apmeklējums”

Virtuālie apmeklētāji visvairāk bibliotēkas tīmekļvietni izmanto, lai piekļūtu bibliotēkas e-katalogam, digitālajai bibliotēkai, kā arī lai iepazītos ar bibliotēkas jaunieguvumiem, īpaši audiogrāmatām.

Tabula Nr.20 “Ieraksti bibliotēkas tīmekļvietnē”

Tīmekļvietnes sadaļa	Jaunieguvumi	Pasākumi	Galerija
Ieraksti 2025. gadā	143	40	45

Sociālie tīkli

Bibliotēkā aktīvi darbojas savos sociālo tīklu kontos. Sociālajos tīklos bibliotēka dalās ar aktualitātēm bibliotēkas dzīvē, popularizē savu krājumu un pakalpojumus, kā arī dalās ar jaunāko informāciju literatūras un bibliotēku jomā.

1. Facebook

Bibliotēkas Facebook kontā lietotāji var sekot līdzi bibliotēkas aktualitātēm, uzzināt par plānotajiem pasākumiem, iepazīties ar bibliotēkā pieejamajām izstādēm un digitālajām kolekcijām.

Bibliotēkas Facebook lapa ir vieta, kur sekot līdzi bibliotēkas ikdienai, kā arī uzzināt jaunāko informāciju ne tikai par bibliotēku, bet par literatūru kopumā - regulāri tiek sagatavoti un ievietoti ieraksti par rakstniekiem-jubilāriem, gan reklamējot krājumā pieejamās grāmatas, gan citākus no viņu daiļrades. Tāpat regulāri tiek reklamēti bibliotēkas jaunieguvumi, kā arī raksti par medijpratību un informācijpratību tā stiprinot bibliotēkas Facebook sekotāju zināšanas par šīm tēmām.

2025. gadā Facebook vietnē bibliotēka publicējusi 865 ierakstus. Lapas sekotāju skaits pieaudzis par 30% jeb 108 sekotājiem.

2. YouTube

Pārskata gadā bibliotēka turpināja savā YouTube kontā publicēt grāmatas, kurām beigušās autortiesības. 2025. gadā publicēts Aleksandrs Dimā romāns "Grāfs Monte-Kristo" Aivara Bogdanoviča lasījumā.

2025. gadā visvairāk *skatījumu* ir Rūdolfā Blaumaņas novelēm "Raudupiete" (4195 skatījumi), "Salna pavasārī" (2381), "Purva Bridējs, 1.daļa" (2345), "Nāves ēnā" (2021) kā arī Jāņa Poruka "Pērļu zvejnieks" 1. nodaļa (2181). Analītikas dati liecina, ka iespēju noklausīties Rūdolfā Blaumaņa stāstus un noveles aktīvi izmanto izglītības iestāžu audzēkņi.

Salīdzinot ar 2024. gadu YouTube sekotāju skaits pieaudzis par 9% (kopā 2087 sekotāju).

2025. gadā YouTube tika veiktas 5 tiešraides:

- KAFIJAS PAUZE ar Ievu Branti 15.01.2025.
- KAFIJAS PAUZE ar Ēriku Hānbergu 26.02.2025.
- Grāmatu vieglajā valodā "Mazie stāsti" un "Pūķis no gaiļa olas" priekšā lasīšanas svētki 14.05.2025.
- KAFIJAS PAUZE ar Viktoru Lapčenoku un Liu Guļevsku 21.05.2025.
- Pasakas vieglajā valodā "Maija un Paija" atvēršanas svētki 10.09.2025.

Kopā tiešraides vai tās ierakstus noskatījušies 1013 skatītāji.

3. Platforma X

Mikroblogošanas vietnē X bibliotēka dalās ar jaunāko informāciju bibliotēku, kultūras un literārajā jomā. Platforma X primāri tiek izmantota vispārējas informācijas izplatīšanai, mazāk koncentrējoties uz bibliotēkas ikdienas dzīvi, kā tas ir Facebook gadījumā.

Ar publicitātes darbu saistītās problēmas un to risinājumi

Arvien grūtāk ir sniegt precīzu informāciju par bibliotēkas tīmekļvietnes un sociālo tīklu analītikas datiem. Neapstiprinot sīkdatnes tīmekļvietnē, samazinās mērījumu precizitāte - lapa var ielādēties, bet apmeklējums netiek reģistrēts statistikā. Platformas X analītikas dati atrodas aiz *maksas sienas* un bibliotēkai nav papildus līdzekļu, lai tiem varētu piekļūt. Tāpat sarežģīta un nepateicīga ir datu izguve no Facebook vietnes.

11. Sadarbības tīkla raksturojums

Sadarbība ar pašvaldību un pašvaldības institūcijām

Ar citām Latvijas pašvaldību institūcijām LNERB ir dažāda līmeņa sadarbība. Visaptverošāka tā ir ar PLB un tām sepiņām valstspilsētu reģionu galvenajām bibliotēkām, ar kurām noslēgti Deleģēšanas līgumi par iedzīvotāju ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītnespēju bibliotekāro apkalpošanu. LNERB regulāri papildina deponēto reproducēto darbu krājumus un iesniedz 7 valstspilsētu bibliotēkām pārskatus par izmaiņām tajos. Bibliotēka sniedz tām profesionālu atbalstu, lai pēc iespējas labāk sekmētos darbs reģionos dzīvojošās tiešās mērķauditorijas apkalpošanā. Savukārt, Pašvaldību bibliotēkas divas reizes gadā sniedz pārskatu/ataskaiti par valsts uzdevuma izpildi. (Plašāk pārskata sadaļās “Pielāgotās literatūras pakalpojums Latvijā” un “Metodiskais un konsultatīvais darbs”)

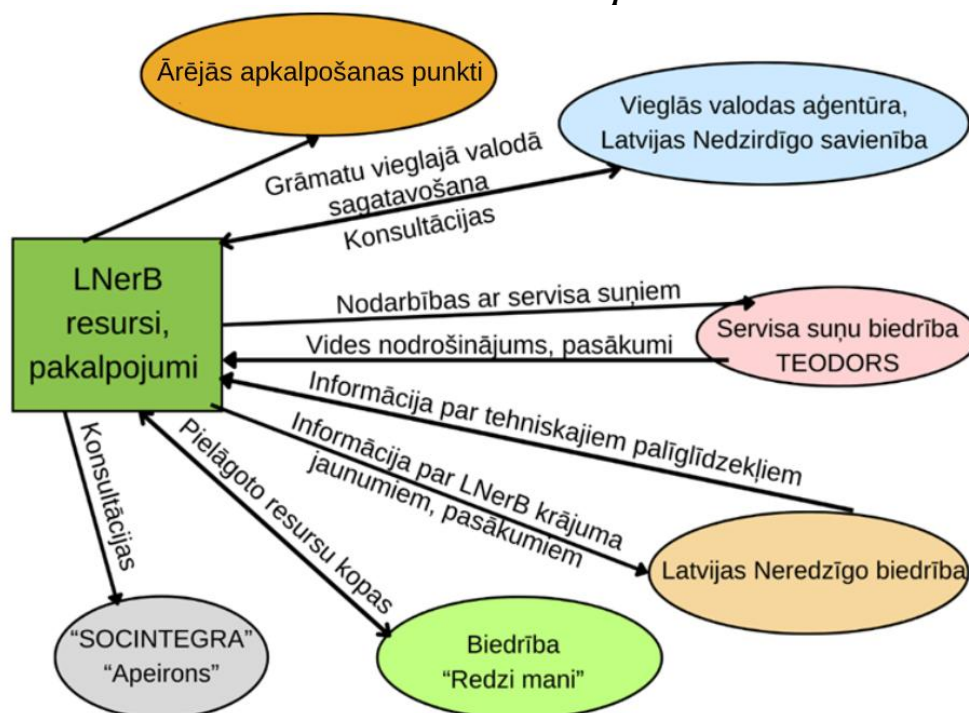
Ciešāka sadarbība veidojas ar publiskajām bibliotēkām, kas izmanto LNERB resursus SBA kārtā. 2025. gadā uzsāka grāmatu kopu palielinātā drukā un vieglajā valodā nosūtīšana reģionu galvenajām bibliotēkām ilgstošai lietošanai. Šo bibliotēku uzdevums ir apzināt mērķauditoriju, piedāvāt pielāgoto literatūru un informēt lasītājus par tās izmantošanu, kā arī divas reizes gadā informēt par rezultātiem LNERB. Tādējādi, tiks nodrošināta valstiski izvirzītā uzdevuma izpilde un nozares pakalpojumu ilgtspējas nostiprināšana.

Izglītības iestāžu sociālos pedagogus vai citas atbildīgās personas LNERB un citas PLB informē par digitālās mācību literatūras izmantošanas iespējām skolēniem ar lasīšanas traucējumiem, t.sk. ar disleksiju.

Citi sadarbības partneri reģionā un Latvijā, veiktās sadarbības aktivitātes

Plašu LNERB sadarbības partneru loku veido ārējās apkalpošanas punkti – sociālās iestādes, biedrības, nevalstiskās organizācijas, aģentūras, profesionālās savienības:

Attēls Nr.7 “Citi sadarbības partneri”

Sociālās aprūpes iestādēm, nevalstiskajām organizācijām, daudzfunkcionālajiem centriem, LNERB nodrošina pielāgoto informācijas resursu pieejamību. Iestāžu klienti veido vislielāko pielāgotās literatūras izmantotāju skaitu.

Latvijas Neredzīgo biedrībai un LNERB sadarbības pamatā ir kopīgais uzdevums – nodrošināt pielāgotus pakalpojumus mērķauditorijai – neredzīgajiem cilvēkiem un cilvēkiem ar redzes problēmām un lasīšanas traucējumiem, tā veicinot viņu iekļaušanos sabiedrībā. Par bibliotēku pasākumiem un jaunākajiem izdevumiem kopienas locekļi tiek informēti ar LNERB informatīvā izdevuma “Gaisma” starpniecību. Biedrība bibliotēku informē par tiešajai mērķauditorijai pieejamiem jaunākajiem tehniskajiem palīgīdzekļiem pielāgoto resursu izmantošanā. Savukārt, LNERB informē lasītājus par šīm iespējām.

Labu un rezultatīvu sadarbību LNERB izveidojusies ar Viegļās valodas aģentūru. Aģentūras pārstāves sniegušas konsultācijas bibliotēkas grāmatu vieglajā valodā adaptēšanas procesos. Validējot jeb testējot izdevuma saturu uztveri dažādām auditorijām, sadarbībā iesaistīti gan speciālās skolas audzēkņi, gan nevalstisko organizāciju Dienas centru klienti.

2025. gadā izveidojās produktīva sadarbība ar biedrības “Rīgas pilsētas “Rūpju bērns”” filiāli DAC “Cerību tilts”, testējot grāmatu vieglajā valodā. Gada beigās uzsākts kopdarbs pie teātra izrādes iestudēšanas kopā ar DAC klientiem “Mājas gariņu stāsts”, kas balstīts uz pasakas “Sniega karaliene” motīviem. Sakarā ar iestudēšanas īpatnībām (aktieri ir jaunieši ar garīgās attīstības traucējumiem), pirmizrāde pārcelta uz 2026. gadu.

Interesanta sadarbība 2025. gadā izveidojās ar Latvijas Leļļu teātri. Pēc teātra pārstāvju lūguma LNERB darbinieki “iztulkoja” (pielāgoja lugas “Gaisma, es tevi dzirdu” eksemplāra tekstu Braila rakstā). Pateicībā bibliotēkas darbinieki un Rīgas Strazdumuižas - attīstības centra audzēkņi tika uzaicināti noskatīties šīs izrādes ģenerālmēģinājumu. Redzīgajiem tika aizsietas acis, lai kaut uz mirkli iejustos neredzīga cilvēka situācijā. Izrādes beigās pēc taustes bija jānosaka kāds materiāls ir speciāli izrādei izgatavotās taktilās grāmatas lappusēm. Skatītāji tikās ar režisori, scenārija autoru un aktrisēm, lai izteiktu savu viedokli par redzēto. Izrādes dalībnieces Agnese Puisāne, Sindija Šteinberga un Elīza Kupruka ir Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra absolventes. Bibliotēka uzaicināja viņas uz tikšanos ar bibliotēkas lasītājiem. LNERB darbinieki saņēma solījumu, ka pēc izrādes noņemšanas no repertuāra, taktilās grāmatas nonāks LNERB krājumā.

Sadarbībai turpinoties, tiks veidoti izrāžu ceļveži/apraksti Braila rakstā arī citām izrādēm, lai cilvēki ar redzes traucējumiem varētu iepazīties ar tās saturu. Sadarbība veicinās arī bērnu lasītprasmi, jo uz nākamo izrādi “Dilles tante” vispirms jāizlasa K.Vērđiņa grāmata ar tādu pašu nosaukumu un jāpārrunā ar bibliotekāri vai skolotāju nesaprotamie vārdi.

Divpusēja sadarbība LNERB izdoto grāmatu vieglajā valodā ilustrēšanā veidojas ar jaunajiem māksliniekiem Latvijā, tādā veidā veicinot viņu atpazīstamību Latvijas sabiedrībā. Piemēram, šogad ar Elīzu Danielu Dzeni grāmatas vieglajā valodā “Maija un Paija” ilustrēšanā.

Sadarbībā ar biedrību “Redzi mani” LNERB nodrošina tās telpās pielāgoto resursu apmaiņu, kā arī valsts un pašvaldību izdoto informatīvo materiālu saņemšanu pielāgotā formātā.

Nepieciešamības gadījumos LNERB dažādām iestādēm sagatavo un izdrukā informācijas materiālus Braila rakstā. 2025. gadā sadarbība notikusi ar:

- Valsts sociālās aprūpes centru "Rīga", Filiāle Jugla
- Latvijas Leļļu teātris
- Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
- Latvijas Dievturu sadraudze
- LR Tiesībsarga birojs

Pārrobežu sadarbība, starptautiskā sadarbība

LNERB pielāgoto resursu apmaiņa norisinās arī starptautiskā līmenī. Bibliotēka papildina pielāgoto digitālo krājumu globālajā grāmatu servisā ABC un nodrošina tiešajai mērķauditorijai pieejamību tā izmantošanai.

Pārskata periodā izveidota sadarbība ar Slovēnijas biedrību RISA, kā rezultātā LNERB tika piešķirtas tiesības tulkot un izdot slovēņu autora Nejko Perko sarakstīto grāmatu vieglajā valodā “Pūķis no gaiļa olas”. Tas ir pirmais šāda tipa grāmatu tulkojums latviski.

LNERB pārskata periodā iesaistījusies vairākos starptautiskos projektos, tā veidojot dažādus kontaktus un starptautiskas sadarbības perspektīvas nākotnē. (Plašāks izklāsts pārskata sadaļā “Projekti” un Pielikumā Nr. 8.)

Bibliotēku interešu aizstāvības darbs

LNERB kā Kultūras ministrijas tiešās pārvaldes iestāde ir ciešā saistībā visai nozarei izvirzīto mērķu sasniegšanā. Bibliotēkas direktore regulāri komunicē ar ministrijas pārstāvjiem par plānotām bibliotēkas attīstības vajadzībām. 2025. gadā ir saņemts finansiāls atbalsts pielāgoto resursu tirāžas palielināšanai un otras skaņu studijas izveidei.

Sadarbības raksturojums novadpētniecības darbā

LNERB darbinieki izmanto iespēju tikties ar tiem vietējiem entuziastiem – novadpētniekiem, kuri vēl var sniegt informāciju par Juglas ražotnēm, Strazdumuižas kopienu kopumā un individuālām personībām, mazāk zināmiem dabas un vēstures objektiem. Viņu stāstījumi tiek ierakstīti diktofonā, lai vēlāk izmantotu novadpētniecības popularizēšanā. Tikšanās reizēs interesenti apmainās ar jaunāko informāciju vietējās kopienas vēsturē un “šifrē” fotogrāfijās redzamo.

Bibliotēkas sadarbības tīkls bērnu un jauniešu apkalpošanā, nozīmīgākie partneri, sadarbības vērtējums

Sadarbībā ar Servisa suņu biedrību TEODORS, LNERB organizē pasākumus bērniem lasītprasmes un socializēšanās prasmju uzlabošanai, izmantojot terapijas suņus (piemēram, nodarbības “Lasi kopā ar suni”). Tajās piedalās sadarbības partneri no Rīgas 154. pirmsskolas izglītības iestādēm, privātā bērnudārza un sākumskolas “Laimes Lācis”.

Veiksmīga un regulāra sadarbība risinās ar Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra skolotājiem un skolēniem. Skolēni labprāt apmeklē LNERB organizētos pasākumus. Bibliotēka nodrošina iespēju bērniem izpaust savas radošās spējas izstādēs un muzikālās pēcpusdienās, kā arī iesaistīties LNB lasītveicināšanas programmā “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

12. Metodiskais un konsultatīvais darbs

Situācijas apraksts, kopaina, metodiskā un konsultatīvā darba prioritātes pārskata periodā

Vistiešāko LNERB konsultatīvo palīdzību ikgadēji saņēmušas septiņas Pielāgotās literatūras bibliotēkas. Kopš reorganizācijas tie ir “ātrie” neskaidrie jautājumi, kas sniegti telefoniski vai e-pastos. PLB darbojas ļoti patstāvīgi, jo visās bibliotēkās strādā zinoši bibliotekāri, ar profesionālu pieredzi.

Pārskata perioda sākumā LNERB izskatīja septiņu valstspilsētu pārskatus/atskaites par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevuma izpildi. Atsevišķos gadījumos, izvērtējot bibliotēku iesniegtos pārskatus/atskaites, tika aktualizēti vairāki jautājumi, lai sekmīgāk izpildītu līgumos izvirzītos rezultātus. Piemēram, uzlabot publisko bibliotēku darbinieku izpratni par LNERB pielāgotajiem resursiem (formātiem, saņemšanas nosacījumiem lasītājiem, izsniegumu uzskaiti), procesos aktīvāk

iesaistīties valstspilsētu bibliotēku vadībai, iedrošinot pagastu bibliotekārus un sniedzot viņiem konsultatīvu padomu. Kā arī pārvarēt pašu pasivitāti piedāvājot lasītājiem resursus un meklējot risinājumus problēmu gadījumos.

Bibliotēkas saņēma atzinumus un aicinājumu pievienoties individuālām sarunām, lai pārrunātu darba veiksmes un procesus, kas jāuzlabo. Tā kā sarunas tika organizētas 11. un 12. februārī, rēķinoties ar bibliotēku aizņemību, ar katru tika saskaņots izdevīgs 40 min. ilgs sarunu laiks platformā Microsoft Teams. LNERB pārstāvji atzinīgi novērtēja bibliotekāru personīgo ieguldījumu, kuri sasnieguši labus rezultātus rādītājus. Atsevišķu darbu izpildei bibliotēkas saņēma ierosinājumus, kā arī kopīgi pārrunāja problēmas mērķauditorijas apkalpošanā. Sarunās iesaistījās septiņu valstspilsētu bibliotēku direktori, metodiķi un PLB darbinieki, kopā 21 dalībnieks.

2025. gada Apaļā galda diskusiju pirmās dienas dalībniekiem (aptv. 30) LNERB sniedza pārskatu par pielāgoto resursu izmantošanu Latvijā, ieskicējot paveikto, izceļot veiksmīgākos sadarbības partnerus un norādot uz traucējošiem faktoriem mērķu sasniegšanā.

Lai sniegtu plašu metodisku un konsultatīvu atbalstu ikvienai Latvijas bibliotēkai, kura sniedz pakalpojumus cilvēkiem ar redzes un lasīšanas traucējumiem, un tādējādi pildītu Ministru kabineta 2022. gada 3. maija rīkojumu Nr.311 “Par konceptuālo ziņojumu “Par bibliotēku nozares politikas īstenošanas pilnveides pasākumiem”, LNERB nonākusi tās darbībā neatbilstošā situācijā. Proti – pēc akreditācijas atzinuma tai piešķirts vietējas nozīmes bibliotēkas statuss, bet, LNERB ar pielāgotajiem resursiem nodrošina visas Latvijas bibliotēkas. Un arī atbildība tiek gaidīta par visas nozares iesaisti pielāgoto resursu saņemšanā un izmantošanā.

Tādēļ 2025.gads pagājis reģionu galveno bibliotēku vadītāju atkārtotā informēšanā par dažādu pielāgojumu veidiem un formātiem un to izmantošanas iespējām.

LNERB direktore Andra Jākobsone, metodiķe Aija Pelīte un vecākā bibliotekāre Valda Sproģe apmeklēja Limbažu, Ulbrokas, Sauriešu, Ropažu, Salacgrīvas, Alojas, Kuldīgas, Tukuma, Talsu un Kuldīgas un Saldus bibliotēkas, lai pārslēgtu SBA sadarbības līgumus. Tikšanās reizēs vienojāmies ar atsevišķu bibliotēku direktoriem un metodiķiem par LNERB dalību reģionu bibliotekāru semināros, lai par pielāgotajiem resursiem un pakalpojumiem runātu ar pagastu bibliotekāriem:

Tabula Nr.21 “LNERB dalība publisko bibliotēku semināros”

Datums	Dalības veids	Reģions	Dalībnieki
14.01.	Attālināti	Alūksne	14
13.02.	Klātienē	Aizkraukle	40
26.03.	Attālināti	Limbaži	26
14.05.	Attālināti	Talsu	35
30.05.	Attālināti	Preiļu	20

LNERB sniegto informāciju publisko bibliotēku semināros noklausījās 135 bibliotekāri.

Lai izprastu, kā reāli darbs ar pielāgotajiem resursiem risinās publiskajās bibliotēkās, uz sarunām platformā Microsoft Teams par pakalpojuma sniegšanu tika aicināti Jūrmalas, Madonas, Līvānu, Valmieras, Siguldas un Bauskas reģionu bibliotekāri. Sarunās iesaistījās 83 dalībnieki. LNERB rosināja bibliotekārus dalīties ar veiksmes stāstiem par labu sadarbību un resursu izmantošanu, sniedza noderīgus ieteikumus. Dalībnieku izpratne un attieksme bija ļoti atšķirīga. Atsevišķi kolēģi to uztvēra kā aizvainojošas pamācības.

Iepriekšējā gadā daudzkārt izskanēja, ka LNERB grāmatas palielinātā drukā ir pārāk mazā skaitā un nav visiem pieejamas. Lai ar pielāgoto resursu varētu iepazīties jebkurš Latvijas iedzīvotājs, LNERB atrisināja grāmatu (palielinātā drukā un vieglajā valodā) tirāžas palielinājumu un katrai reģiona bibliotēkai nosūtīja grāmatu kopu ilgstošai lietošanai. Pirms sūtījuma LNERB sagatavoja skaidrojošu vēstuli un aicinājumu kopīgiem spēkiem piedāvāt iedzīvotājiem ar dažādām redzes un lasīšanas grūtībām atbilstoši pielāgotus informācijas resursus. No pašvaldību bibliotēkām vēlējāmies

sagaidīt sadarbību divos virzienos: 1) izsniegt pielāgoto literatūru saviem lasītājiem, kuri atbilst Autortiesību likuma 22¹ panta kritērijiem 2) par lasītāju skaitu un izsniegto informēt LNERB.

2025. gada beigās izdarītie secinājumi:

- Pēc SBA sadarbības vienošanās daļā reģionu bibliotēku uzsākta aktīva pielāgoto resursu izmantošana, bet daļā – meklēti visdažādākie aizbaidinājumi, lai to nedarītu;
- Nosūtītās palielinātās drukas grāmatu kopas vairākas bibliotēkas atsūtīja atpakaļ, jo šķiet, ka dažviet savstarpējā komunikācija starp vadītājiem, metodiķiem un atbildīgajām personām nebija notikusi. Vēl un vēlreiz skaidrojām, ka grāmatas tālāk nododamas lietošanai pagastu bibliotēkām nevis krājamās savas bibliotēkas plauktos;
- Pagastu bibliotēku vadītāji apstiprina jau zināmu faktu – strādājam dažādi. Ir darbinieki, kuri pielāgojumus uzņem atsaucīgi un priecājas, ka var atkal piedāvāt lasīt tiem, kas pamazām atsakās no ierastās grāmatas. Taču ir bibliotekāri, kas pieņem sev izdevīgu lēmumu – noliegt šo resursu vajadzību jau pašā saknē – “Man tādu cilvēku nav!” Iemesli teiktajam dažādi un katram vien zināmi.

Īstenotie profesionālās pilnveides un pieredzes apmaiņas pasākumi

LNERB darbinieku apmeklētie tālākizglītojošie pasākumi apkopoti **Pielikumā Nr.1 “LNERB darbinieku profesionālā pilnveide”**

Tie realizēti gan klātienē, gan attālināti. LNERB iesaistās pieredzes apmaiņas projektos un aktivitātēs, kas veicina bibliotēkas darbinieku kapacitāti un dod ierosmi bibliotēkas pakalpojumu tālākai pilnveidei. Plašāk pielikumā nr. 8 “Projekti”

Metodiskais un konsultatīvais atbalsts izglītības iestāžu bibliotēkām

Metodiska palīdzība sniegta tām izglītības iestāžu bibliotēkām, kuras izmanto pielāgotos resursus. Lielākoties tie ir jautājumi par izsniegšanu – kam un uz kādiem nosacījumiem drīkst piedāvāt LNERB pielāgojumus. Diezgan bieži neizpratne ir par grāmatām vieglajā valodā, jo tās ir saturiski pielāgotas un drīkst izmantot jebkurš lasītājs. Savukārt, pielāgotā mācību literatūra paredzēta bērniem, kuri atbilst Autortiesību likuma 22¹ panta kritērijiem.

Metodiskā un konsultatīvā darba organizācija darbā ar bērniem un jauniešiem

LNERB darbinieki izmanto seminārus un konferences, kurās iekļauti jautājumi par darbu ar bērniem un jauniešiem, jaunāko literatūru, bērnu uzvedības aspektiem u.c. Kā jau pārskatā pie profesionālās pilnveides minēts, LNERB darbinieces seminārā “Strādāsim kopā!” prezentēja Latvijas bibliotekāriem pieredzi tiešās mērķauditorijas bērnu un jauniešu bibliotekārajā apkalpošanā.

Sadarbība ar citām iestādēm (metodiskā un konsultatīvā darba jomā)

Ar Latvijas Nacionālo bibliotēku risinātas koleģiāli profesionālas sarunas LNERB pielāgoto resursu izmantošanas darba veicināšanai reģionos. Organizētas divas tikšanās. Februārī LNERB apciemoja LNB direktore Dagnija Baltaņa un krājuma uzskaites speciāliste Ilze Kļaviņa. Oktobrī LNERB direktore Andra Jākobsone un metodiķe Aija Pelīte tikās ar LNB Bibliotēku attīstības centra vadītāju Eviju Vjateri, krājuma uzskaites speciālisti Ilzi Kļaviņu un Statistikas un datu analīzes ekspertu Diānu Rudzīti. Jaunas sadarbības iespējas piedāvāja "Literatūras ceļveža" redaktore Anita Veckalne un nozares speciāliste darbā ar bērniem un jauniešiem Ieva Velberga.

Ar pašvaldību publiskajām bibliotēkām apspriesti problēmjautājumi pielāgotās literatūras izmantošanā (aparātūras nodrošinājums, vājas digitālās prasmes, personu attieksme). LNERB rosinājusi būt elastīgākiem un tālredzīgākiem, motivējot lasītāju izvēlēties cita veida resursus.

Metodiskā un konsultatīvā darba problēmas un to risinājumi, profesionālās pilnveides vajadzības

Par publiskajās bibliotēkās pielāgoto lasītāju un izsniegumu uzskaites problēmām un iespējamo risinājumu jau minēts sadaļā - Pielāgotās literatūras izmantošana, analizējot publisko bibliotēku iesniegtos darbības rādītājus. **Bez reģionu bibliotēku vadības – direktoru un metodiķu aktīvas iesaistes, pielāgoto pakalpojumu un resursu izmantošana un uzskaite publiskajās bibliotēkās būs problemātiska.**

LNERB direktore

Andra Jākobsone

Pārskatu apkopojā

Metodikas nodaļas vadītāja Aija Pelīte

Pielikumi

Pielikums Nr.1 "LNerB darbinieku profesionālā pilnveide"

**Latvijas Neredzīgo bibliotēkas darbinieku apmeklētie
Profesionālās pilnveides un izglītojoši pasākumi
2025. gads**

N.p.k.	Organizētājs(i)	Pasākuma nosaukums,	Stundu skaits
1.	LNB	Pasākuma cikls "Svina ķieģelis" seminārs "Nozīmīgas adreses un adrešu grāmatas dzimtas izpētes vēsturē"	1,5
2.	LBB	Novadpētniecības skolas 1. nodarbība "Novadpētniecības pamati un normatīvā bāze"	3
3.	LIKTA, VARAM, KISC	Digitālās nedēļas 2025 atklāšanas pasākums "Fokuss: Prasmes digitālajā desmitgadē"	1,5
4.	Baltijas Datoru Akadēmija	Vebinārs "Kas ir Copilot?"	0,3
5.	EPALE un Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs	"Digitālie atkritumi – kā mums tos nevairot?"	1,3
6.	KISC	Vebinārs "MI risinājumi Nacionālā muzeju krājuma kopkataloga (NMKK) izstrādē"	1
7.	LIKTA, KISC	Vebinārs " Hugo.lv Vieglās valodas rīks"	1
8.	CERT.LV, LIKTA	Vebinārs "Kiberdroša ikdiens ikvienam – praktiski padomi drošībai internetā"	2
9.	LR Saeima, LNB, UNESCO	Konference "Lasīšana digitālajā laikmetā, rakstītā vārda spēks un bibliotēkas"	6
10.	LBB	Novadpētniecības skolas 2. nodarbība "Novadpētniecības krājums un pakalpojumi"	3
11.	VARAM	Par VARAM īstenoto Atveseļošanās fonda projektu "Sabiedrības digitālo prasmju attīstība".	1
12.	Ventspils Augstskolas bibliotēka	Zandas Rubenes (Dr. paed., Mg. phil.) LU Izglītības zinātņu un psiholoģijas fakultātes profesores lekcija "Digitālā(s) dzīves māksla"	1,5
13.	LNB Letonikas un Baltijas centrs	Pasākuma cikls "Svina ķieģelis" seminārs "Senči un pēcteči. Meklējumi dzīvē un grāmatās"	1,5
14.	Siguldas novada bibliotēka	Rīts ar literatūrzinātnieku. Kārlis Vērdiņš "Inteliģento dāmu literārās izlaidības"	1
15.	LNB	Mācības krājumu definēšanā krīzes situācijās	2
16.	LNB	"Lasītveicināšanas kompetence bibliotekāriem"	12
17.	LBB, UNESCO Latvijas Nacionālā komisija	Vebinārs "Miermīlīgu, noturīgu kopienu veidošana: būtiska ilgtspējīgas attīstības sastāvdaļa"	1,5
18.	LBB	Novadpētniecības skolas 3. nodarbība "Lokālās kultūrvides dokumentu krājuma popularizēšana"	3

19.	Valsts administrācijas skola	Digitālais mārketing un reklāma	24
20.	Digital Journey	Praktiska MI izmantošana darbavietā	1,5
21.	LNB	Seminārs "Bērnu psihoemocionālā veselība"	4
22.	Valsts kase	Kas ir krājobligācijas?	1
23.	LNB	Starptautiskais simpozījs «Tiesības uz lasīšanu. Rīgas manifest»	5,5
24.	LNB, LBIA, Valmieras Integrētā bibliotēka	Digitālā mantojuma dienas 2025: digitalizācija, autortiesības un MI izmantojums	6
25.	LBB	Novadpētniecības skolas 4. nodarbība "Sadarbība un partnerība novadpētniecības darbā"	3
26.	LBB	"Bibliodoma. Latvijas bibliotēkas un to krājumi kara ēnā: izaicinājumi, iespējas un atbildība"	3
27.	LBB	Seminārs un diskusija "Bibliodoma. Latvijas bibliotēkas un to krājumi kara ēnā: izaicinājumi, iespējas un atbildība"	5
28.	LNB	Seminārs bibliotekāriem darbā ar bērniem un jauniešiem "Strādāsim kopā"	4
29.	LNB	Reģionu galveno metodiķu seminārs	4
30.	LNB	"Project Bridging & Empowering: Libraries for inclusion. Visit to Latvia. Program. October 6 – October 10, 2025"	27
31.	VKKF un SUSTENTO	"VKKF un Sustento vebinārā "Kā veidot piekļūstamus kultūras projektus".	3

Pielikums Nr.2 "2025. gads attēlos"

KAFIJAS PAUZE ar Ievu Branti 15.01.2025.
(Foto: Jānis Nicmanis)

Ielūdz Dmitrijs Gavrilovs 12.02.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Strazdulēnu skola. Digitālā pēda. 18.02.2025.
(Foto: Vija Circāne)

KAFIJAS PAUZE ar Ēriku Hānbergu
26.02.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Tikšanās ar Unu Ulmi 12.06.2025
(Foto: Ieva Jēkabsone)

"Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2024"
noslēguma pasākums 17.03.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Krēgermuiža un tās stāsts 30.04.2025,
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Grāmatu vieglajā valodā priekšā lasīšanas
svētki 14.05.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

KAFIJAS PAUZE ar Viktoru Lapčenoku Un
Liu Guļevsku 21.05.2025.
(Foto: Vija Circāne)

Tikšanās ar ceļotāju un rakstnieci Zani Eniņu
11.06.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Latvijas Dievturu sadraudzes priekšlasījumu
cikls
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Ekskursija no Slovēnijas 26.08.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Strazdulēnu skola. Iepazīsti bibliotēku
02.09.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Grāmatas vieglajā valodā “Maija un Paija”
atvēršanas svētki 10.09.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Strazdulēnu skola. “Īsts, neīsts. Mākslīgais
intelekts” 28.10.2025.
(Foto: Vija Circāne)

Ludis Bērziņš dzīvē un darbā 05.11.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Tikšanās ar aktieri Rūdolfu Plēpi 12.11.2025.
(Foto: Jānis Nicmanis)

Tikšanās ar Zandu Rubeni 26.11.2025.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Pielikums Nr.3 "PLB pārskata/atskaides statistika"

Balvu Pielāgotās literatūras bibliotēka	Centrālā un Pielāgotās literatūras bibliotēka			Aptvertās publiskās bibliotēkas ¹		Aptvertās izglītības iestāžu bibliotēkas ²		Kopā	
	Lasītāju sk. bibliotēkā	Ārējās apkalpošanas punkti ³	Lasītāju sk.	Bibliotēku sk.	Lasītāju sk. ⁴	Skolu sk.	Lasītāju sk. ⁴	Iestāžu sk.	Lasītāju sk.
Pielāgotās literatūras lasītāju skaits (fiziskās, juridiskās personas un bibliotēkas)	96	14	247	30	130	1	12	45	485
Lasa audiogrāmatas	62		247		19		3		331
t.sk. digitāls audio (USB) lasītāji	22		142		0		0		164
t.sk. BALSS lietotāji	13		0		0		0		13
t.sk.pielāgto mācību literatūru	0		0		0		0		0
Palielinātās drukas lasītāji	67		222		116		9		414
Braila raksta lasītāji	3		0		1		0		4
Vieglās valodas lasītāji	50		56		10		10	0	126
								Izniegums kopā	
IZSNIEGUMS kopā	3486	5411	0	691	0	45			9633
Izniegums vieglajā valodā	133	323		30		15			501
t.sk. pielāgotos formātos	16	36		53		5			110
Audiogrāmatas	2599	2590		292		24			5505
no tā USB	710	0		0		0			710
no tā BALSS	707	0		0		0			707
Grāmatas palielinātā drukā	587	1535		392		21			2535
Grāmatas Braila rakstā	146	0		3		0			149
Audiožurnāls "Doma" u.c.	154	1286		4		0			1444
no tā USB	86	1286		4		0			1376
Seriālizdevumi Braila rakstā	0	0		0		0			0

Cēsu pilsētas Valdemāra bibliotēka	Centrālā un Pielāgotās literatūras bibliotēka			Aptvertās publiskās bibliotēkas ¹		Aptvertās izglītības iestāžu bibliotēkas ²		Kopā	
	Lasītāju sk. bibliotēkā	Ārējās apkalpošanas punkti ³	Lasītāju sk.	Bibliotēku sk.	Lasītāju sk. ⁴	Skolu sk.	Lasītāju sk. ⁴	Iestāžu sk.	Lasītāju sk.
Pielāgotās literatūras lasītāju skaits (fiziskās, juridiskās personas un bibliotēkas)	87	1	15	7	22			8	124
Lasa audiogrāmatas	53				5			0	58
t.sk. digitāls audio (USB) lasītāji	20							0	20
t.sk. BALSS lietotāji	25				5			0	30
t.sk.pielāgto mācību literatūru								0	0
Palielinātās drukas lasītāji	31		15		13			0	59
Braila raksta lasītāji	3							0	3
Vieglās valodas lasītāji	3							0	3
								Izniegums kopā	
IZSNIEGUMS kopā	4768	98		160		0			5026
Izniegums vieglajā valodā	36								36
t.sk. pielāgotos formātos	3								3
Audiogrāmatas	4138			100					4238
no tā USB	1075								1075
no tā BALSS	2052			100					2152
Grāmatas palielinātā drukā	486	98		60					644
Grāmatas Braila rakstā	54								54
Audiožurnāls "Doma" u.c.	78								78
no tā USB	52								52
Seriālizdevumi Braila rakstā	12								12

Čiekuru bibliotēka (Daugavpils)	Centrālā un Pielāgotās literatūras bibliotēka			Aptvertās publiskās bibliotēkas ¹		Aptvertās izglītības iestāžu bibliotēkas ²		Kopā	
	Lasītāju sk. bibliotēkā	Ārējās apkalpošanas punkti ³	Lasītāju sk.	Bibliotēku sk.	Lasītāju sk. ⁴	Skolu sk.	Lasītāju sk. ⁴	Iestāžu sk.	Lasītāju sk.
Pielāgotās literatūras lasītāju skaits (fiziskās, juridiskās personas un bibliotēkas)	103	10	183	26	109	3	115	39	510
Lasa audiogrāmatas	89	5	141	12	33	3	115	17	323
t.sk. digitāls audio (USB) lasītāji	34	1	20	0	0	0	0	1	54
t.sk. BALSS lietotāji	12	0	0	0	0	1	9	1	21
t.sk. pielāgoto mācību literatūru	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Palielinātās drukas lasītāji	9	6	122	22	78	3	115	31	324
Braila raksta lasītāji	8	0	0	0	0	0	0	0	8
Vieglās valodas lasītāji	13	1	35	1	3	3	115	5	166
IZSNIEGUMS kopā	5147	4523	0	453	0	173		10296	
Izsniegums vieglajā valodā	195	11		2		289		497	
t.sk. pielāgotos formātos	29	0		2		118		149	
Audiogrāmatas	3891	3437		158		173		7659	
no tā USB	733	618		0		0		1351	
no tā BALSS	1104	0		0		0		1104	
Grāmatas palielinātā drukā	579	940		294		0		1813	
Grāmatas Braila rakstā	364	0		0		0		364	
Audiožurnāls "Doma" u.c.	263	146		1		0		410	
no tā USB	197	36		0		0		233	
Seriālizdevumi Braila rakstā	50	0		0		0		50	

Jelgavas Pilsētas bibliotēkas pakalpojuma sniegšanas vieta	Centrālā un Pielāgotās literatūras bibliotēka			Aptvertās publiskās bibliotēkas ¹		Aptvertās izglītības iestāžu bibliotēkas ²		Kopā	
	Lasītāju sk. bibliotēkā	Ārējās apkalpošanas	Lasītāju sk.	Bibliotēku sk.	Lasītāju sk. ⁴	Skolu sk.	Lasītāju sk. ⁴	Iestāžu sk.	Lasītāju sk.
Pielāgotās literatūras lasītāju skaits (fiziskās, juridiskās personas un bibliotēkas)	105	4	114	40	74	2	229	46	522
Lasa audiogrāmatas	93		105		69		193		460
t.sk. digitāls audio (USB) lasītāji	66		105		67		187		427
t.sk. BALSS lietotāji	27		0		2		0		29
t.sk. pielāgoto mācību literatūru	0		0		0		4		4
Palielinātās drukas lasītāji	10		9		4		23		46
Braila raksta lasītāji	0		0		0		0		0
Vieglās valodas lasītāji	2		0		1		13		16
									Izsniegums kopā
IZSNIEGUMS kopā	2997	3745	0	1947	0	4659			13348
Izsniegums vieglajā valodā	10	18		21		18			67
t.sk. pielāgotos formātos	10					6			16
Audiogrāmatas	2821	3651		1854		4599			12925
no tā USB	2128	2695		1550		2563			8936
no tā BALSS	499	0		304		36			839
Grāmatas palielinātā drukā	124	94		93		60			371
Grāmatas Braila rakstā	0	0		0		0			0
Audiožurnāls "Doma" u.c.	52	0		0		0			52
no tā USB	5	0		0		0			5
Seriālizdevumi Braila rakstā	0	0		0		0			0

Liepājas Centrālās zinātniskās bibliotēkas filiāle Dienvidrietumu bibliotēka	Centrālā un Pielāgotās literatūras bibliotēka			Aptvertās publiskās bibliotēkas ¹		Aptvertās izglītības iestāžu bibliotēkas ²		Kopā	
	Lasītāju sk. bibliotēkā	Ārējās apkalpošanas punkti ³	Lasītāju sk.	Bibliotēku sk.	Lasītāju sk. ⁴	Skolu sk.	Lasītāju sk. ⁴	Iestāžu sk.	Lasītāju sk.
Pielāgotās literatūras lasītāju skaits (fiziskās, juridiskās personas un bibliotēkas)	308	13	245	38	51			51	604
Lasa audiogrāmatas	212	12	244	26	33			38	489
t.sk. digitāls audio (USB) lasītāji	159	10	218	5	5			15	382
t.sk. BALSS lietotāji	35	0	0	22	22			22	57
t.sk.pielāgotos mācību literatūru	0	0	0	0	0			0	0
Palielinātās drukas lasītāji	204	12	205	15	23			27	432
Braila raksta lasītāji	10	0	0	0	0			0	10
Vieglās valodas lasītāji	55	8	122	2	2			10	179
								Izniegums kopā	
IZSNIEGUMS kopā	10896	14274	0	980	0	0		26150	
Izniegums vieglajā valodā	524	562		19				1105	
t.sk. pielāgotos formātos	324	271		1				596	
Audiogrāmatas	8703	10362		676				19741	
no tā USB	9315	4754		122				14191	
no tā BALSS	1968	0		189				2157	
Grāmatas palielinātā drukā	1652	3663		293				5608	
Grāmatas Braila rakstā	295	0		0				295	
Audiožurnāls "Doma" u.c.	227	249		11				487	
no tā USB	163	0		0				163	
Seriālizdevumi Braila rakstā	19	0		0				19	

Rēzeknes Pielāgotās literatūras bibliotēka-informācijas centrs	Centrālā un Pielāgotās literatūras bibliotēka			Aptvertās publiskās bibliotēkas ¹		Aptvertās izglītības iestāžu bibliotēkas ²		Kopā	
	Lasītāju sk. bibliotēkā	Ārējās apkalpošanas punkti ³	Lasītāju sk.	Bibliotēku sk.	Lasītāju sk. ⁴	Skolu sk.	Lasītāju sk. ⁴	Iestāžu sk.	Lasītāju sk.
Pielāgotās literatūras lasītāju skaits (fiziskās, juridiskās personas un bibliotēkas)	234	12	208	40	141	1	15	53	598
Lasa audiogrāmatas	220		168		50			0	438
t.sk. digitāls audio (USB) lasītāji	21		71					0	92
t.sk. BALSS lietotāji	21							0	21
t.sk.pielāgotos mācību literatūru	1							0	1
Palielinātās drukas lasītāji	125		183		123		15	0	446
Braila raksta lasītāji	7		1					0	8
Vieglās valodas lasītāji	41		46		25		15	0	127
								Izniegums kopā	
IZSNIEGUMS kopā	5885	6672	0	963	0	21		13541	
Izniegums vieglajā valodā	199	138		41		18		396	
t.sk. pielāgotos formātos	48	46		9		12		115	
Audiogrāmatas	4528	4711		293				9532	
no tā USB	309	1429						1738	
no tā BALSS	346							346	
Grāmatas palielinātā drukā	1054	1959		670		21		3704	
Grāmatas Braila rakstā	159	2						161	
Audiožurnāls "Doma" u.c.	117							117	
no tā USB	4							4	
Seriālizdevumi Braila rakstā	27							27	

Gājiņciema bibliotēka (Ventspils PLB)	Centrālā un Pielāgotās literatūras bibliotēka			Aptvertās publiskās bibliotēkas ¹		Aptvertās izglītības iestāžu bibliotēkas ²		Kopā	
	Lasītāju sk. bibliotēkā	Ārējās apkalpošanas punkti ³	Lasītāju sk.	Bibliotēku sk.	Lasītāju sk. ⁴	Skolu sk.	Lasītāju sk. ⁴	Iestāžu sk.	Lasītāju sk.
Pielāgotās literatūras lasītāju skaits (fiziskās, juridiskās personas un bibliotēkas)	132	7	91	18	32			25	255
Lasa audiogrāmatas	114		91		16			0	221
t.sk. digitāls audio (USB) lasītāji	59		74					0	133
t.sk. BALSS lietotāji	29							0	29
t.sk. pielāgoto mācību literatūru	2							0	2
Palielinātās drukas lasītāji	62		20		14			0	96
Braila raksta lasītāji	3							0	3
Vieglās valodas lasītāji	12							0	12
								Izniegums kopā	
IZSNIEGUMS kopā	5219	2572	0	234	0	0		8025	
Izniegums vieglajā valodā	62							62	
t.sk. pielāgotos formātos	1							1	
Audiogrāmatas	4548	2247		113				6908	
no tā USB	1017	1219						2236	
no tā BALSS	826							826	
Grāmatas palielinātā drukā	531	325		121				977	
Grāmatas Braila rakstā	79							79	
Audiožurnāls "Doma" u.c.	61							61	
no tā USB	34							34	
Serializdevumi Braila rakstā								0	

Pielikums Nr.4 “Bibliotēkas un lasītāji, kas izmanto LNERB pielāgotos resursus”

N.p.k.	RGB	Reģ.b- kas	LNERB resurss izmantots		PLB resurss izmantots	Kopējais b-ku sk.	Lasītāji publ. bibliotēkās			
			RGB	Reģ.b-kās	Citu reģ.b-kās		LNERB reģ.	PLB_citi re	PLB reģ.	Pavisam
1	Aizkraukles novada b-ka	23	1	12	2	15	30	18		48
2	Alūksnes pilsētas b-ka	17	1		8	9	31	49		80
3	Bauskas Centrālā b-ka	36	1			1	13			13
4	Dobeles Centrālā b-ka	21	1		12	13	7	14		21
5	Gulbenes novada b-ka	18	1		1	2	7	7		14
6	Jēkabpils Galvenā b-ka	27	1	1	6	8	9	40		49
7	Jūrmalas Centrālā b-ka	5	1	5		6	19			19
8	Krāslavas novada b-ka	24	1		2	3	7	12		19
9	Kuldīgas Galvenā b-ka	20	1		2	3	25	4		29
10	Limbažu Galvenā b-ka	20	1	3		4	24			24
11	Līvānu novada Centrālā b-ka	7	1			1	25			25
12	Ludzas novada b-ka	28	1		3	4	5	13		18
13	Madonas novada b-ka	25	1		7	8	15	10		25
14	Ogres Centrālā b-ka	22	1			1	52			52
15	Preiļu Galvenā b-ka	18	1		1	2	6	6		12
16	Salaspils novada b-ka/Pierīga	38	1	19		20	89			89
17	Saldus novada b-ka	21	1			1	17			17
18	Talsu novada b-ka	31	1	4	2	7	23	11		34
19	Tukuma b-ka	25	1			1	5			5
20	Valkas novada Centrālā b-ka	20	1	1		2	18			18
21	Valmieras b-ka	32	1	5		6	60			60
		478	21	50	46	117	487	184	375	1046
7 valstspilsētu b-kas				PLB reģ.b-kās						
1	Balvu CB	24	1	14				66	64	130
2	Cēsu CB	25	1	7					22	22
3	Latgales CB	36	1	18				70	39	109
4	Jelgavas PB	29	1	28				14	60	74
5	Liepājas CZB	40	1	38					51	51
6	Rēzeknes CB	33	1	33				19	122	141
7	Ventspils b-ka	18	1	15				15	17	32
		205	7	153		153		184	375	559
		683	28			270				

Pielikums Nr.5 "Lasītāju izmantoto pielāgojumu veidi un formāti"

N.p.k.	RGB	RGB+reģ.	Publisko bibliotēku iesūtītās atskaides							
			Lasītāji	Pa.l.dr.	Audio	USB	BALSS	Vieglā v.	Braila r.	A/ž.
1	Aizkraukles novada b-ka	13	30	26	4	5	1	5		
2	Alūksnes pilsētas b-ka	1	31	21	11	19	1	1		
3	Bauskas Centrālā b-ka	1	13	8	4			1		
4	Dobeles Centrālā b-ka	1	7	2	5					
5	Gulbenes novada b-ka	1	7	4	2	1		1		1
6	Jēkabpils Galvenā b-ka	2	9	2	7					
7	Jūrmalas Centrālā b-ka	6	19	17			2	1		1
8	Krāslavas novada b-ka	1	7	5				2		
9	Kuldīgas Galvenā b-ka	1	25	22	7	7	2	24		
10	Limbažu Galvenā b-ka	4	24	20	5					
11	Līvānu novada Centrālā b-ka	1	25	21				4		
12	Ludzas novada b-ka	1	5	3	2			1		
13	Madonas novada b-ka	1	15	11	4					
14	Ogres Centrālā b-ka	1	52	29	4	8	1	15	1	
15	Preiļu Galvenā b-ka	1	6	6						
16	Salaspils novada b-ka/Pierīga	20	89	74	12	7	6	8		2
17	Saldus novada b-ka	1	17	22	14		2	2		
18	Talsu novada b-ka	5	23	10	6	2	6	1		
19	Tukuma b-ka	1	5	1	5	1		1		
20	Valkas novada Centrālā b-ka	2	18	16	11	1				
21	Valmieras b-ka	6	60	36	21	4	2	2		
LNerB lasītāji		71	487	356	124	55	23	69	1	4
PLB +7 valstspilsētu bibliotēkas		199	559	371	225	72	29	41	1	8
Pavisam		270	1046	727	349	127	52	110	2	12

Pielikums Nr. 6 “Pielāgoto resursu izsniegums publiskajās bibliotēkās”

N.p.k.	RGB	B-kas	Resursu izmanto	Izsniegums - publ. b-ku iesniegtie dati LNERB								Pavisam
				Pal.dr.	Audio	USB	BALSS	Braila r.	V.val.	Zīmju v.	Doma	
1	Aizkraukles novada b-ka	23	13	140	85	92	98		22			437
2	Alūksnes pilsētas b-ka	17	1	45	41	29	110		2			227
3	Bauskas Centrālā b-ka	36	1	22	25				5			52
4	Dobeles Centrālā b-ka	21	1	3	233							236
5	Gulbenes novada b-ka	18	1	24	4	20			3			51
6	Jēkabpils Galvenā b-ka	27	3	7	619							626
7	Jūrmalas Centrālā b-ka	5	5	26			4		1			31
8	Krāslavas novada b-ka	24	1	5					3			8
9	Kuldīgas Galvenā b-ka	20	1	48	40	16			127			231
10	Limbažu Galvenā b-ka	20	4	41	673							714
11	Līvānu novada Centrālā b-ka	7	1	60					24			84
12	Ludzas novada b-ka	28	1	8	19				5			32
13	Madonas novada b-ka	25	1	35	40							75
14	Ogres Centrālā b-ka	22	1	190	10	159	16	51	44			470
15	Preiļu Galvenā b-ka	18	1	25								25
16	Salaspils novada b-ka/Pierī	38	20	269	94	42	61		17		5	488
17	Saldus novada b-ka	21	1	28	49		1		1			79
18	Talsu novada b-ka	31	5	44	98	7	45		2			196
19	Tukuma b-ka	25	1	4	153	2			2			161
20	Valkas novada Centrālā b-ka	20	2	82	22	8						112
21	Valmieras b-ka	32	6	213	412	57	19		12			713
B-ku atskaites		478	71	1319	2617	432	354	51	270	5		5048
LNERB BIS				3462	4281	231		9	457		38	8478
LNERB kopā				4781	6898	663	354	60	727	5	38	13526
PLB +7 valstspilsētu b-kas			Visas	Izsniegums - PLB apkopotie dati								
1	Balvu CB + Balvu PLB	24	30	392	292			3	30		4	691
2	Cēsu CB + Valdemāra b-ka	25	7	60	100		100					160
3	Latgales CB + Čiekuru b-ka	26	26	294	158				2		1	453
4	Jelgavas PB + PL pak.snieg	29	40	93	1854	1550	304		21			1947
5	Liepājas CZB + DR b-ka	40	38	293	676	122	189		19		11	980
6	Rēzeknes CB + Rēzeknes PL	33	40	670	293				41			963
7	Ventspils b-ka + Ģāļciema	18	18	121	113							234
PLB b-kās uzskaitīts		195	199	1923	3486	1672	593	3	113		16	5428

Pielikums Nr.7 "Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2024-2027 gadam"

APSTIPRINĀTS

LNERB direktore A. Jākobsone

Rīgā, 2024. gada 5. februārī

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas

Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2024.-2027. gadam

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas (LNERB) Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2024.-2027. gadam ir dokuments, kas nosaka bibliotēkas krājuma organizēšanas pamatprincipus un tālākās attīstības virzienus. Dokumenta izstrādes pamats ir Latvijas Republikas (LR) pieņemtie likumi, Ministru Kabineta (MK) apstiprinātie noteikumi un citi bibliotēku darbību reglamentējošie dokumenti.

Krājuma komplektēšanas vadlīnijās ietverts: bibliotēkas un krājuma raksturojums, bibliotēkas misija, funkcijas un līdz ar tām izvirzītie mērķi un uzdevumi krājuma organizēšanā vadlīnijās noteiktajā laika posmā.

Bibliotēkas vispārīgs raksturojums.

Pamatojoties uz 2023. gada jūlijā noslēgtajiem Deleģēšanas līgumiem, septiņas filiāles (Balvos, Cēsīs, Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Rēzeknē un Ventspilī) pāriet reģionālo bibliotēku administratīvā pārvaldībā. LNERB kā LR Kultūras ministrijas (KM) pakļautības kultūras iestāde veic divējādas - publiskās un speciālās bibliotēkas funkcijas. Izveidojot kvalitatīvu kultūrvidi, bibliotēka nodrošina piekļuvi informācijai jebkurai personai neatkarīgi no vecuma, dzimuma, reliģiskās vai rases piederības.

LNERB ir vienīgā bibliotēka Latvijā, kura sagatavo pielāgotos informācijas resursus personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām. Bibliotēkas Skaņu ierakstu un informācijas tehnoloģiju nodaļa (SIITN) ieskaņo jaunas audiogrāmatas un tiražē tās dažādos audio formātos, kā arī restaurē iepriekšējo gadu audioierakstus. Braila raksta nodaļa (turpmāk - BRN) reproducē grāmatas palielinātā drukā un Braila rakstā, adaptē grāmatas vieglajā valodā. LNERB veic Braila raksta obligātā eksemplāra uzskaiti un saglabāšanu.

Misija, mērķis, uzdevumi.

Bibliotēkas misija kā kultūras, izglītības, sociālās integrācijas un atbalsta centram ir uzlabot dzīves kvalitāti un nodrošināt informāciju pielāgotā formātā personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām.

Bibliotēkas prioritārie mērķi vadlīnijās noteiktajā laika posmā ir:

1. palielināt pielāgoto resursu apjomu:
 - audiogrāmatām;
 - grāmatām palielinātā drukā;
 - pielāgotajai mācību literatūrai skolēniem ar lasīšanas traucējumiem, t.sk. disleksiju;
 - adaptētajām un sarakstītajām grāmatām vieglajā valodā.
2. uzsākt digitālā Braila raksta grāmatu izdošanu;
3. popularizēt LNERB digitālos resursus, izmantojot bibliotēkas audiogrāmatu lejupielādes sistēmu BALSS un ABC globālo grāmatu servisu ([Accessible Books Consortium](#));
4. papildināt bibliotēkas pētniecības datu bāzes saturu ar digitalizētu informāciju.

Lai sasniegtu mērķus ir izvirzīti **uzdevumi**:

1. iegādāties vai saņemt dāvinājumos jaunākos latviešu un ārzemju izdevumus parastajā iespiedrakstā;
2. sagatavot daudzveidīgus (dažādām mērķauditorijām atbilstošus), finansiālo iespēju robežās skaitā apjomīgus, tematiski pieprasītus pielāgotos resursus, nodrošinot iespēju tos saņemt un izmantot visā Latvijā;
3. piedāvāt lasītājiem audiogrāmatas dažādos informācijas nesējos – kompaktdiskos un USB, kā arī nodrošināt to lejupielādi sistēmā BALSS (Bibliotēkas audiogrāmatu lejupielādes servisa sistēma);
4. piedalīties informācijas resursu apmaiņā un papildināšanā starpvalstu līmenī, iekļaujoties ABC globālajā grāmatu servisā ([Accessible Books Consortium](#));
5. reģistrēt un saglabāt izdevumu Braila rakstā obligātos eksemplārus.

Bibliotēkas lietotāju grupas.

1. Tiešā mērķauditorija - personas, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām;
2. Jebkura persona, kura izmanto bibliotēkas pakalpojumus.

Krājuma organizēšana.

1. LNERB krājuma veidošanu administrē bibliotēkas direktores apstiprināta Krājuma komplektēšanas komisija (KKK), kuras sēdes tiek sasauktas pēc nepieciešamības, ne retāk kā reizi ceturksnī;
2. KKK pārstāvji izskata dažādus ar krājuma aprites procesiem (pirkumi, dāvinājumi, LNERB izdotie pielāgotie resursi, reproducējamo izdevumu saraksti, norakstīšana, komplektēšanas finansēšanas līdzekļi u.c.) saistītus jautājumus, apstiprina Krājuma komplektēšanas un apstrādes nodaļas (KAN) sagatavotos aktus, diskutē un pieņem gala lēmumus par risinājumiem;
3. par izdevumu iegādi, apstrādi, bibliografēšanu, klasificēšanu, uzskaiti un sadali atbild KAN darbinieki. Dati par informācijas resursiem tiek ievadīti bibliotēkas informācijas sistēmā "Krājuma uzskaites un lasītāju apkalpošanas programma" (BIS), kuru lasītāju apkalpošanai lieto arī bibliotēkas, kurās deponēti pielāgotie resursi;
4. KAN veido un uztur e-katalogu, atbild par tajā ievadīto datu precizitāti un kvalitāti, kā arī uzskaites atbilstību krājuma reālajam stāvoklim, organizē inventarizācijas MK noteiktajos termiņos, t.sk. Deponētajos krājumos reģionos. Resursu apstrādē tiek ievēroti valstī pieņemtie bibliogrāfijas standarti un LNERB metodiskie norādījumi-BIS Rokasgrāmata;
5. lai nodrošinātu krājuma optimālu apgrozījumu, no krājuma regulāri izslēgti noliekti, maz pieprasīti, saturā novecojuši, lasītāju nozaudēti vai bojāti izdevumi;
6. SIITN atjauno bojātos audiogrāmatu CD.

Krājuma raksturojums.

1. Bibliotēkas informācijas resursi atspoguļo dažādus viedokļus, nepieļauj politisku, konfesionālu, komerciālu vai cita veida ietekmēšanu.
2. Krājums atbilst bibliotēkas izvirzīto mērķu sasniegšanai un mērķauditorijas vajadzībām.
3. Krājums ir universāls, jo ietver arī LNERB BRN un SIITN izdotos izdevumus.

Prioritātes un krājuma veidošanas pamatprincipi.

Pirkumi:

- tiek iegādāti jaunākie latviešu un ārzemju daiļliteratūras izdevumi, kuri ir piemēroti pielāgoto resursu sagatavošanai bibliotēkas mērķauditorijai nepieciešamajos veidos un formātos. Bērnu

literatūras atlasē prioritāte ir grāmatas pirmskolas un sākumskolas vecuma posmam. Komplektē tikai vienu izdevuma eksemplāru;

- nozares tiek papildinātas ar lasītāju pieprasītām tēmām – vēsture, ģeogrāfija, ceļojumi, dzīvesstāsti, kā arī tifloloģijas un speciālās pedagogijas izdevumiem;
- netiek pirkti kartogrāfiskie izdevumi un mācību grāmatas;
- reproducēšanai krievu valodā izmantoti kvalitatīvi dāvinājumi vai citu bibliotēku resursi. Citās svešvalodās krājums netiek papildināts, jo nav pieprasījuma.

Dāvinājumi:

- dāvinājumu prioritāte ir paaugstināta pieprasījuma literatūrai, kvalitatīviem un saturiski nozīmīgiem tifloloģijas materiāliem;
- ar atlasītiem LNERB dāvinājumā pieņemti CD un DVD;
- noteiktais hronoloģiskais aptvērums – pēdējie 5 gadi. Atlasē ievērots izdevuma saturs, nolietojuma pakāpe un valoda;
- dāvinājumu avoti ir autori, autoru kolektīvs, iedzīvotāji, organizācijas un Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB). Pārsvarā dāvinātājs vēlas palikt anonīms un nevēlas slēgt rakstisku darījumu. Atsevišķos gadījumos tiek formēta vienošanās par dāvinājuma izmantojuma nosacījumiem (izglītošanās vajadzībām, atspoguļojums medijos, pasākumos, konkursu balvām, tālākai nodošanai u.tml.);
- bibliotēka patur tiesības atteikties no dāvinājuma, ja tas neatbilst tās profilam un lietotāju informācijas vajadzībām, kā arī saturiski novecojuši, nolietoti, krājumā esoši, tendenciozi, rasistiskas, naida izraisošas informācijas saturoši izdevumi.

LNERB izdotie pielāgotie resursi:

- organizējot šo LNERB krājuma sadaļu, rūpīgi tiek ievēroti Latvijas Autortiesību likuma nosacījumi;
- izvēloties izdevumus audiogrāmatu ielasīšanai, tiek ņemtas vērā sabiedriskās aktualitātes un lietotāju pieprasījums. Audiogrāmatas piedāvātas dažādos informācijas nesējos – kompaktdiskos un USB, kā arī nodrošināta to lejupielāde sistēmā BALSS. Paplašināts resursu klāsts krievvalodīgajiem lasītājiem tiek nodrošināts, izmantojot ABC globālo grāmatu servisu. Tajā iekļauta arī daļa LNERB digitālo audiogrāmatu;
- izvēloties izdevumus reproducēšanai palielinātā drukā, ņemts vērā lasītāju pieprasījums un ieteikumi;
- reproducēšana Braila rakstā pamatojas uz mērķauditorijas aptaujām no dažādām vecumu grupām, skolu un bibliotēku darbiniekiem;
- grāmatas vieglajā valodā adaptētas parastajā iespiedrakstā, pēc tam reproducētas audio formātā, palielinātā drukā un Braila rakstā;
- sadarbībā ar Latvijas Nedzirdīgo savienību, gadā tiek sagatavots viens izdevums zīmju valodā;
- LNERB Pētniecības datu bāzes attīstībai un pakāpeniskai digitalizācijai, kā arī pieejai lasītājiem, tiek sagatavoti analītiski raksti. Tie informē par tifloloģijas nozari, kas pēta personu ar redzes traucējumiem dzīvi, darbību un iekļaušanos sabiedrībā. Vienlaikus iespējams uzzināt par Braila un citu neredzīgo rakstu veidiem un attīstību;
- pielāgoto resursu izdevumu skaits var mainīties, ņemot vērā lasītāju pieprasījumu vai nepieciešamību, kā arī valsts piešķirto finansējumu. Izmaiņas tiek apstiprinātas KKK sēdēs;
- LNERB nodrošina Braila raksta obligāto eksemplāru saglabāšanu.

Seriālizdevumi:

- gada laikā krājums tiek papildināts ar aptuveni 25 nosaukumu preses izdevumiem. Atlasot rakstus par dažādām tēmām, tiek sagatavots un ieskaņots audiožurnāls “Doma” (1x mēnesī).

- LNERB informatīvais izdevums “Gaisma” par jaunākajiem izdevumiem bibliotēkas krājumā pie lasītājiem nonāk reizē ar Latvijas Neredzīgo biedrības izdoto žurnālu “Rosme”.
- bibliotēkā tiek izdots informatīvais izdevums “Bazūne” parastajā iespiedrakstā, Braila rakstā un audio formātā audiožurnālā “Doma”. Izdevumu skaits mainās pēc pieprasījuma.
- seriālizdevumi tiek glabāti 3 gadus, ieskaitot tekošā gadā ienākušos.

Krājuma izmantošanas iespējas.

1. Par krājuma saturu un pielāgoto resursu jaunumiem LNERB lasītāji informēti bibliotēkas tīmekļvietnes <https://neredzigobiblioteka.lv/> sadaļās: “Jaunieguvumi” un “E-katalogs”.
2. Izvērstis plašs informatīvais darbs pielāgoto resursu aktīvai izmantošanai reģionu bibliotēku pārraudzībā esošajās bibliotēkās, Sociālās aprūpes centros, nevalstiskajā sektorā un vispārīzglītojošās skolās.
3. Pielāgoto resursu lietotāji tiek apmācīti e-kataloga izmantošanā.
4. Pielāgoto resursu un reģionu bibliotēkas tiek konsultētas sistēmas BALSS lietošanā.
5. Krājuma popularizēšanai bibliotēkā organizēti tematiski pasākumi, izstādes, par tiem informējot tīmekļvietnē un sociālajos tīklos.
6. Pielāgotos resursus lasītāji var saņemt bez maksas, izmantojot Latvijas Pasta pakalpojumus. Tiešajai mērķauditorijai nepieciešamie resursi tiek piegādāti ar bibliotēkas transportu.

Finansējums krājuma komplektēšanai.

Finansējumu veido valsts budžeta piešķirtie līdzekļi. Pēdējo trīs gadu laikā jaunu izdevumu (grāmatu un Mūzikas CD) iegādei izlietotie naudas līdzekļi (EUR):

2021	2022	2023
2395	2336	2501

KKK sēdēs tiek apstiprināta iepirkumu naudas summa.

Krājuma komplektēšanas līdzekļu papildinājums ir dāvinājumi.

Komplektēšanas avoti.

1. Pirkumi noformēti grāmatu izplatītāju, grāmatnīcu, mūzikas ierakstu tirdzniecības mājaslapās vai veicot izvēli uz vietas;
2. Seriālizdevumi pasūtīti Latvijas Pastā, izmantojot preses abonēšanas akcijas un atlaides;
3. Izmantotas valsts dotētās, bezmaksas datubāzes: Lursoft Laikrakstu bibliotēka un Letonika, kā arī LNB Digitālās kolekcijas;
4. Dāvinājumi saņemti no iedzīvotājiem, autoriem, LNB un izdevējiem.

Ar “LNERB krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2024-2027” apstiprināšanas brīdi spēku zaudē 2022. gada 3. februāra “LNERB Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2022. - 2024. Gadam”.

Dokumentu izstrādāja KAN vadītāja Aija Pelīte, sadarbībā ar KKK locekļiem.

Projekts "EU4Dialogue: mazināt plaisas ar kultūras un izglītības palīdzību" ("EU4Dialogue: improving exchanges across the divide through education and culture").

Projekta darbības laiks, kurā iesaistījās LNERB: 2024. gada oktobris - 2025. gada janvāris
2025. gada 16. - 21. februāris

Projekta mērķis - uzlabot ES kā dialoga veicinātāja atpazīstamību konfliktu reģionos, veicinot konfliktu skarto reģionu iedzīvotāju iesaisti izglītības un kultūras aktivitātēs.

Projekta mērķa teritorijas: Armēnija, Azerbaidžāna, Gruzija, Moldova; konflikta reģioni - Armēnijas/Azerbaidžānas konflikts, Kalnu Karabaha, Abhāzija, Dienvidosetija, Krima, Donbass un Transnistrija.

Projekta aktivitātes

Pēc projekta dalībnieces, LNB aicinājuma **Latvijas Neredzīgo bibliotēka iesaistījās mentoringa programmā un pieredzes apmaiņas braucienā uz Armēniju.**

1. Mentoringa programma

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas (LNERB) direktora vietnieks skaņu ierakstu un IT jautājumos Uģis Skuja no 2024. gada oktobra līdz 2025. gada janvārim piedalījās EU4Dialogue projekta mentoringa programmā kā mentors. Mentorējamā bija Julieta Aghabekjāna (Julieta Aghabekyan), Armēnijas Nacionālās bibliotēkas Starptautisko attiecību departamenta speciāliste.

Mentoringa tēma bija grāmatu reproducēšana pielāgotos formātos cilvēkiem ar redzes traucējumiem vai citām lasīšanas grūtībām. LNERB ir lielākais pielāgotās literatūras resursu un kompetences centrs Latvijā ar ilggadēju pieredzi šajā jomā, un mentoringa ietvaros šīs zināšanas tika nodotas Armēnijas kolēģei.

Mentoringa procesā tika veiktas šādas aktivitātes:

- analizēta pielāgoto formātu pašreizējā situācija Armēnijā un salīdzināta ar Latvijas pieredzi;
- apspriestas pieejamās programmatūras un rīki pielāgoto grāmatu ražošanai;
- detalizēti izskatīts katrs pielāgotais formāts – grāmatas palielinātā drukā, Braila rakstā, audiogrāmatas ar cilvēka balsi, DAISY grāmatas ar sinhronizētu tekstu un audio, kā arī pieejami EPUB izdevumi.

Īpaša uzmanība tika pievērsta armēņu valodas teksta-runas sintēzes (TTS) risinājumu izpētei un to integrācijai ar pieejamo grāmatu ražošanas programmatūru. Saziņa notika regulāri, izmantojot e-pastu, tūlītējo ziņojumapmaiņu, tiešsaistes sanāksmes un kopīgus dokumentus. Kopumā no oktobra līdz janvārim tika nostrādātas aptuveni 14 darba dienas projekta ietvaros. Mentoringa rezultātā tika sagatavots vadlīniju un ieteikumu dokuments par grāmatu ražošanu pielāgotos formātos, un šis dokuments tika noformēts arī kā pielāgotā EPUB formāta paraugs.

Mentorējamā izrādīja īpašu interesi par vietējo TTS tehnoloģiju izmantošanu DAISY un EPUB grāmatu ražošanā, lai varētu nodrošināt kvalitatīvu runas sintēzi bez atkarības no maksas mākoņpakalpojumiem. Šī pieeja sakrīt ar LNERB pieredzi, kur bibliotēka aktīvi strādā ar bezmaksas un atvērtā koda rīkiem pielāgotās literatūras producēšanā. Mentoringa programma noslēdzās 2025. gada 31. janvārī ar rezultātu prezentāciju.

2. Vizīte Erevānā

No 2025. gada 16. līdz 21. februārim LNERB direktora vietnieks Uģis Skuja piedalījās EU4Dialogue projekta 3. komponentes zināšanu pārnese vizītē Erevānā, Armēnijā, kopā ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas delegāciju.

18. februārī Latvijas delegācija devās uz Etčmiadzinas pilsētu Armaviras reģionā, kur apmeklēja Vačes un Tamāras Manukjanu Manuskriptu bibliotēku un pētniecības institūtu — vienu no nozīmīgākajām rokrakstu krātuvēm reģionā. Pēcpusdienā delegācija iepazinās ar Etčmiadzinas pilsētas bibliotēku, gūstot ieskatu reģiona publiskās bibliotēkas darba procesos, lasītāju apkalpošanā un krājuma veidošanā.

19. februārī Hnko Apera Nacionālajā Bērnu bibliotēkā Erevānā norisinājās **pirmais zināšanu pārneses seminārs**, veltīts bibliotēku darbam ar bērnu un jauniešu auditoriju un lasīšanas veicināšanas aktivitātēm. Latviju seminārā pārstāvēja LNB speciālisti ar priekšlasījumiem par nacionāla līmeņa lasīšanas veicināšanas programmām un darbu ar bērniem un jauniešiem Latvijas bibliotēkās. Armēnijas kolēģi dalījās pieredzē par iekļaujošiem pakalpojumiem bērniem, publisko bibliotēku funkcijām un izglītības programmām. Pēcpusdienā tika rīkotas ekskursijas Nacionālajā Bērnu bibliotēkā, Armēnijas Nacionālajā bibliotēkā un grāmatniecības muzejā, kā arī manuskriptu bibliotēkā Matenadaran.

20. februārī Armēņu genocīda muzejā-institūtā norisinājās **otrais zināšanu pārneses seminārs**, kas bija veltīts bibliotēku pakalpojumiem cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Šajā seminārā LNerB pārstāvis Uģis Skuja uzstājās ar prezentāciju "Support for People with Special Needs: Experience of Services Provided by the Latvian Library for the Blind" ("Atbalsts cilvēkiem ar īpašām vajadzībām: Latvijas Neredzīgo bibliotēkas pakalpojumu pieredze"). Prezentācijā tika sniegts izsmelošs pārskats par LNerB kā lielāko pielāgotās literatūras resursu un kompetences centru Latvijā. Tika prezentēti bibliotēkas pamatpakalpojumi un mērķauditorija, kā arī detalizēti aprakstīti visi pielāgotie formāti, kuros LNerB reproducē grāmatas: audiogrāmatas, grāmatas palielinātā drukā, grāmatas Braila rakstā, DAISY formāta pielāgotā mācību literatūra, grāmatas vieglajā valodā un taktīlās grāmatas. Prezentācijā tika iepazīstināts arī ar digitālo audiogrāmatu pašapkalpošanās platformu BALSS, dalību ABC (Accessible Books Consortium) globālajā grāmatu servisā, specializētajiem pakalpojumiem (pieejami datori ar palīgtechnoloģijām, Braila displejs un druka, pieejamas izstādes ar audioaprakstu) un konsultatīvo darbu pieejamības jomā. Armēnijas kolēģi dalījās pieredzē par digitālās transformācijas attīstību Armēnijā, Armēnijas Nacionālās bibliotēkas darbu ar pielāgotajiem formātiem un e-pakalpojumu pieredzi. Pēc semināra dalībnieki apmeklēja Armēņu genocīda memoriālu un muzeju.

Vizītes laikā notika arī klātienē tikšanās ar mentorējamo Julietu Aghabekjanu, kuras ietvaros tika apspriestas problēmas, kas saistītas ar mācību literatūras pielāgošanu Armēnijā un Latvijā. Julieta Aghabekjana seminārā 20. februārī uzstājās ar prezentāciju par Armēnijas Nacionālās bibliotēkas pieredzi pieejamo formātu grāmatu veidošanā, kurā tika atspoguļots arī mentoringa programmā paveiktā darba rezultāts.

Kopumā semināros piedalījās aptuveni 100 dalībnieku no visiem Armēnijas reģioniem, tostarp arī pārvietotās personas no Kalnu Karabahas un bibliotekāri, kas strādā ar šādām personām.

Projekta ieguvumi:

- LNerB dalība EU4Dialogue projektā stiprināja bibliotēkas starptautisko atpazīstamību kā kompetentu partneri pieejamības un pielāgotās literatūras jomā.
- Mentoringa programma apliecināja, ka LNerB pieredze un zināšanas pielāgoto formātu ražošanā ir pieprasītas un nozīmīgas arī ārpus Latvijas robežām.
- Vizīte Erevānā deva iespēju klātienē novērtēt mentoringa sadarbības rezultātus, kā arī prezentēt LNerB pakalpojumus plašai Armēnijas bibliotēku speciālistu auditorijai.
- Projekts veicināja arī pieredzes apmaiņu ar citām Latvijas bibliotēkām, kas kopā veidoja delegāciju, un ļāva labāk izprast bibliotēku pakalpojumu pieejamības jautājumus starptautiskā kontekstā.

Projekts “Iekļaujošas bibliotēkas: vieno un iedvesmo” (*Bridging&Empowering: Libraries for inclusion*) (Nordpluss Adult 2025 programmā NPAD-2025/10325).

Projekta darbības laiks: 2025. gada septembris - 2026. gada augusts

Mērķis: pieaugušo izglītotāju, īpaši bibliotēku personāla, profesionālo kompetenču stiprināšana, lai uzlabotu pakalpojumus personām ar invaliditāti.

Projekta specifiskie mērķi ir:

- paaugstināt kompetences bibliotēku personāla informatīvo un izglītojošo pakalpojumu izstrādē un sniegšanā privātpersonām ar dažādiem traucējumiem (dalībnieka līmenis);
- pielāgot gan esošos, gan jaunus bibliotēkas pakalpojumus un darba metodes, lai apmierinātu kopienu ar invaliditāti vai citu personu vajadzības, prasības (organizācijas līmenis);
- veicināt izpratni par iekļaujošiem pakalpojumiem un produktiem, attīstot bibliotēku kā pieaugušo izglītības iestāžu profesionālo tīklu (nozaru/reģionālā līmenī).

Projekta apraksts:

Projektā iesaistīti 4 dažādu veidu bibliotēkas (nacionālā, publiskā, neredzīgo un audiosensorā) no 3 Ziemeļvalstu/Baltijas valstīm (Somijas, Latvijas un Lietuvas). Uzmanība tiek pievērsta pakalpojumu uzlabošanai cilvēkiem ar invaliditāti (kāda veida

pakalpojumu un produktu, kas paredzēts cilvēkiem ar redzes traucējumiem, cilvēkiem ar īslaicīgu lasīšanas invaliditāti cilvēkiem ar neredzamu invaliditāti u.c.), vajadzību apzināšanai un pielāgošanai komunikācijā.

Projekta galvenā mērķa grupa ir bibliotēkas darbinieki, kas sadarbojas ar daudzveidīgiem lietotāju grupām, tostarp personām ar dažādām invaliditātēm, piemēram, ar demenci, vientulību, stresu, trauksmi, depresiju, autismu, disleksiju, dzirdes traucējumiem un redzes zudumu.

Latvijas Neredzīgo bibliotēka piedalās šajā projektā kā publisko bibliotēku metodiskais centrs profesionālajā jomā.

Plānotie rezultāti:

1. Organizētas 3 mobilitātes vizītes 4 dažādās bibliotēkās: Viļņas apriņķa publiskā bibliotēka (Lietuva), Turku pilsētas bibliotēka (Somija), Latvijas Nacionālā bibliotēka un Latvijas Neredzīgo bibliotēka (Latvija);
2. Bibliotēku darbinieki no Ziemeļvalstu un Baltijas valstu bibliotēkām papildinās savas zināšanas, iegūs gan profesionālas, gan vispārējas kompetences: kā dalīties pieredzē ar kolēģiem no citām valstīm par pakalpojumiem personām ar dažādām invaliditātēm, kā izveidot profesionālu bibliotēku tīklu un pieaugušo izglītības iestādes;
3. Projekta dalībnieki savas pilnveidotās komunikācijas prasmes pielietos darbā ar dažādām lietotāju grupām, un, izmantojot savu informētību, stiprinās empātiju pieaugušo izglītībā un klientu apkalpošanā.
4. Tiks izveidota veiksmīga sadarbība starp 4 dažādu veidu bibliotēkām ar potenciālu turpmākajām projektu partnerībām.

Projekta aktivitātes:

2025. gada 25. septembrī organizēta pirmā mobilitātes vizīte Latvijā - projekta dalībnieki viesojās arī LNerB. Vizītes laikā tika sniegta teorija un praktiski piemēri bibliotekāriem redzes invalīdu atbalstam un pielāgoto pakalpojumu nodrošināšanā. Dalībnieki tika iepazīstināti ar komunikācijas ceļiem ar lietotājiem, kam nepieciešama pielāgota informācija. Demonstrēti pielāgotie pakalpojumi, kā arī Braila raksta, vieglās valodas, palielinātās drukas un audiogrāmatu izdošanas procesi. Projekta dalībnieki tika iepazīstināti ar suņu-pavadoņu darba specifiku un sadarbību ar terapijas suņiem kā bibliotēkas pakalpojumu.

Nākamā mobilitātes vizīte plānota Somijā, Turku (2026. gada 9.–13. februāris)

Pielikums Nr.9 "Latvijas Neredzīgo bibliotēkas publicitāte, 2025. gads"

Preses izdevumos

1. **Aleksejeva** Egija. Iespējas lasītājiem ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītnespēju : [par Preiļu novada bibliotēkas sadarbību ar LNERB] / Egija Aleksejeva // Preiļu Novada Vēstis, Nr. 7 (2025, jūlijs), 6. lpp.
2. **Balode** Zane. Limbažu novada Galvenajā bibliotēkā pieejama pielāgotā literatūra : [par sadarbību ar LNERB] / Zane Balode // Auseklis, Nr. 125 (2025, 4. novembris), 2. lpp.
3. **Baložu** bibliotēka. Grāmatas audioformātā un palielinātā drukā : [par Baložu bibliotēkas sadarbību ar LNERB] / Baložu bibliotēka // Ķekavas novads – Nr. 5 (2025, 13. maijs), 11. lpp.
4. **Bīte** Gunta. Grāmata vieglajā valodā "Mazie stāsti" : [par pirmo grāmatu vieglajā valodā, ko sarakstījis mākslīgais intelekts un grāmatas atvēršanas svētkiem LNERB] / Gunta Bīte // Rosme, Nr. 06 (2025, jūnijs), 34.-35. lpp.
5. **Brigmane**, Daiga. Ulbrokas bibliotēkā jauns pakalpojums – pielāgotā literatūra : [par sadarbības iespējām ar LNERB un pielāgotās literatūras pieejamību] / Brigmane Daiga // Tēvzemīte – Nr. 380 (2025, 7. februāris), 14. lpp.
6. **Dievturības** 100 gadi vienā izstādē : [par dievturu vēstures izstādi ; tekstā minēta LNERB] // Bauskas Dzīve – ISSN 1407-9305. – Nr. 5 (2025, 17. janvāris), 10. lpp.
7. **Duļbinka**, Kristīne. Piedāvā pielāgotās grāmatas pieaugušajiem un bērniem : [par iedzīvotāju ar redzes vai uztveres traucējumiem apkalpošanu Ventspils Gāliņciema bibliotēkā]. Kristīne Duļbinka // Ventas Balss – Nr. 16 (2025, 25. februāris), 5. lpp.
8. **Gaņģe**, Andra. No piektdienas līdz piektdienai : [pasākumu afiša: informācija par grāmatas "Mazie stāsti" atvēršanas pasākumu 16.aprīlī LNERB] / Andra Gaņģe // Druva – Nr. 31 (2025, 17. aprīlis), 11. lpp.
9. **Gedrovics** Jānis. Kad grāmata izlasīta : [par I. Karlbergas grāmatu "Alfrēds Nobels – cilvēks, kurš radīja dinamītu un Miera balvu" : minēta LNERB Skaņu ierakstu studija] / Jānis Gedrovics // Rosme, Nr. 06 (2025, jūnijs), 21.-23. lpp.
10. **Grīnvalde-Iruka**, Agita. Dievturības simts gadi vienā izstādē : [par dievturu vēstures izstādi ; tekstā minēta LNERB] / Agita Grīnvalde-Iruka // Staburags – ISSN 1691-0923. – Nr. 4 (2025, 14. janvāris), 11. lpp.
11. **Jance** Diāna. "Ar Blaumani dzīvojam vienā laikmetā" : [tekstā minēta LNERB] / Diāna Jance // Latvijas Avīze, Nr. 185 (2025, 28. novembris), 12.-13. lpp.
12. **Jūrmalas** Centrālā bibliotēka. Bibliotēkās pieejama pielāgotā literatūra : [par sadarbību ar LNERB] / Jūrmalas Centrālā bibliotēka // Jūrmalas Avīze, Nr. 10 (2025, 7. novembris), 11. lpp.
13. **Ķirkuma, Ilze, Miķelsone, Vita**. Veiksmīgi aizvadīta Senioru skolas piektā nodarbība : [par LNERB un LNGB sadarbības iespējām un pielāgotās literatūras pieejamību] / Ilze Ķirkuma, Vita Miķelsone // Auseklis - ISSN 1691-0141. – Nr. 11 (2025, 28. janvāris), 4. lpp.
14. **Landorfa**, Karīna. Izstāde "Es ienirstu jūras dziļumos" : [par Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra vizuālās mākslas skolotājas Līgas Zvirbules radošo darbu izstādes "Es ienirstu jūras dziļumos" atklāšanu LNERB] / Karīna Landorfa // Rosme – Nr. 04 (2025, aprīlis), 31.-34. lpp.
15. **Latvijas Neredzīgo bibliotēka**. Grāmatu jaunumi / Latvijas Neredzīgo bibliotēka // Rosme. – ISSN 0201-811X. – Nr. 1 (2025, janvāris), 34.-35. lpp.
16. **Mārupes novada bibliotēka**. Mārupes novada bibliotēka piedāvā grāmatas un žurnālus palielinātā drukā un audioformātā : [par LNERB pielāgotās literatūras pieejamību Mārupes novada bibliotēkā Piņķos] / Mārupes novada bibliotēka // Mārupes Vēstis – Nr. 4 (2025, aprīlis), 15. lpp.

17. **Noriete** Ilona. Pierīgas bibliotēkas attīstās līdzī laimam : [tekstā minētā bibliotēku sadarbība ar LNERB] / Ilona Noriete // Rīgas Aprīļa Avīze, Nr. 79 (2025, 21. oktobris), 6.-7. lpp.
18. **Ozoliņa** Inita. Ekskursija uz Daugavpili, pasākumi : [par L.Guļevskas, S.Landorfas grāmatas “Viktors Lapčenoks. Dziesmas bruņinieks” palielinātā drukā atklāšanas svētkiem LNERB] / Inita Ozoliņa // Rosme, Nr. 06 (2025, jūnijs), 12. lpp.
19. **Ozoliņa** Inita. Garām Līgo vasara : [par ielīgošanas pasākumu kopā ar Strazdumuižas pūtēju orķestri LNERB] / Inita Ozoliņa // Rosme, Nr. 7 (2025, jūlijs), 20. lpp.
20. **Paiders** Juris. Vai daudzu iestāžu štati ir uzpūsti vismaz par desmito daļu? : [tekstā minētā LNERB] / Juris Paiders // Diena, Nr. 143 (2025, 16.sept.), 8.-9. lpp.
21. **Paiders** Juris. Vai valsts sektors netiek barots pārāk dāsnīgi? : [tekstā minētā LNERB] / Juris Paiders // Diena, Nr.145 (2025, 18. septembris), 6.-7. lpp.
22. **Plašs** piedāvājums literatūrai audioformātā : [par LNERB audiogrāmatu lejupielādes servisa sistēmas BALSS pieejamību Valmieras Integrētās bibliotēkas lietotājiem ar redzes traucējumiem] // Liesma – Nr. 64 (2025, 10. jūnijs), 4. lpp.
23. **Randers**, Ilmārs. Dievturības 100 gadi vienā izstādē : [par dievturu vēstures izstādi ; tekstā minētā LNERB] / Ilmārs Randers // Latvijas Avīze – ISSN 1691-1229. – Nr. 11 (2025, 21. janvāris), 8. lpp.
24. **Romeiko, Faniņa**. LNGB rūpējas par literatūras pieejamību cilvēkiem ar redzes traucējumiem : [par LNERB un LNGB sadarbības iespējām un pielāgotās literatūras pieejamību] / Faniņa Romeiko // Auseklis - ISSN 1691-0141. – Nr. 11 (2025, 28. janvāris), 5. lpp.
25. **Saukuma**, Kristīne. Bibliotēkā jauns pakalpojums – pielāgotā literatūra : [par Saulkrastu novada bibliotēkas sadarbību ar LNERB] / Kristīne Saukuma // Saulkrastu Novada Ziņas – Nr. 04 (2025, 4. aprīlis), 8. lpp.
26. **Trūpa, Sigita**. Preiļu Galvenajā bibliotēkā pieejamas grāmatu reprodukcijas : [par LNERB palielinātās drukas grāmatu piedāvājumu Preiļu Galvenajā bibliotēkā] / Sigita Trūpa // Preiļu Novada Vēstis. – Nr. 1 (2025, 27. janvāris), 3. lpp.

Elektroniskās publikācijas

27. **Jeļisejeva**, Margarita. No Staņislava līdz Andrai. Direktoru ieguldījums : rakstu konkurss “Bibliotēka muižā” : [par LNERB vēsturi] / Margarita Jeļisejeva : [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://www.biblioteka.lv/rakstu-konkurss-biblioteka-muiza-no-stanislava-lidz-andrai-direktoru-ieguldijums/> Resurss aprakstīts 2025. gada 29. aprīlī.
28. **LNGB**. Sadarbība ar Latvijas Neredzīgo bibliotēku : [par Limbažu Novada Galvenās bibliotēkas sadarbību ar LNERB par literatūru pielāgotos formātos] / LNGB : [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: https://www.limbazubiblioteka.lv/lv/jaunumi/sadarbiba_ar_latvijas_neredzigo_biblioteku/ Resurss aprakstīts 2025. gada 29. janvārī.
29. **Lūse**, Līga. Grāmatas vieglajā valodā – pieejama literatūra ikvienam : [par grāmatām vieglajā valodā un to izdošanu Ogres Centrālajā bibliotēkā ; tekstā minētā LNERB] / Līga Lūse : [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://www.ogrenet.lv/kultura/gramatas-vieglaja-valoda-pieejama-literatura-ikvienam-13111> Resurss aprakstīts 2025. gada 12. februārī.
30. **Ogres Centrālā bibliotēka**. Ogres Centrālās bibliotēkas darbinieces radījušas vēl vienu grāmatu vieglajā valodā : [par grāmatām pielāgotajos formātos; tekstā minētā LNERB] : [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://www.ogrenet.lv/kultura/ogres-centralas-bibliotekas-darbinieces->

- [radijusas-vel-vienu-gramatu-vieglaja-valoda-12811](#) Resurss aprakstīts 2025. gada 22. janvārī.
31. **Pelīte**, Aija. Interviju sērija “Iepazīstam savējos”: Aija Pelīte : [par LNERB metodiķi Aiju Pelīti] / biblioteka.lv : [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://www.biblioteka.lv/interviju-serija-iepazistam-savejos-aija-pelite/> Resurss aprakstīts 2025. gada 14. maijā.
 32. **Rīta** kafija. Latvijā izdota pirmā mākslīgā intelekta sarakstītā grāmata bērniem : [par LNERB izdoto grāmatu vieglajā valodā, ko sarakstījis MI rīks “Gvido”] / Rīta kafija : [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://ritakafija.lv/2025/04/14/latvija-izdota-pirma-maksliga-intelekta-sarakstita-gramata-berniem/> Resurss aprakstīts 2025. gada 29. aprīlī.
 33. **Rutka**, Aija. Pieskāriens, kas redz cauri tumsai: Rīgā darbu sāk neredzīgo masieru salons : [tekstā minēta LNERB un bijusī darbiniece Margarita Jeļisejeva] / delfi.lv : [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://www.delfi.lv/life/56017192/intervijas/120071625/pieskariens-kas-redz-cauri-tumsai-riga-darbu-sak-neredzigo-masieru-salons> Resurss aprakstīts 2025. gada 14. maijā.
 34. **Skaba** Iveta. Grāmatas “ienāk” mājās. Jauns pakalpojums Kokneses bibliotēkā : [tekstā minēta sadarbība ar LNERB] / staburags.lv [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://staburags.lv/zinas/gramatas-ienak-majas-jauns-pakalpojums-kokneses-biblioteka/> Resurss aprakstīts 2025. gada 26. oktobrī.

Radio un Televīzija

35. **Dzērve** Kristīne. Ziemassvētki Strazdumuižā : [sižets par LNERB muzikālo pēcpusdienu “Svētvakars pār zemi nāk...”] / Kristīne Dzērve // TV-EWTN Latvija Ziņu speciālizlaidums – (23.12.2025.).
36. **Eipurs, Tālis**. Latvijā tapusi grāmata vieglajā valodā cilvēka un mākslīgā intelekta sadarbībā : [par LNERB izdoto grāmatu vieglajā valodā, ko sarakstījis MI ; stāsta LNERB Braila raksta un pielāgotās literatūras nodaļas vadītāja Gunta Bite] / Tālis Eipurs // TV360 raidījums “360 Ziņneši” – (16.04.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: https://play.1188.lv/pasmaju-tv-sovi/360tv-zinnesi-58/2025_gada_16_aprila_zinnesi-964805/ Resurss aprakstīts 2025. gada 23. aprīlī.
37. **Grēviņš, Toms**. Pasaules grāmatu dienā iepazīstam Latvijas Neredzīgo bibliotēku : [par LNERB pielāgotās literatūras krājumu ; stāsta LNERB metodiķe Aija Pelīte] / Toms Grēviņš // Latvijas Radio 1 raidījums “Starpbrīdis” – (23.04.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/starpbridis/pasaules-gramatu-diena-iepazistam-latvijas-neredzigo-biblioteku.a206007/> Resurss aprakstīts 2025. gada 23. aprīlī.
38. **Januškeviča, Evita**. Latvijā radīta pirmā grāmata, ko sarakstījis mākslīgais intelekts : [par LNERB izdoto grāmatu vieglajā valodā, ko sarakstījis MI ; stāsta LNERB Braila raksta un pielāgotās literatūras nodaļas vadītāja Gunta Bite] / Evita Januškeviča // TV3 ziņas – (19.04.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://www.tv3.lv/dzivesstils/gimene/latvija-radita-pirma-gramata-ko-sarakstijis-maksligais-intelekts/> Resurss aprakstīts 2025. gada 22. aprīlī.
39. **Kreichberga**, Inese, Eriņš Magnuss. Kāds ir rezultāts, kuru var panākt sadarbojoties ar dzīvnieku? [raidierakstā piedalās LNERB vecākā bibliotekāre Gundega Tabaka] / Inese Kreichberga, Magnuss Eriņš // LR2 raidījums Ķepa uz sirds – (24.08.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://lr2.lsm.lv/lv/raksts/kepa-uz-sirds/kads-ir-rezultats-kuru-var-panakt-sadarbojoties-ar-dzivnieku.a210760/> Resurss aprakstīts 2025. gada 15. septembrī.

40. **Kristapsons, Kārlis.** Rūpīga salasīšana un laikietilpīgs darbs. Kā top grāmatas Braila rakstā? : [par grāmatu reproducēšanu Braila rakstā LNERB] / Kārlis Kristapsons // TV3 ziņu raidījums “900 sekundes” – (23.01.2025.). – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://zinas.tv3.lv/latvija/sabiedriba/rupiga-salasisanas-un-laikietilpigs-darbs-ka-top-gramatas-braila-raksta/> Resurss aprakstīts 2025. gada 23. janvārī.
41. **Kušķe Baiba.** “Katrs veids, kā lasīt, ir vērtīgs.” Doma laukumā notiks pasākums “Vieglā valoda. Personīgi” : [par vieglo valodu, sižetā minēta LNERB] / Baiba Kušķe // LR1 raidījums Labrīt – (18.09.2025.). Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/18.09.2025-katrs-veids-ka-lasit-ir-vertigs-doma-laukuma-notiks-pasakums-vieгла-valoda-personigi.a614855/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme Resurss aprakstīts 2025. gada 12. decembrī.
42. **Latvijas Radio 1** raidījums “Augstāk par zemi”. Ar ceļojošu izstādi Latvijas dievturi sākuši rakstīt latviskās reliģijas simtgades vēsturi : [minēta arī LNERB] // Latvijas Radio – Radio sižets pieejams arī portālā “LSM.LV” (19.01.2025.). – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/augstak-par-zemi/ar-celojosu-izstadi-latvijas-dievturi-sakusi-rakstit-latviskas-r.a201785/> Resurss aprakstīts 2025. gada 22. janvārī.
43. **Lesīte, Anete.** Dievturības vēsturei veltīta ceļojošā izstāde atzīmē latviskās reliģijas simtgadi : [sižets par dievturībai veltīto ceļojošo izstādi LNERB] / Anete Lesīte // LTV1 Kultūras ziņas – (26.06.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://www.lsm.lv/raksts/kultura/tautas-maksla/26.06.2025-dievturibas-vesturei-veltita-celojosa-izstade-atzime-latviskas-relijijas-simgadi.a604640/> Resurss aprakstīts 2025. gada 27. jūnijā.
44. Mākslīgais intelekts «sarakstījis» grāmatu latviešu vieglajā valodā «Mazie stāsti» : [par LNERB izdoto grāmatu vieglajā valodā, ko sarakstījis MI ; stāsta LNERB Braila raksta un pielāgotās literatūras nodaļas vadītāja Gunta Bite] // Latvijas Radio 1 raidījums “Pusdienu” – (16.04.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: https://lr1.lsm.lv/lv/lr/arhivs/?_uri=lv/lr/arhivs/&channel=1&d=16&m=4&y=2025&page=1 Resurss aprakstīts 2025. gada 23. aprīlī.
Oļševskis, Artūrs. Mākslīgais intelekts sarakstījis grāmatu latviešu valodā : [par LNERB izdoto grāmatu vieglajā valodā, ko sarakstījis MI ; stāsta LNERB Braila raksta un pielāgotās literatūras nodaļas vadītāja Gunta Bite] / Artūrs Oļševskis // LTV1 Dienas ziņas – (16.04.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/353889/dienas-zinas> Resurss aprakstīts 2025. gada 22. aprīlī.
45. **Porniece, Gonda, Petrušins Vadims.** E-grāmatas. Alternatīva grāmatu piršanai vai ņemšanai bibliotēkā : [sižeta apraksta daļā minēta LNERB] / Gonda Porniece, Vadims Petrušins // Kurzemes TV speciāli ReTV – (02.05.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://retv.lv/sabiedriba/e-gramatas-alternativa-gramatu-pirkšanai-vai-nemsanai-biblioteka/> Resurss aprakstīts 2025. gada 14. maijā.
46. **Rozenberga Māra.** Annas Brigaderes pasaku lugu «Maija un Paija» pārlikt vieglajā valodā bijis grūts uzdevums : [par A. Brigaderes pasaku lugas “Maija un Paija” vieglajā valodā atvēršanu LNERB] / Māra Rozenberga // LR1 raidījums Kultūras rondo – (15.09.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: https://www.lsm.lv/raksts/kultura/literatura/15.09.2025-annas-brigaderes-pasaku-lugu-maija-un-paija-parlikt-vieglaja-valoda-bijis-gruts-uzdevums.a614459/?utm_source=lsm&utm_medium=article-body&utm_campaign=admin Resurss aprakstīts 2025. gada 15. septembrī.
47. **Terzens, Gustavs, Rozenberga, Māra, Lauga, Santa.** Literatūra vieglajā valodā: kam tā nepieciešama un kā veicināt tās izdošanu : [par grāmatām vieglajā valodā ; stāsta arī LNERB Braila raksta un pielāgotās literatūras nodaļas vadītāja Gunta Bite] / Gustavs Terzens, Māra Rozenberga, Santa Lauga // Latvijas Radio 1 raidījums “Kultūras rondo” – (23.01.2025.). -

Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/literatura-vieglaja-valoda-kam-ta-nepieciesama-un-ka-veicinat-ta.a202085/> Resurss aprakstīts 2025. gada 29. janvārī.

48. **Пилип, Людмила.** Издана первая книга, написанная искусственным интеллектом Гвидо на латышском языке.: [par LNERB izdoto grāmatu vieglajā valodā, ko sarakstījis MI ; stāsta LNERB Braila raksta un pielāgotās literatūras nodaļas vadītāja Gunta Bite] // Latvijas Radio 4 raidījums “[Домская площадь](#)” – (21.04.2025.). - Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://lr1.lsm.lv/lv/lr/arhivs/?adv=1&d=21&m=4&y=2025&d2=&m2=&y2=&channel=4&keyword=> Resurss aprakstīts 2025. gada 23. aprīlī.